

**Kalajoki
Kannus
Toholampi
Lestijokilaakson
osayleiskaava-alueen
muinaisjäännösinventointi
2012**

**Timo Jussila
Timo Sepänmaa**

Kustantaja: Ramboll Finland Oy

Sisältö:

Perustiedot	3
Kohdeluettelo	4
Inventointi	6
Yleiskartat	8
Muinaisjännökset	24
KALAJOKI 9 HILLILÄ SELJÄNHILJU	24
KANNUS 36 POLVIKOSKI	25
KANNUS 44 SUVANTO	26
KANNUS 46 UUSITALO	27
KANNUS 101 MYLLYKANGAS	28
KANNUS 102 HOLLANTI 1	30
KANNUS 103 HOLLANTI 2	32
KANNUS 104 SAHINOJAN SUUN ITÄPUOLI	34
KANNUS 105 VALVATTI	36
KANNUS 106 RANTALA	37
KANNUS 107 RAUHALA	39
TOHOLAMPI 6 KANGASTALO	41
TOHOLAMPI 7 OJATALO	41
TOHOLAMPI 21 VANHA KIRKKO	44
TOHOLAMPI 108 UUSITALO	47
TOHOLAMPI 109 KÄÄNTÄ	49
TOHOLAMPI 110 KÄÄNTÄ 2	50
TOHOLAMPI 111 PIKKUKANGAS 1	51
TOHOLAMPI 112 ALAKARTANO	53
TOHOLAMPI 113 KIRKKOJÄRVI NW	55
TOHOLAMPI 114 PIKKUKANGAS 2	56
TOHOLAMPI 115 KIRKKOJÄRVI SW	57
TOHOLAMPI 116 LAHNALAMPI 1	58
TOHOLAMPI 117 LAHNALAMPI 2	60
TOHOLAMPI 118 LAHNALAMPI 3	61
TOHOLAMPI 119 RIIHIKANGAS 1	62
TOHOLAMPI 120 RIIHIKANGAS 2	64
TOHOLAMPI 121 RIIHIKANGAS 3	65
TOHOLAMPI 122 RIIHIKANGAS 4	66
TOHOLAMPI 123 RIIHIKANGAS 5	67
TOHOLAMPI 124 RIIHIKANGAS 6	67
TOHOLAMPI 125 RIIHIKANGAS 7	68
TOHOLAMPI 126 VASTAMÄKI 1	69
TOHOLAMPI 127 VASTAMÄKI 2	71
TOHOLAMPI 128 PAHAPURO 1	72
TOHOLAMPI 129 PAHAPURO 2	73
TOHOLAMPI 130 LUOLAMÄKI 1	75
TOHOLAMPI 131 LUOLAMÄKI 2	75
TOHOLAMPI 132 LUOLAMÄKI 3	76
TOHOLAMPI 133 LUOLAMÄKI 4	77
TOHOLAMPI 134 LEHTOLA 1	79
TOHOLAMPI 135 LEHTOLA 2	80

TOHOLAMPI 136 PAJAMÄKI	82
TOHOLAMPI 137 KORVENKANGAS	84
TOHOLAMPI 138 JOKIRINNE	85
Vesimyllyjen paikat.....	86
KALAJOKI 75 HILLILÄNKOSKI	86
KALAJOKI 76 SÄMPILÄNKOSKI	87
KALAJOKI 77 HEKKALANKOSKI	88
KALAJOKI 78 SAARENPÄÄNKOSKI	88
KANNUS 11 JOKI-PETÄJÄNKOSKI	89
KANNUS 13 JÄVÄJÄNKOSKI	91
KANNUS 26 MYLLYLÄNKOSKI	92
KANNUS 29 NIEMOSENKOSKI	93
KANNUS 30 NISKANKOSKI	94
KANNUS 34 PESOLANKOSKI	95
KANNUS 35 PITKÄSENKOSKI	96
KANNUS 45 TOKOLANKOSKI	97
Vanhat tiet ja talot.....	98
Vanhat kartat.....	112
Pitäjänskartat	112
Otteita isojakokartoista	119

Kansikuva: Lestijokea Toholammilla

Perustiedot

- Alue:* Lestijokilaakson osayleiskaava alue kolmen kunnan alueella: Kalajoki (ent. Himanka), Kannus ja Toholampi.
- Tarkoitus:* Etsiä alueelta uusia muinaisjäännöksiä, pääpaino uusilla RA-alueilla. Kaava-alueen muinaisjäännösselvitys.
- Työaika:* Kenttätyöaika: maastotyö toukokuu 2012
- Kustantaja:* Ramboll Finland Oy
- Tekijät:* Mikroliitti Oy, Maastotyö Timo Jussila, Timo Sepänmaa. Raportti ja valmistelu T. Jussila.
- Tulokset:* Alueelta tunnettiin ennestään kolme kivikautista asuinpaikkaa, pari kivikautista löytöpaikkaa (tarkemmin paikantamattomia), vanhan kirkon paikka, pari kiviaitaa, sekä useita vesimyllyn/sahan paikkoja. Inventoinnissa havaittiin em. lisäksi 33 kivikautista asuinpaikkaa, pari tervahautaa, tunnistamaton kuoppapari, pajanpaikka sekä hist. ajan talotontti. Alueen vanha karttamateriaali tarkastettiin mutta sen perusteella ei paikannettu muinaisjäännöskelpoisia autoituneita kylätontteja - muutama autoitunut yksittäistalon/torpan paikka todettiin, mutta rakenteiden ja jäänteiden puuttuessa niitä ei katsottu muinaisjäännöksiksi.

Paikannuskartta: aluerajaus vihreällä. Tutkimusalueen muinaisjännökset eri symbolein - pu-naiset kivikautinen, siniset historiallinen kohde.

Kohdeluettelo

Uudet kohteet

Viimeinen sarake Rlk tarkoittaa rauhoitusluokkaa: 2 = suojelukohde, 3 = tuhoutunut tai vähämerkityksellinen kohde, ei suojelukohde. Kohteiden numerointi vain tätä raporttia varten. Numerossa linkki kohteen kuvaukseen. Koordinaatit ETRS TM35FIN.

Kunta	Nro	Nimi	N	E	Ajoitus	Laji	Tyyppi	Rlk
KANNUS	101	MYLLYKANGAS	7099827	341390	ajoittamaton	tunnistamaton	kuoppa	2
KANNUS	102	HOLLANTI 1	7095158	344854	kivikautinen	asuinpaikka		2
KANNUS	103	HOLLANTI 2	7095008	345046	historiallinen	asuinpaikka	talotontti	3
KANNUS	104	SAHINOJAN SUUN ITÄPUOLI	7088746	351859	kivikautinen	asuinpaikka		2
KANNUS	105	VALVATTI	7088498	352080	kivikautinen	löytö		3
KANNUS	106	RANTALA	7087007	353589	kivikautinen	löytö		2
KANNUS	107	RAUHALA	7086755	353943	kivikautinen	löytö		2
TOHOLAMPI	108	UUSITALO	7085007	358058	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	109	KÄÄNTÄ	7078031	361514	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	110	KÄÄNTÄ 2	7077752	361473	kivikautinen	löytö		2
TOHOLAMPI	111	PIKKUKANGAS 1	7077219	360894	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	112	ALAKARTANO	7077150	361125	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	113	KIRKKOJÄRVI NW	7077086	361588	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	114	PIKKUKANGAS 2	7077110	360717	historiallinen	valmistus	pajanpaikka	3
TOHOLAMPI	115	KIRKKOJÄRVI SW	7075888	362591	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	116	LAHNALAMPI 1	7071051	366146	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	117	LAHNALAMPI 2	7070803	366055	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	118	LAHNALAMPI 3	7070716	366093	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	119	RIIHIKANGAS 1	7069828	367358	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	120	RIIHIKANGAS 2	7070004	367335	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	121	RIIHIKANGAS 3	7070030	367236	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	122	RIIHIKANGAS 4	7070091	367220	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	123	RIIHIKANGAS 5	7070174	367139	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	124	RIIHIKANGAS 6	7070028	367090	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	125	RIIHIKANGAS 7	7069919	367110	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	126	VASTAMÄKI 1	7062413	370075	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	127	VASTAMÄKI 2	7062264	370102	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	128	PAHAPURO 1	7062020	370156	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	129	PAHAPURO 2	7062019	370155	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	130	LUOLAMÄKI 1	7061696	370128	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	131	LUOLAMÄKI 2	7061716	370289	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	132	LUOLAMÄKI 3	7061758	370479	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	133	LUOLAMÄKI 4	7061308	370689	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	134	LEHTOLA 1	7060916	370662	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	135	LEHTOLA 2	7060693	370901	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	136	PAJAMÄKI	7055661	373110	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	137	KORVENKANGAS	7056195	373196	historiallinen	valmistus	tervahauta	2
TOHOLAMPI	138	JOKIRINNE	7056470	373550	historiallinen	valmistus	tervahauta	2

Ennestään tunnetut kohteet

Kunta	Nro	Nimi	N	E	Ajoitus	Laji	Tyyppi	Rlk
KALAJOKI	9	HILLILÄ SELJÄN-HILJU	7103254	340050	historiallinen	tunnistamaton	kivirakenne	0
KANNUS	36	POLVIKOSKI	7086625	356709	kivikautinen	asuinpaikka	löytö	3
KANNUS	44	SUVANTO	7086169	356607	kivikautinen	asuinpaikka		2
KANNUS	46	UUSITALO	7086213	356100	kivikautinen	asuinpaikka		2
TOHOLAMPI	6	KANGASTALO	7084581	358082	historiallinen	muu	kivaita	2
TOHOLAMPI	7	OJATALO	7084102	358059	historiallinen	muu	kivaita	2
TOHOLAMPI	21	VANHA KIRKKO	7075838	362518	ajoittamaton	kirkkorakenteet		2

Myllyt ja muut vesirakenteet

Kunta	Nro	Nimi	N	E	Ajoitus	Tyyppi	Rlk
KALAJOKI	75	HILLILÄNKOSKI	7104030	339879	historiallinen	vesimyllyt	2
KALAJOKI	76	SÄMPILÄNKOSKI	7103492	340138	historiallinen	vesimyllyt	2
KALAJOKI	77	HEKKALANKOSKI	7103080	340126	historiallinen	vesisahat	2
KALAJOKI	78	SAARENPÄÄNKOSKI	7100431	341058	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	11	JOKI-PETÄJÄNKOSKI	7096532	343347	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	13	JÄVÄJÄNKOSKI	7087888	352650	historiallinen		2
KANNUS	26	MYLLYLÄNKOSKI	7098165	342395	historiallinen		2
KANNUS	29	NIEMOSENKOSKI	7088858	350890	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	30	NISKANKOSKI	7099885	341489	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	34	PESOLANKOSKI	7093831	346720	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	35	PITKÄSENKOSKI	7098473	342224	historiallinen	vesimyllyt	2
KANNUS	45	TOKOLANKOSKI	7095575	343981	historiallinen	vesimyllyt	2

Inventointi

Kolmen kunnan alueelle (Kalajoki – ent. Himanka, Kannus, Toholampi) Lestijokilaaksoon ollaan laatimassa osayleiskaavaa. Hankkeen johdosta Museovirasto antoi lausunnon (071/303/2012), jossa edellytettiin alueella suoritettavaksi muinaisjäännösinventointi. Alueen kaavakonsultti Ramboll Finland Oy tilasi osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyö tehtiin toukokuun loppupuoliskolla v. 2012.

Inventoinnin pääpaino oli muuttuvan maankäytön alueilla, uusilla RA-alueilla ja niiden liepeillä. Muita alueita tarkastettiin sen mukaan mistä arveltiin olevan mahdollista löytää kiinteä muinaisjäännös. Kaavaluonnokseen merkityt uudet rakennusalueet ja -paikat tarkastettiin kattavasti silmänvaraisesti.

Useimmat uudet rakennusalueet sijaitsevat pelloissa ja moni näistä pelloista oli nurmella joten niistä ei saatu luotettavia havaintoja. Pellon koekuopittaminen ilman ennakkotietoa mahd. muinaisjäännöksestä on hyödytöntä koska muinaisjäännöshavainnon tunnistaminen ja esiin saaminen on täysin sattumanvaraista ja se edellyttäisi tiheän ja systemaattisen kyntökerroksen alle

ulottuvan koekuopituksen, mikä inventoinnissa ei ole mahdollista. Muutama – tai kymmenen koekuoppaa sattumanvaraisesti topografisesti piirteettömään peltoon tehtynä ei kerro mitään varmaa muinaisjäännöksen olemattomuudesta. Useimmat jokivarren pelloissa sijaitsevat uudet rakennuspaikat ovat piirteettömässä maastossa josta ei voi päätellä eikä edes arvella muinaisjäännökselle parempaa suppeampaa maastonkohtaa johon tarkemman tutkimuksen voisi kohdentaa. Metsämaastossa sijaitsevat rakennuspaikat tarkastettiin kattavasti myös koekuopituksen jos oli vähänkään syytä arvella, että paikka voisi olla sopiva muinaisjäännökselle. Pihamaita ei tarkemmin tarkasteltu.

Aluetta kuvaavat, kansallisarkistosta löytyneet isojaon toimituskartat (1799-1818) tarkastettiin. Niiden ja 1840-luvun pitäjänkarttojen avulla paikannettiin vanhoja autoituneita talotontteja. Lisäksi aiempien asutushistoriatutkimusten (pääosin H-P. Schulzin tekemän asutushistoriaesityksen perusteella, ks. luku Vanhat tiet ja talot, jossa viite) perusteella paikannettiin alueita joissa vanhin historiallisen ajan maanviljelykulttuurin asutus on sijainnut. Näihin alueisiin kohdistettiin erityistä huomiota. Kuitenkaan mitään vanhimpaan asutukseen liittyviä arkeologisoituneita jäänteitä ei havaittu. Vaikutelmaksi jäi, että talot ovat sijainneet jokseenkin nykyisten talojen ja tilakeskusten kohdilla ja mahdolliset vanhan asutuksen jäänteet niiden liepeillä ovat sekoittuneet ja hävinneet peltoviljelyssä niin että niitä ei voi silmänvaraisesti havaita.

Aivan alueen pohjoispäässä, Himangalla on sijainnut Suomen-Sodan aikana ruotsin pääarmeijan leiri ns. Lohtajan aselevon aikana. Tuolloin alueelle tehtiin ilmeisesti myös varustuksia. Erään sotilaskartan mukaan aivan tutkimusalueen pohjoisrajalla, Lestijoen mutkan tienoilla, joen pohjoisrannalla olisi ollut ”Fältverk for inf.” (kartta seur .sivulla). Tutkimusalueella ei sellaisia havaittu. Alueella ei taisteltu.

Lestijokilaakson vesirakenteet (myllyt, sahat jne..) on inventoitu v. 2007 Kannuksen ja Himangan alueilla. Vanhoista kartoista paikannettiin myllynpaikkoja Toholammin alueelta mutta mitään merkkejä arkeologisoituneista (käytöstä poistuneista) vanhoista myllyrakenteista ei havaittu, ilmeisesti osin siksi että vesi joessa oli hyvin korkealla ja virtaus kova inventoinnin aikana. Vaikutelma oli myös se, että pehmeässä jokitorlässä tuskin on voinutkaan ainakaan kevyempiä rakenteita säilyä. Mitä jokiuomassa on jäljellä, ei liene relevanttia tämän tutkimuksen tavoitteiden kannalta.

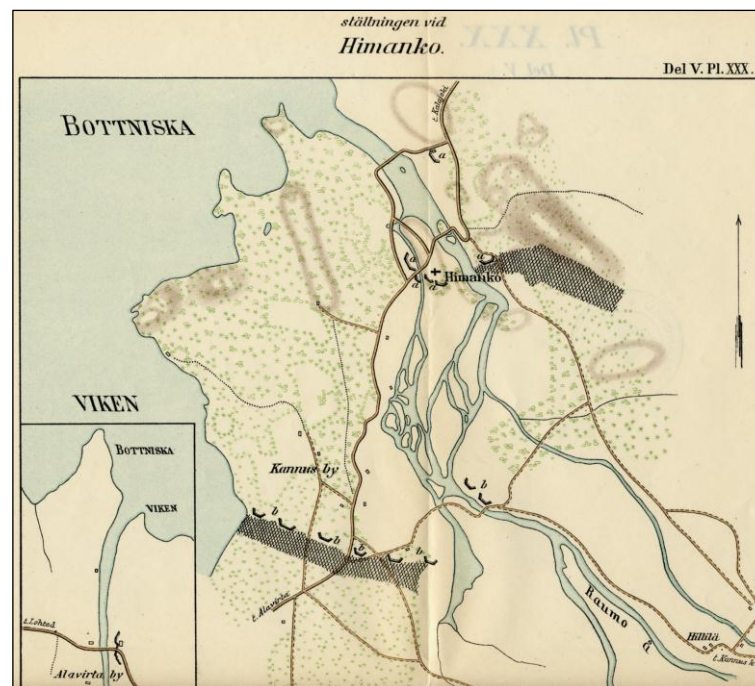
Esihistorian etsimisen kannalta inventointi tehtiin parhaissa mahdollisissa olosuhteissa. Ne alueen pellot, jotka olivat paljaina eli kynnetyinä olivat talven jäljiltä koskemattomia ja niistä saattoi tehdä helposti luotettavia havaintoja esihistoriasta. Kun vielä välillä sade kostutti peltoja, olivat niissä olevat löydöt - kvartsit - ”hyvin pestyinä” selkeästi havaittavissa. Inventoinnin loppupuolen aikana alkoi peltojen muokkaus – jyräys ja karhinta (tms.) ja kylvö. Juuri karhitussa pellossa ei voi havaita löytöjä edes tunnetulla, runsas löytöisellä paikalla – se on todettu moneen kertaan viimeisten vuosikymmenien aikana. Vasta kun runsaat sateet ovat pesseet karhinnan nostaman pölyn peitossa olevat löydöt on peltoinventointi taas mahdollista mutta ei samalla luotettavuudella kuin kynnöspellosta. Joissain tapauksissa oli pellolle juuri ehditty levittää sontaa ja pelto jäi tarkistamatta. Voidaan todeta, että peltoalueiden inventointi tehtiin viime hetkellä - seuraava mahdollisuus tulokselliseen ja vahinkoja aiheuttamattomaan inventointiin olisi ollut vasta syyskyltöjen jälkeen, juuri ennen talven tuloa.

Inventoinnissa löytyi kaikkiaan 33 ”uutta” kivikautista asuinpaikkaa. Valtaosa pelloista. Kaksi kivikautista asuinpaikka löytyi lähes täysin ”ehjänä” metsämaastosta (kohteet 102 ja 104). Alueen vesistöhistoria ja esihistorian yleispiirteet on kuvattu em. Schulzin esityksessä eikä sitä tässä toisteta.

On varmaa, että Lestijokilaakson pelloissa on vielä runsaasti havaitsemattomia kivikautisia (ja pronssikautisia pyyntikulttuurin) asuinpaikkoja. Niiden kaikkien löytäminen on käytännössä mahdotonta. Peltaja kynnetään vain ajoittain eikä kaikkia kynnöspeltotakaan, metsistä puhumattakaan, voi täysin kattavasti koskaan tarkastaa järjestäisin kustannuksin. Nyt on kuitenkin saatu esiin hyvä ja edustava otos alueen esihistoriasta – ja otoksen varaan kaikki esihistoria tulee kaikkialla muuallakin jäämään. Tärkeää on kuitenkin se, että metsämaastossa edelleen ”ehjinä” sijaitsevat muinaisjäännökset saataisiin kattavammin suojeltua ja sen suhteen on tässä inventoinnissa tehty se mikä on mahdollista kun metsämaastoissa sijaitsevat - suhteellisen harvat - RA-alueet on tarkastettu. Pelloissa olevat kohteet ovat aina suureksi osaksi, elleivät kokonaan tuhoutuneita ja niiden suurin arvo on niiden paikkatiedossa – se että tiedetään että niitä on.

Espoo 23.8.2012

Timo Jussila

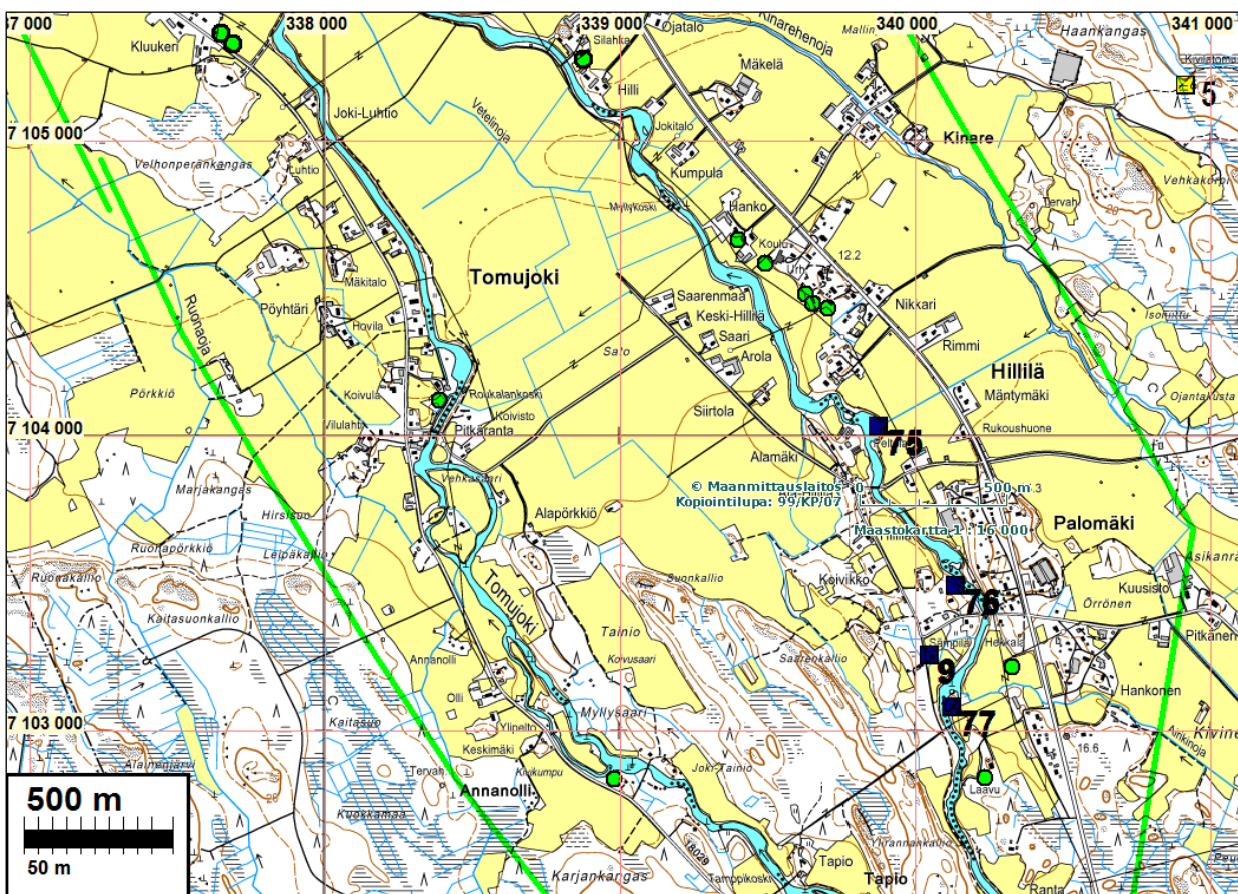
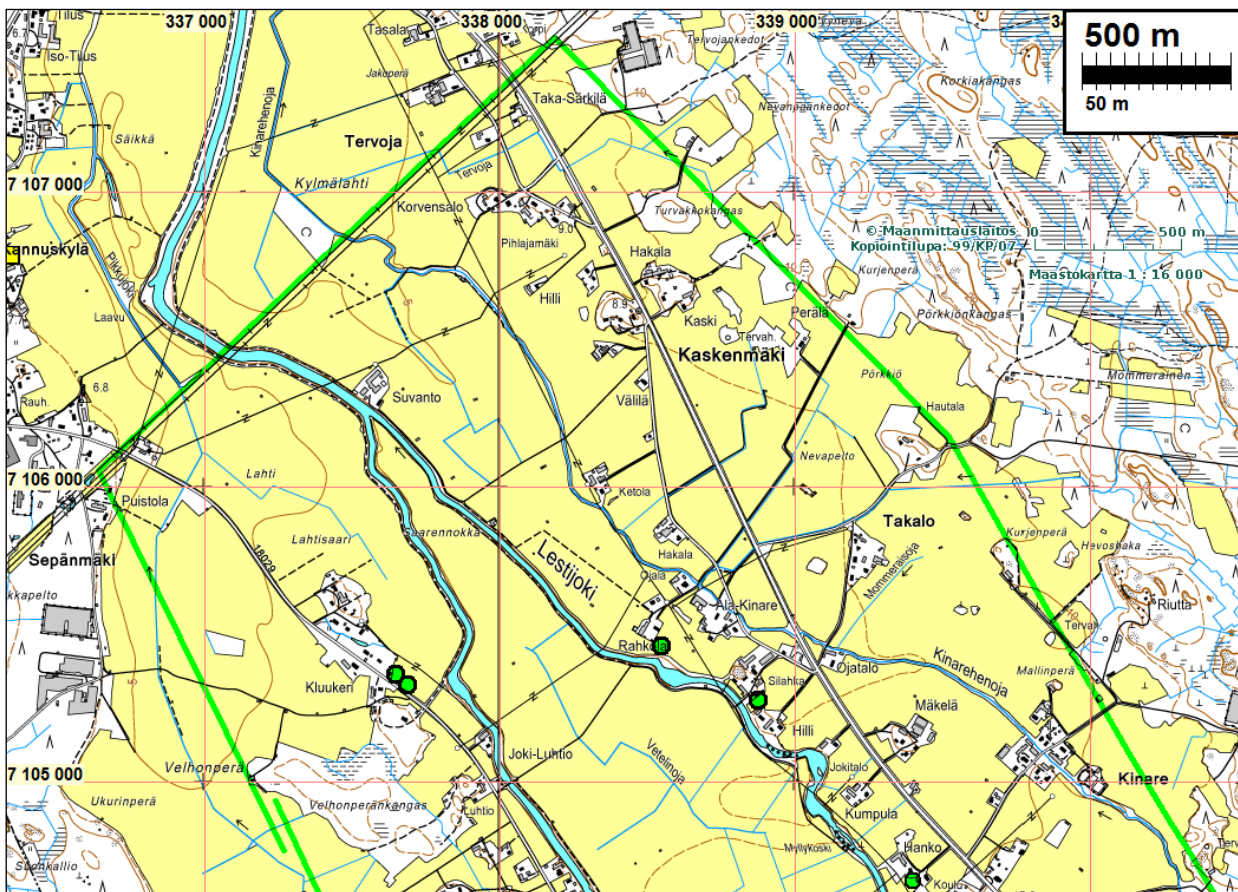

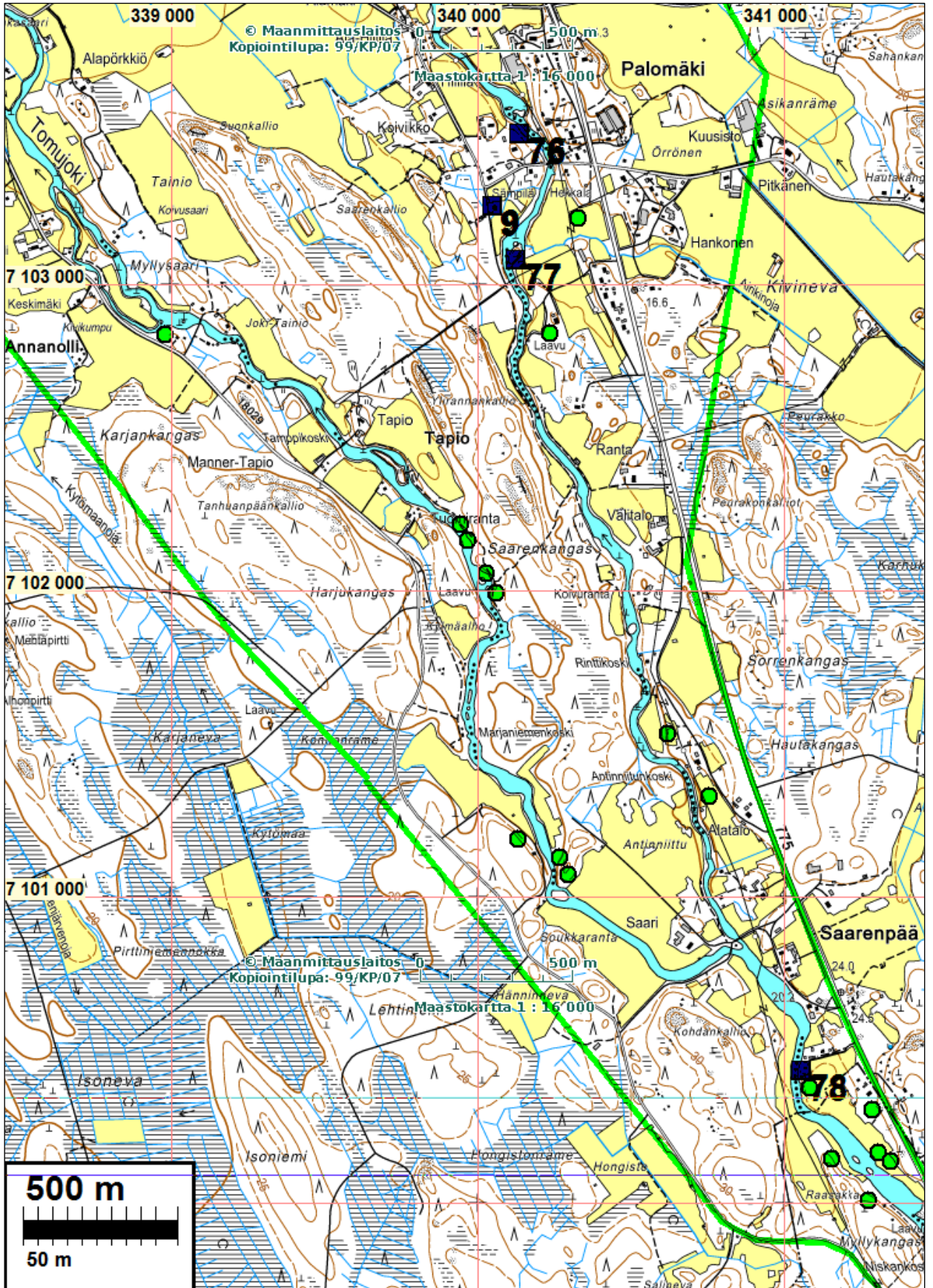
Sotilaskartta 1809 (Kansallisarkisto, digitaaliarkisto). Siihen merkitty varustus jokivarressa ei aivan ulotu tutkimusalueelle.

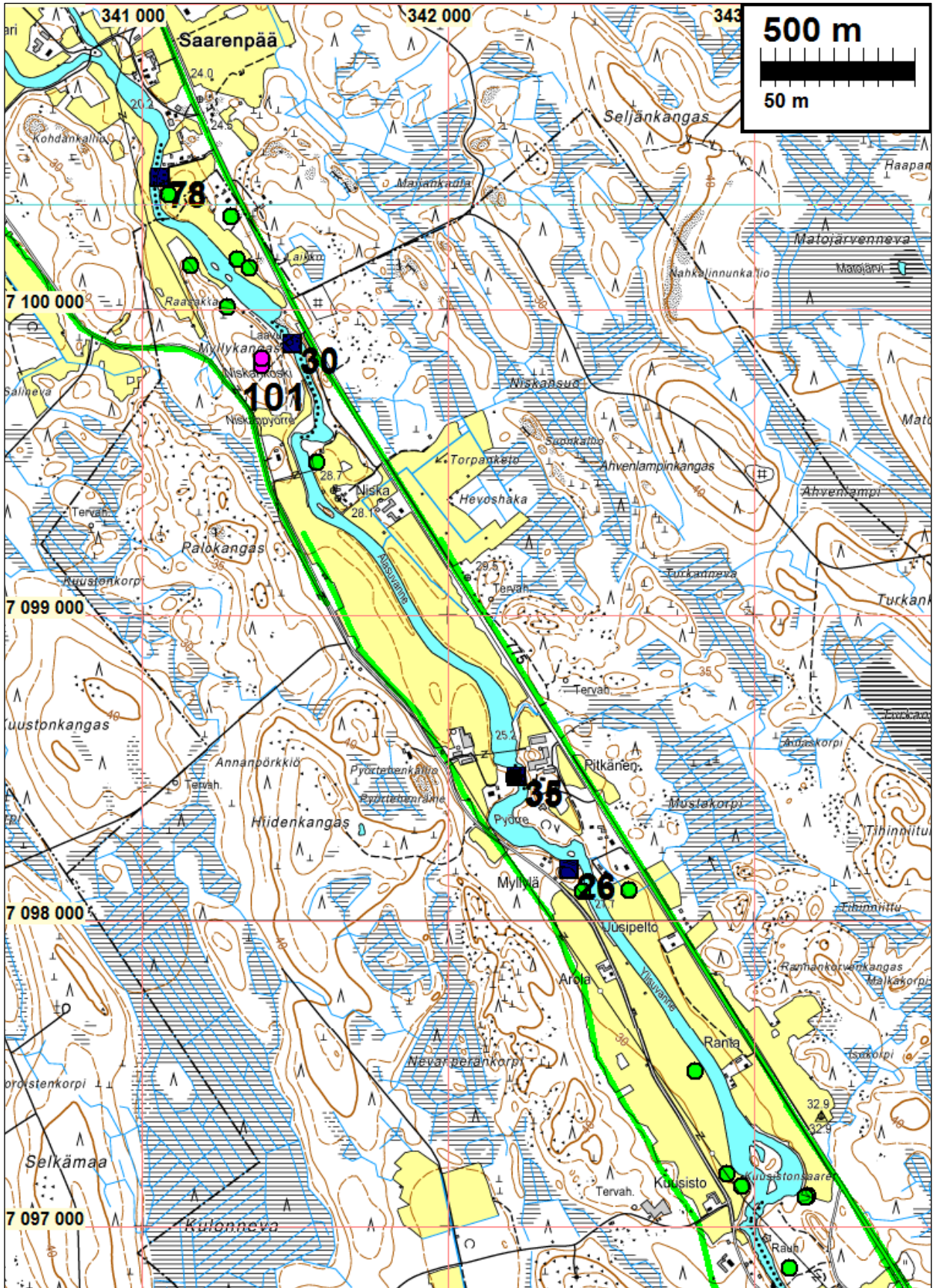
Yleiskartat

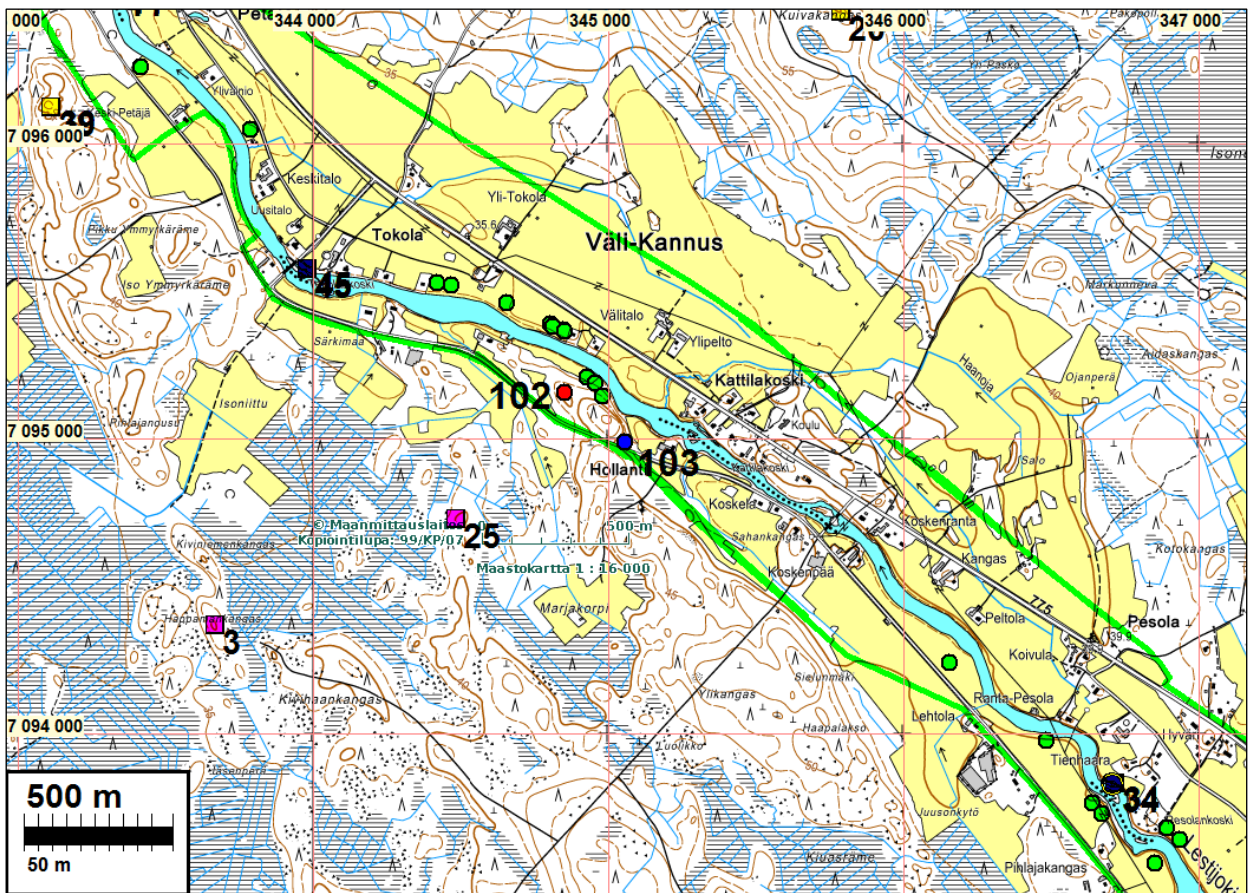
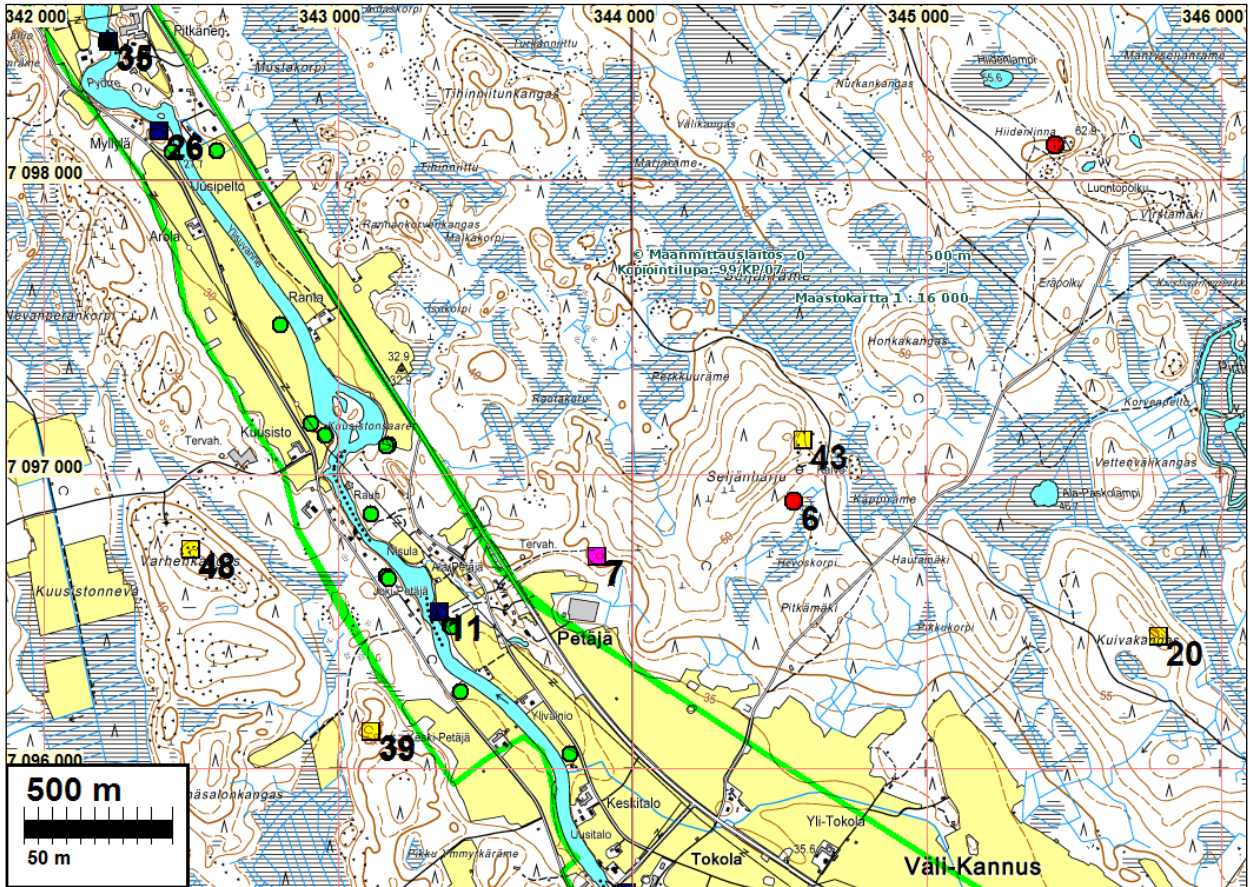
Yleiskartat tutkimusalueesta alkaen pohjoisesta, Himangan taajaman kaakkoispuolelta. Niissä vihreällä tutkimusalueen raja, vihreät pallot osoittavat uutta RA-paikkaa/aluetta mutta suhteellisen karkeasti. Jotkut näistä paikoista oli jo rakennettuja.

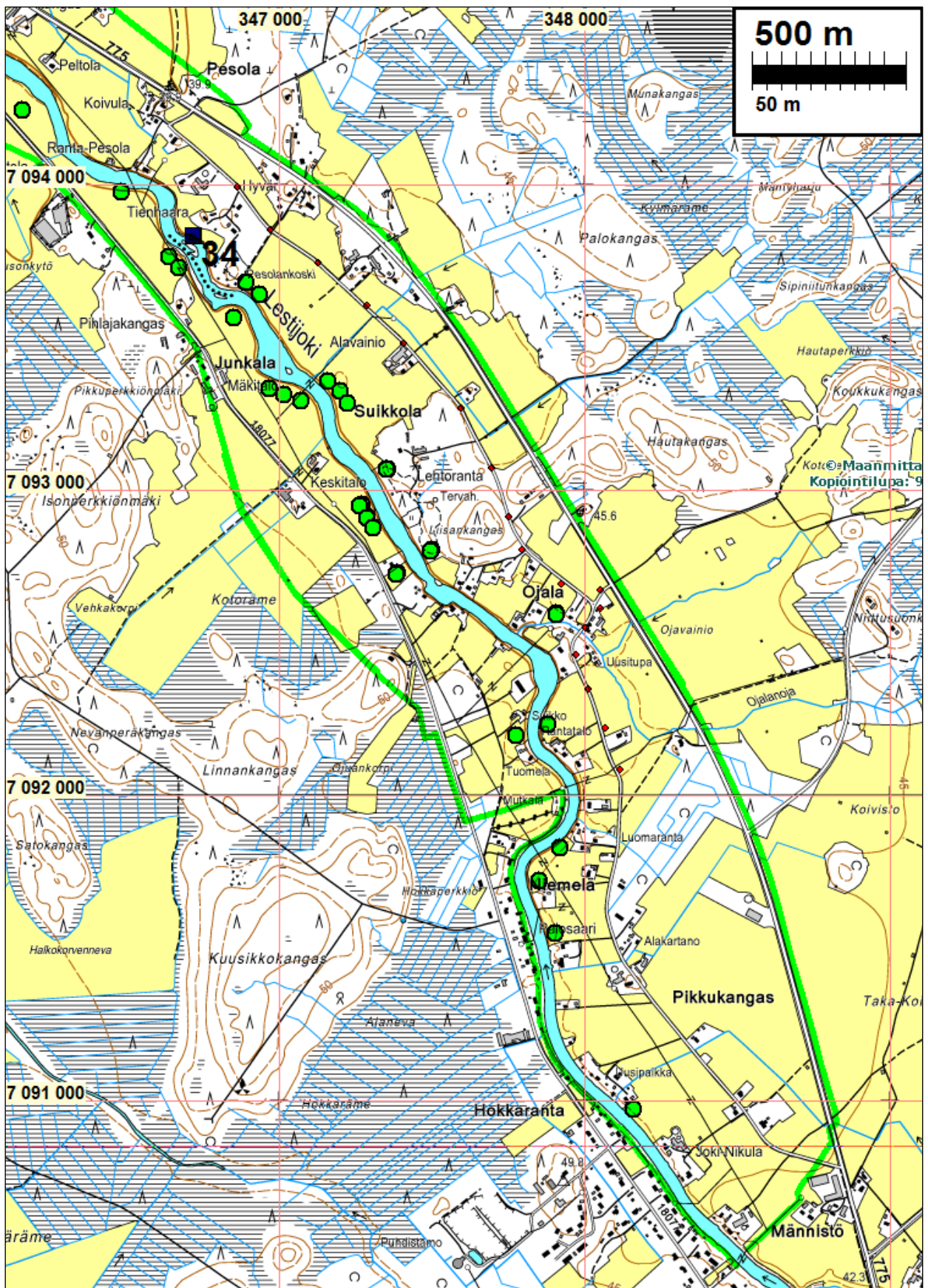
Alueen muinaisjäännökset on merkitty symbolein ja numero symbolin vieressä viittaa tämän raportin kohdenumerointiin (numerointi vain tätä raporttia varten, se ei ole virallinen). Muinaisjäännösten tarkempi raja on esitetty kohdekuvausten yhteydessä pienimittakaavaisemmilla kartoilla. Kaikki raportin koordinaatit ovat ETRS TM35FIN (Euref) ellei toisin mainittu.

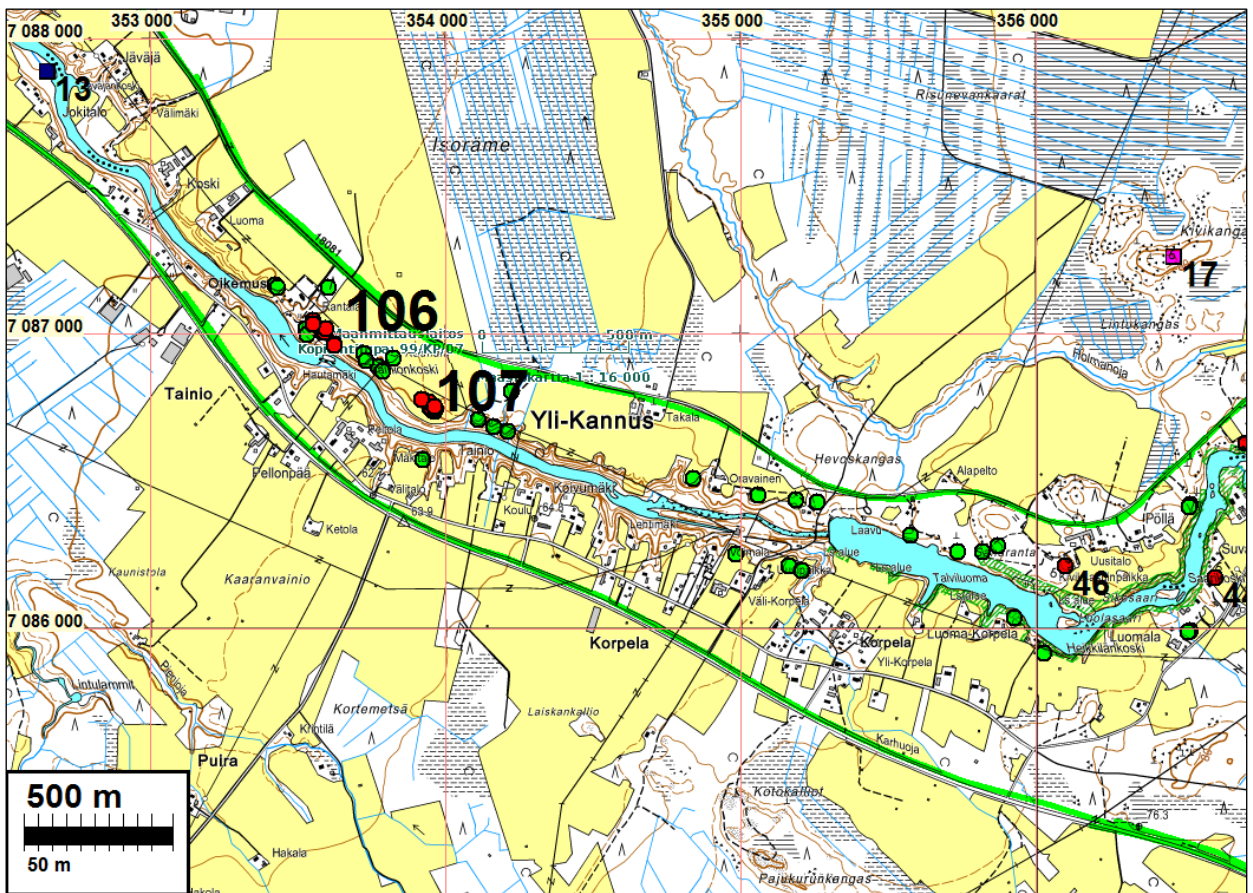
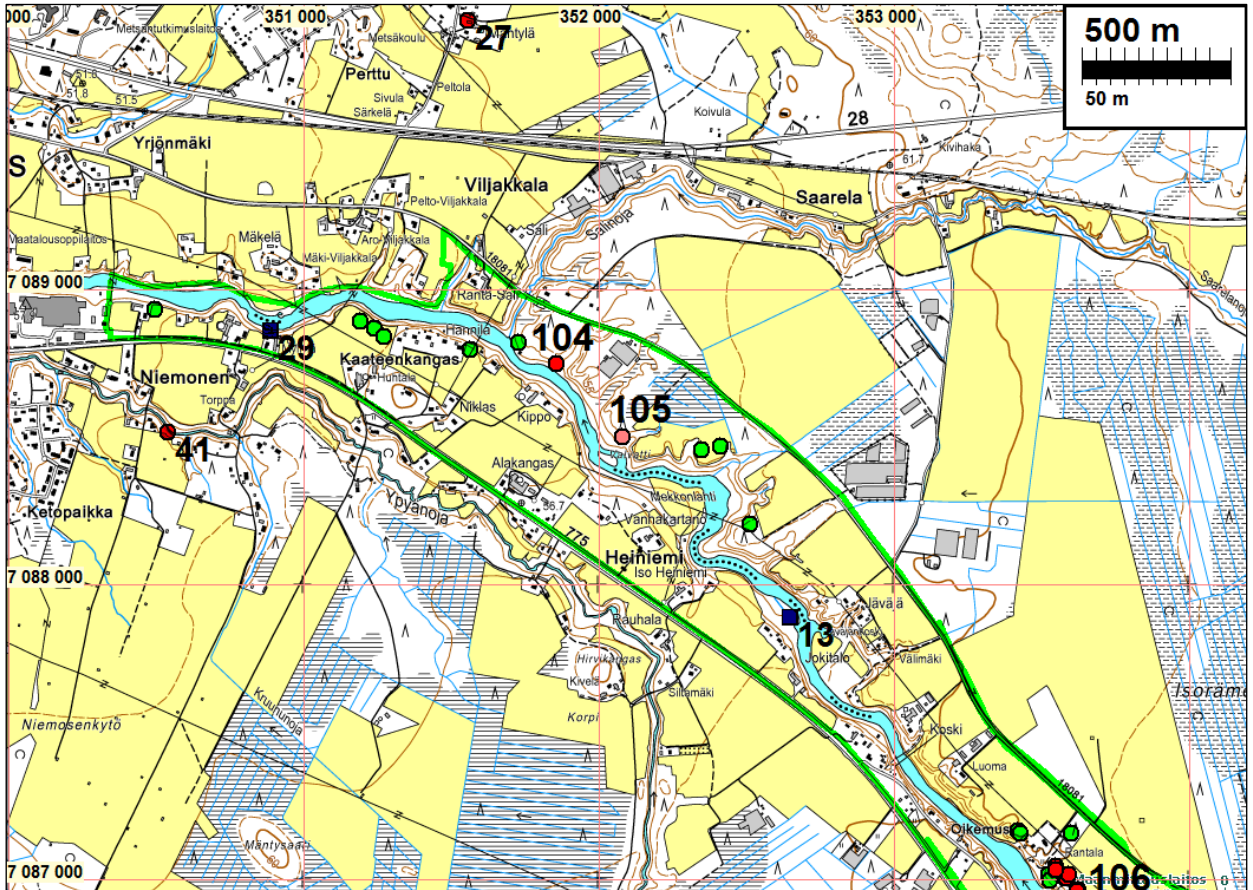

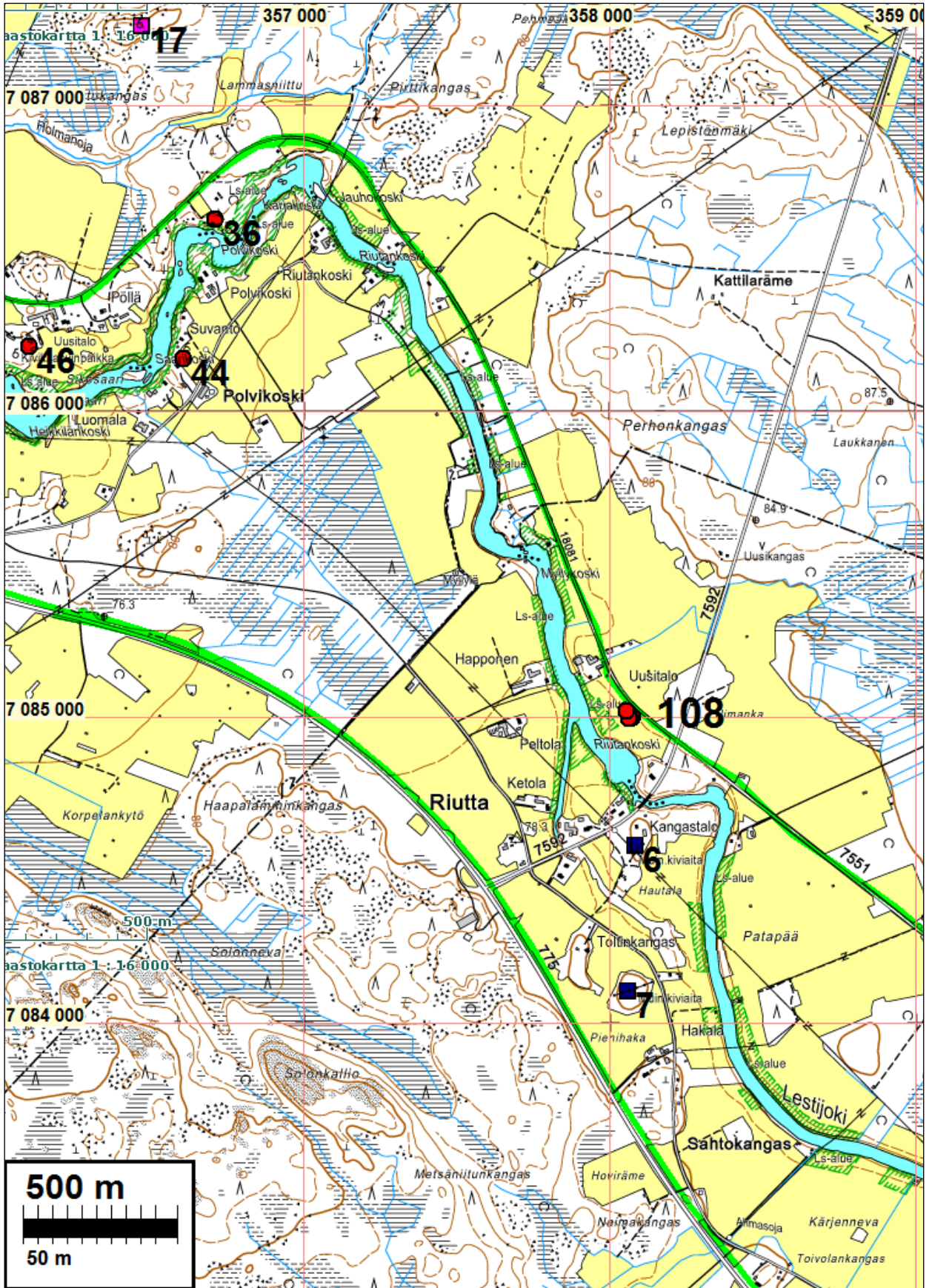

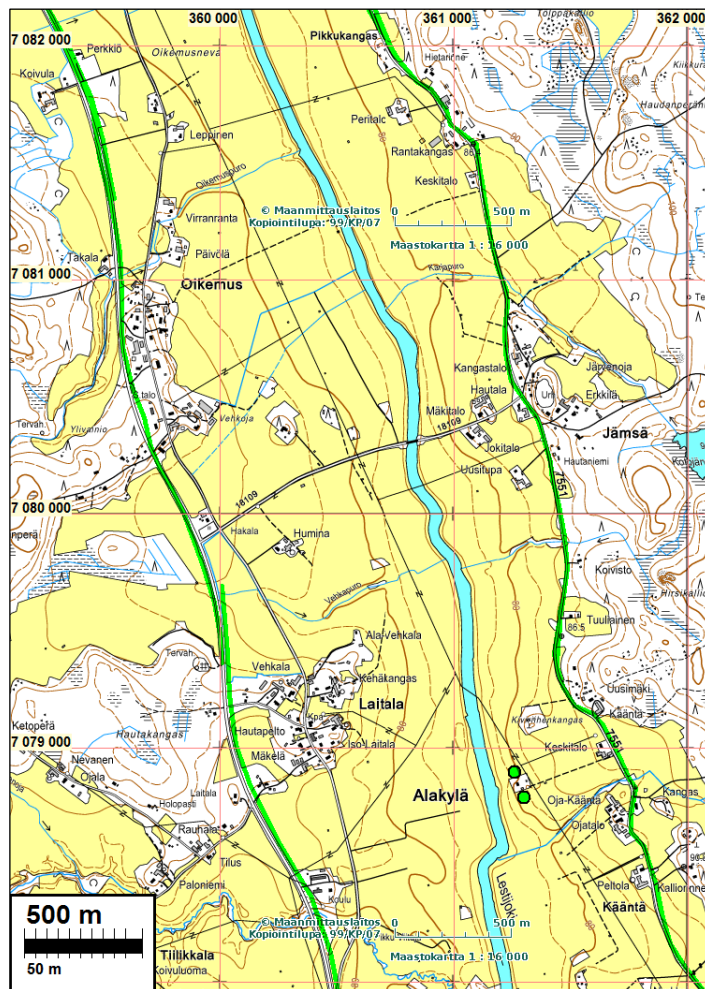
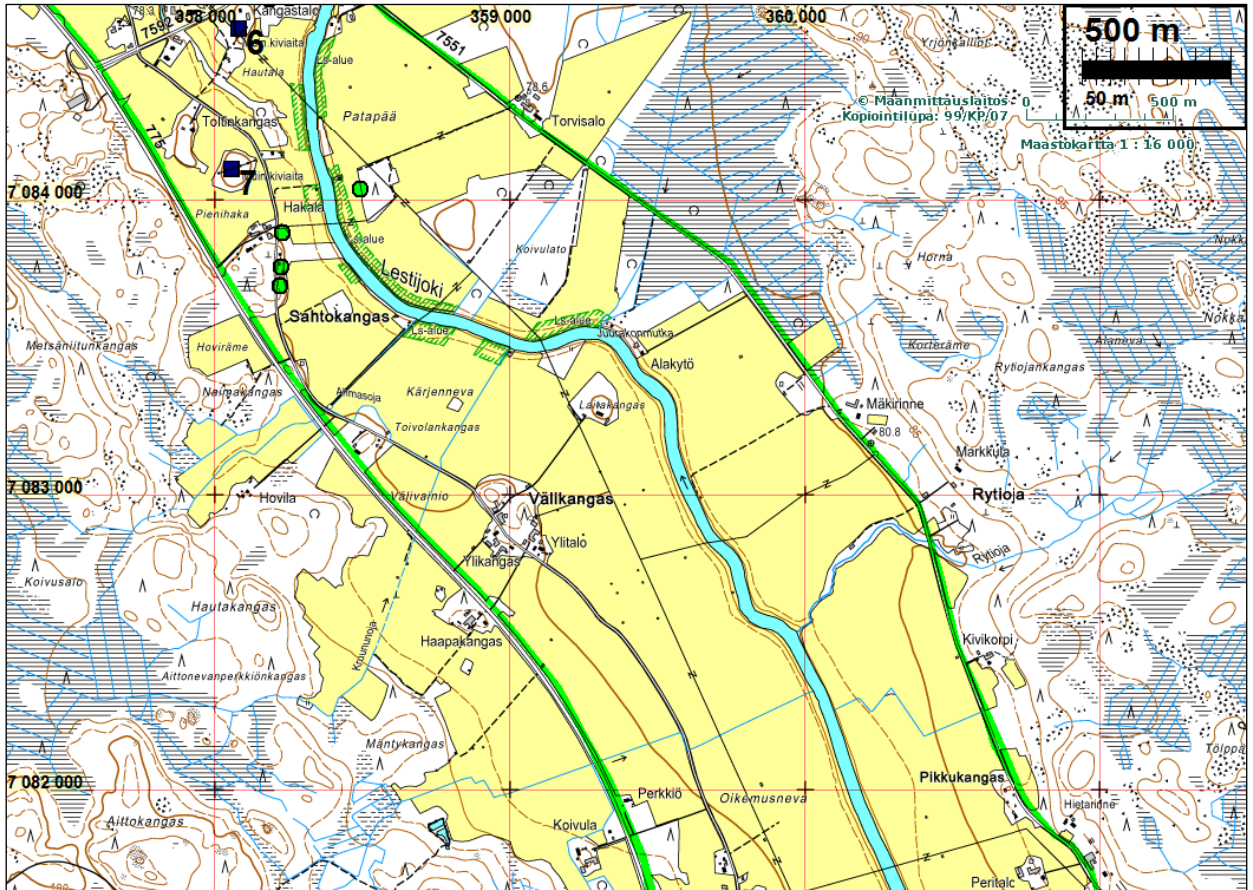

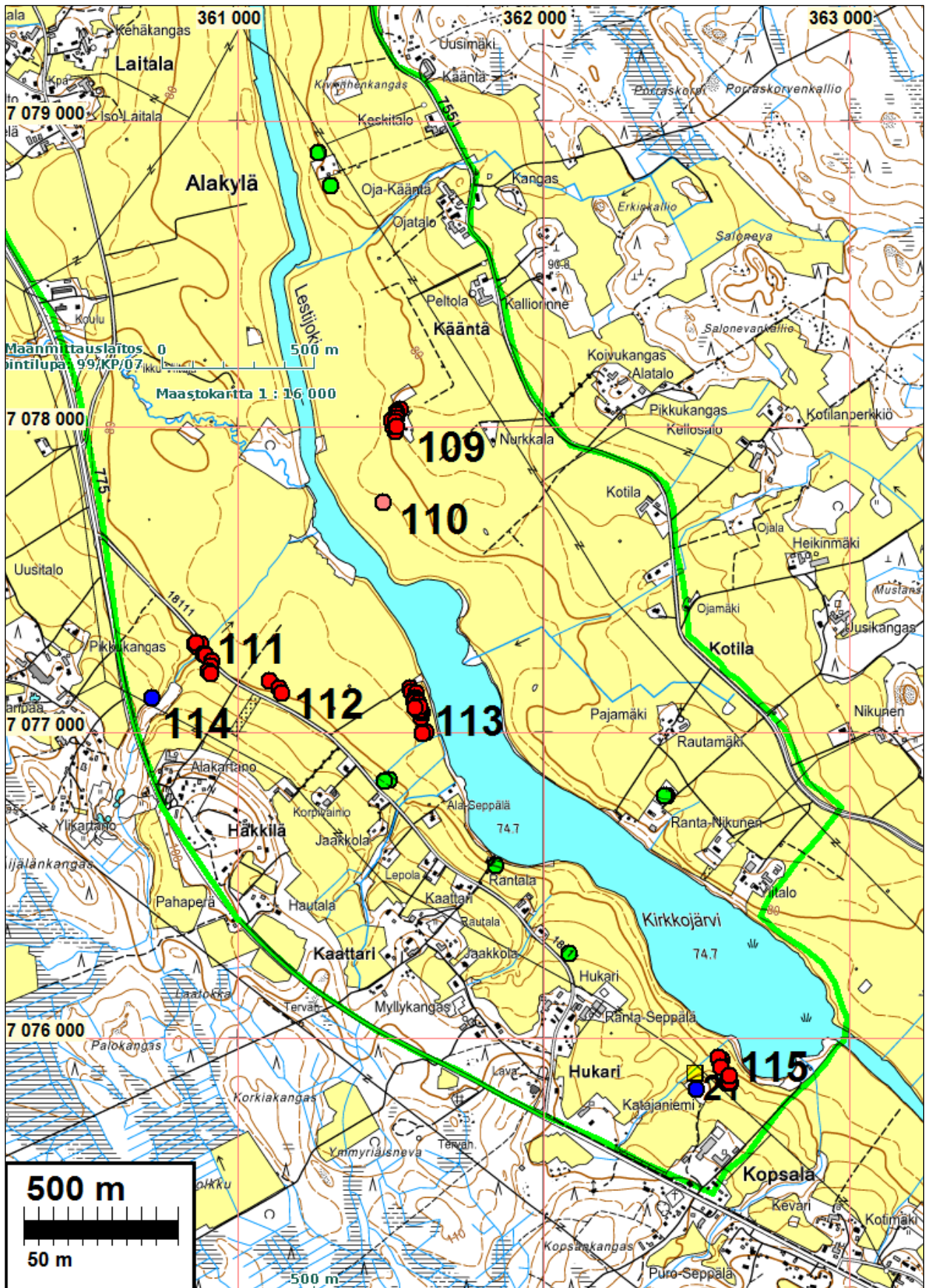

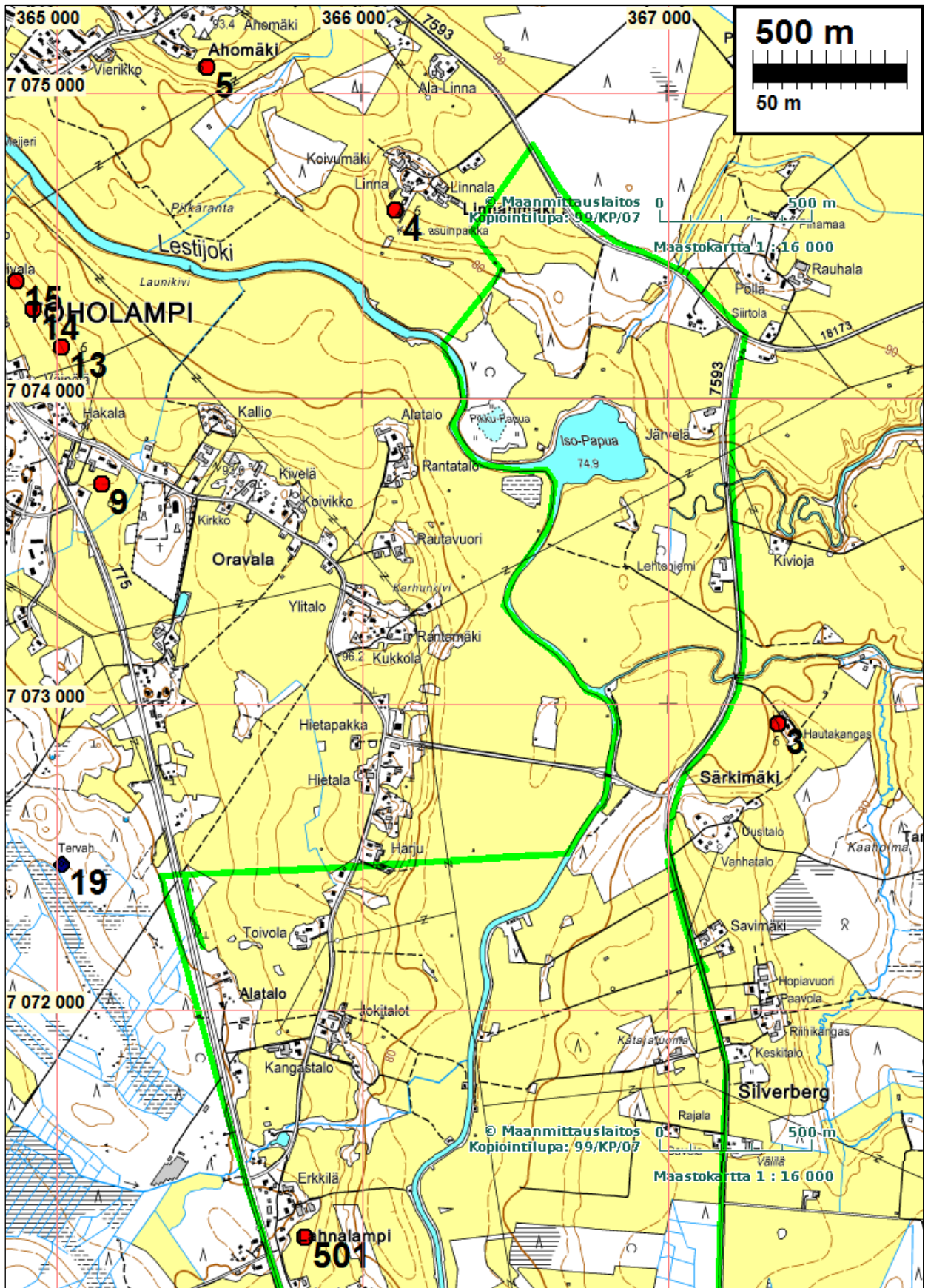
Sulkolan ja Ojalan välillä, joen itärannalle, Lehtorannan talon kaakoispuolelle on maastokartalle merkitty tervahauta. Emme havainneet sitä tai mitään muutakaan tervahautaan tai sen kaltaiseen rakennelmaan viittaavaa maastossa, ankarasta etsimisestä huolimatta.

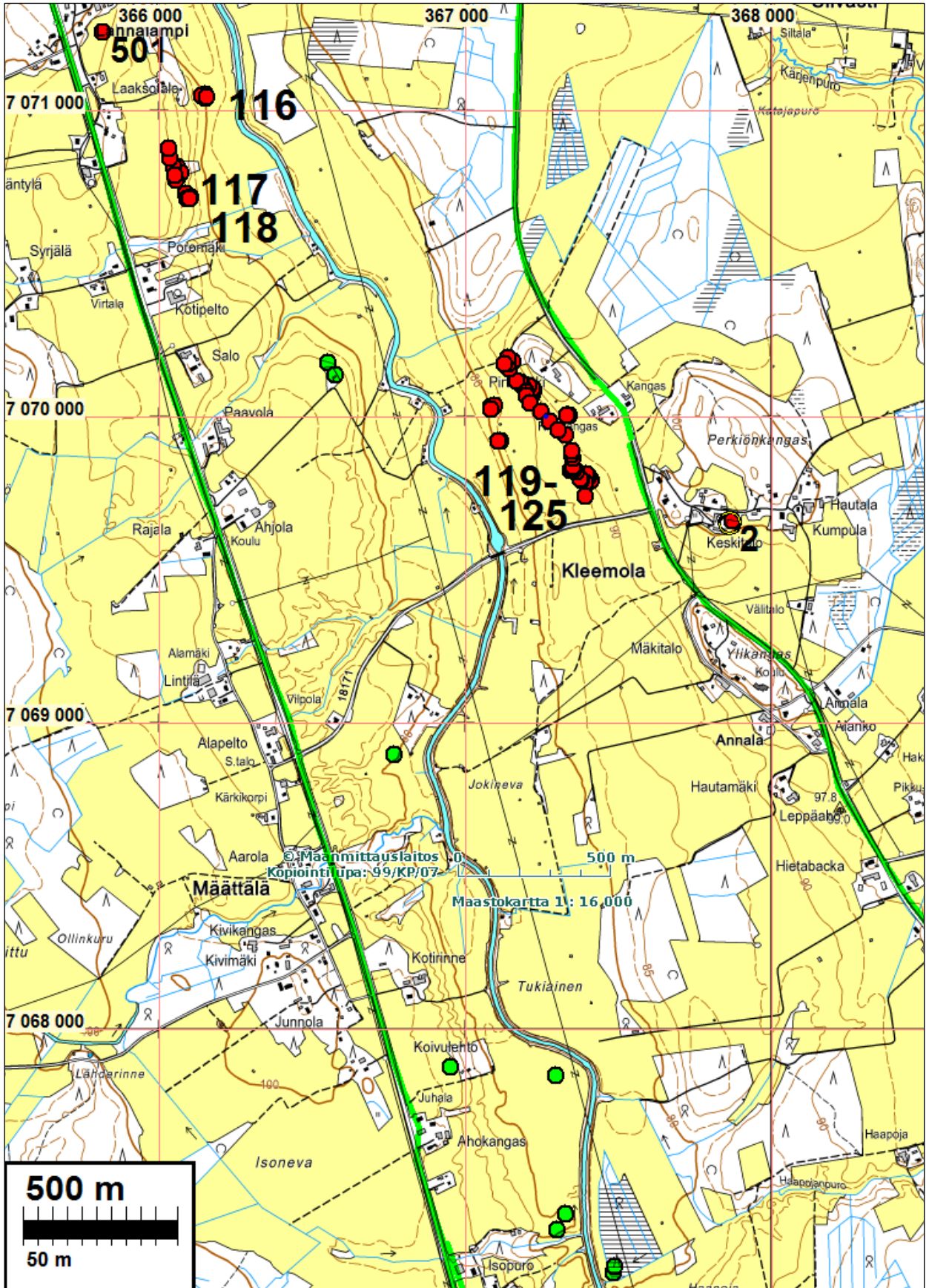

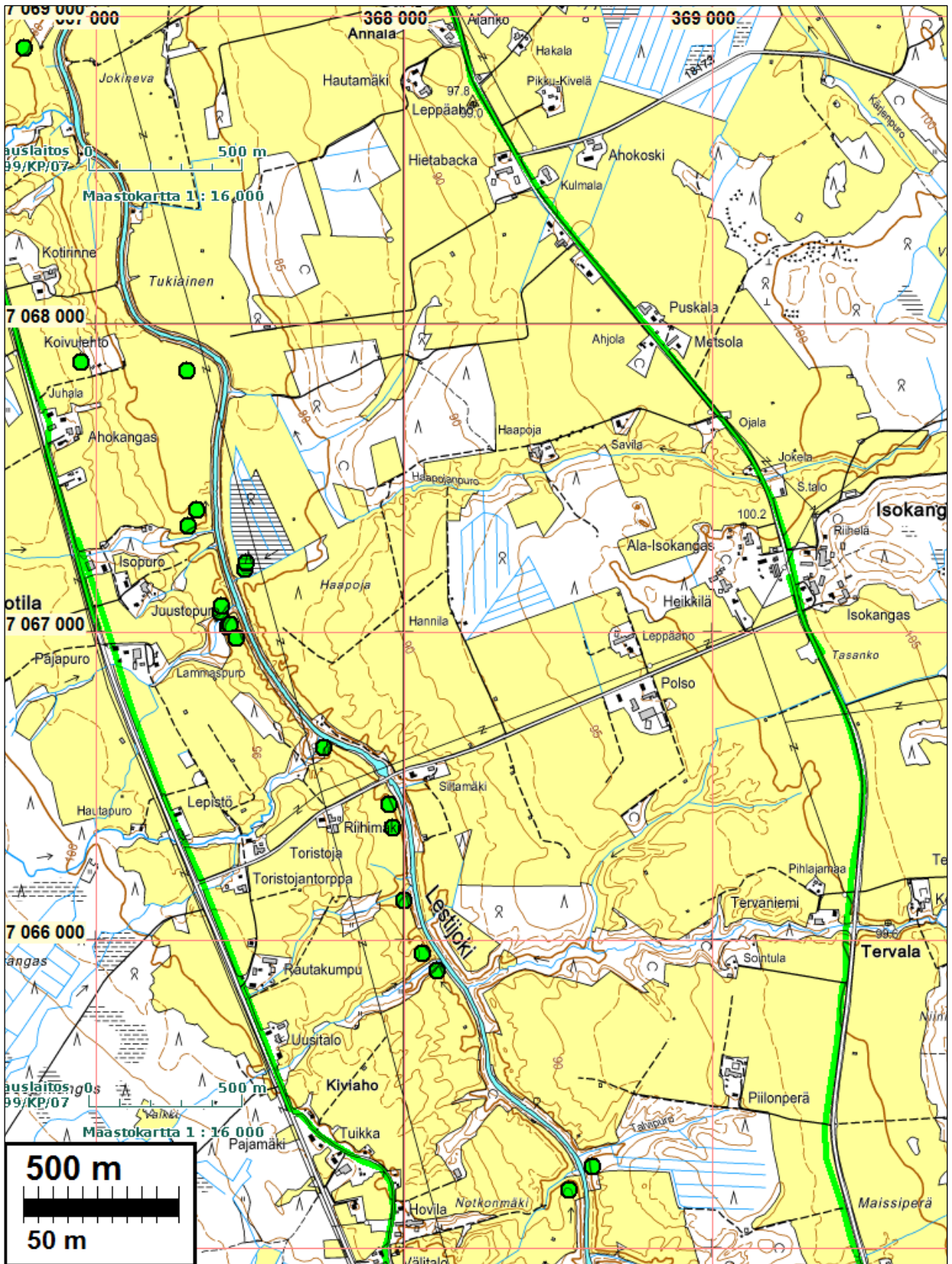

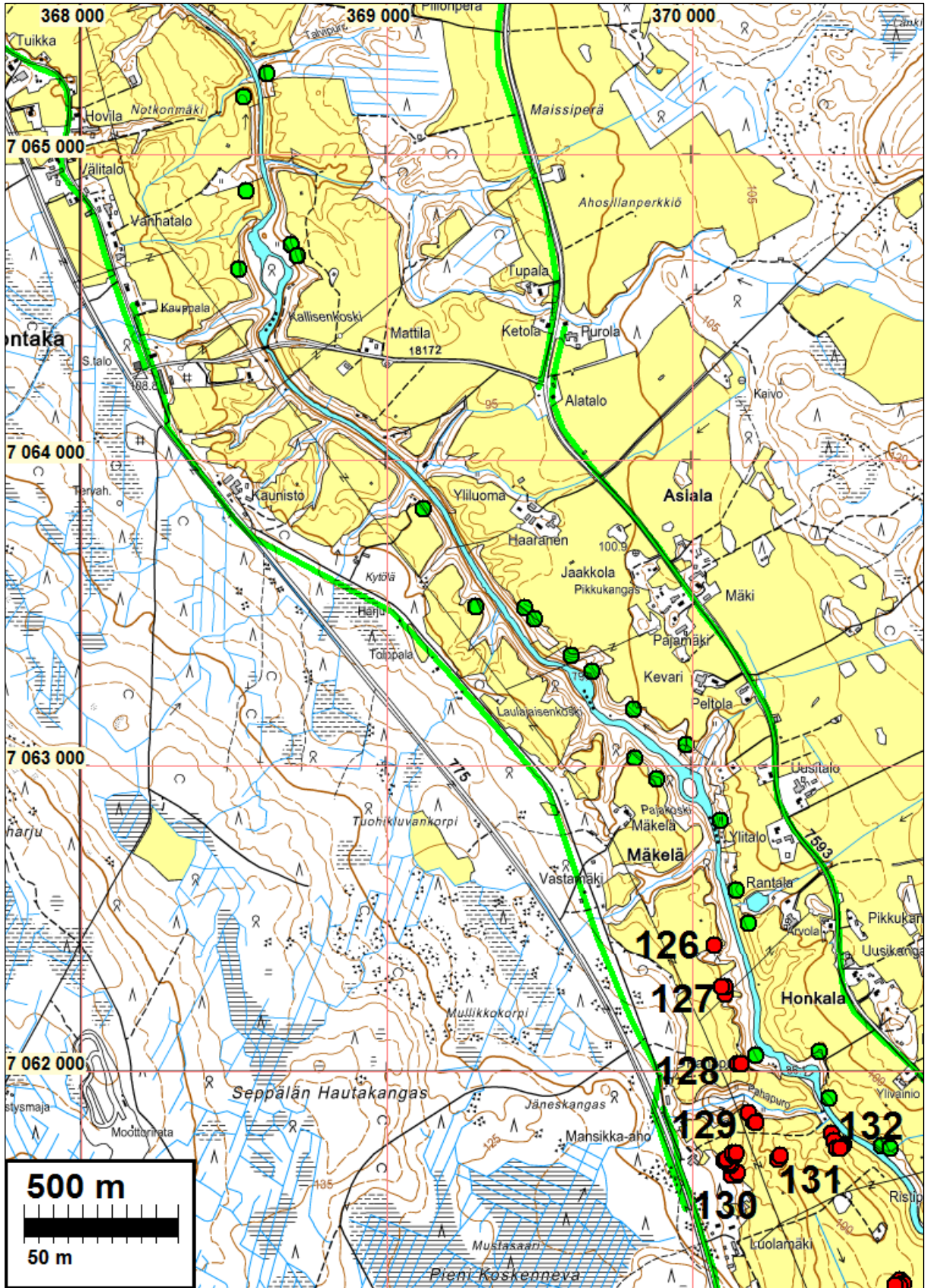

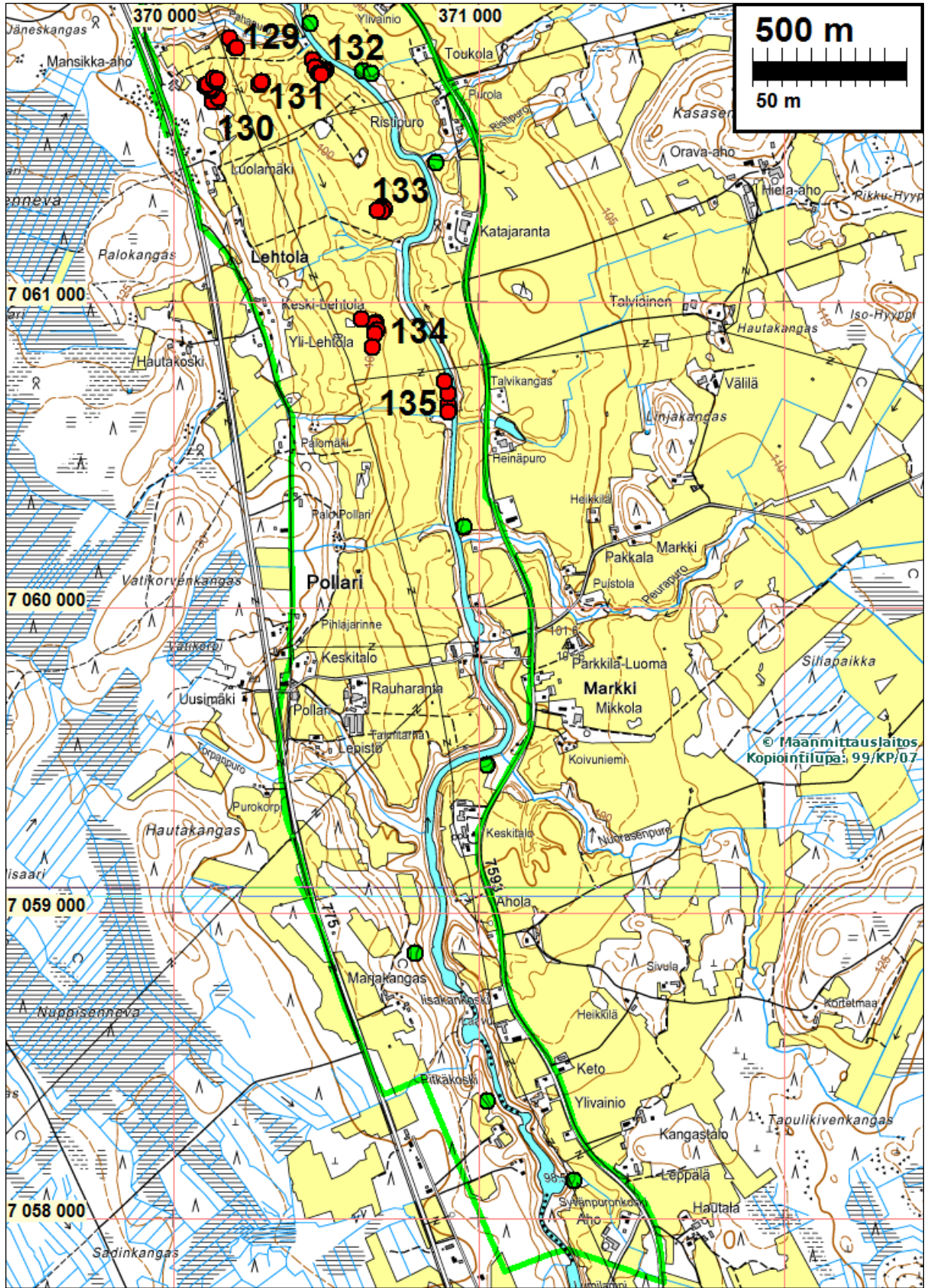

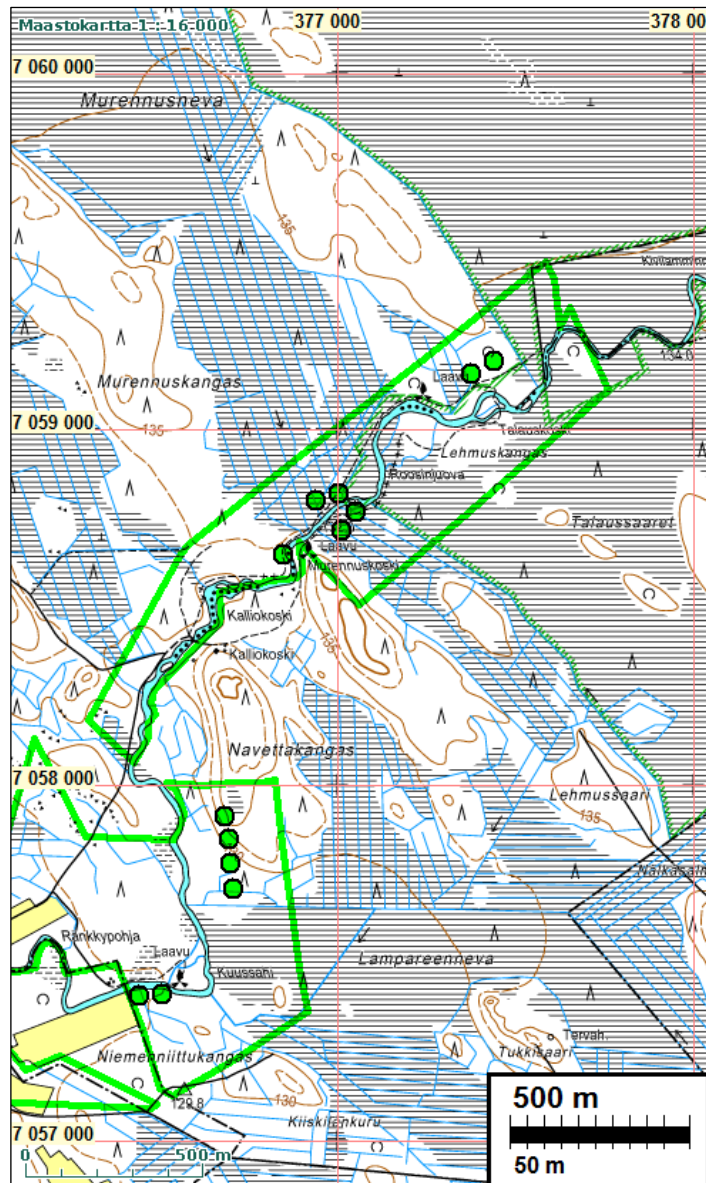
Kohde 501 oli alun perin muinaisjäännösrekisterissä tarkemmin paikantamaton löytöpaikka. Sen paikkatieto oli virheellinen. Kyseiset löydöt liittyvät seuraavan kartan kohteeseen 117.

Muinaisjännökset

KALAJOKI 9 HILLILÄ SELJÄNHILJU

Mjtunnus: 95500003

Rauh.lk: 0 (ei ole suojelukohde)

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: kivirakenne

Koordin: N: 7103 254 E: 340 050

X: 7102 156 Y: 2486 807

P: 7106 230 I: 3340 157

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kalajoen kirkosta 28,2 km etelään, Lestijoen itärannalla

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Sämpilän talon maalla, hiekkakankaalla on kivikasa, joka on halkaisijaltaan 13 m, korkeudeltaan 1,5 - 2 m ja keskeltä painunut. Noin 10 m kasasta kaakkoon on maassa soikea syvennys, joka on 0,5 - 0,75 syvä, 15 m pitkä ja 10 m leveä. Vielä 5 m kaakkoon alkaa 48 m pitkä, 2- m leveä ja 0,5 m korkea kiviaita, joka on yhdensuuntainen polun kanssa. Aidan kaakkoispäässä on levennys. (Takala 1894.)

Jussila & Sepänmaa 2012: Alueella ei havaittu mitään kuvaukseen sopivaa tai muutakaan muinaisjäännökseen viittaavaa. Alueella on mm. uudisrakennuksia ja pihamaata, sekä peltoa ja alavaa metsämaata.

Ks. yleiskartta s.

KANNUS 36 POLVIKOSKI

Mjtunnus: 217010005

Rauh.lk: 3 (ei ole suojelukohde), mjrekisterissä suojelukohteena

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka: löytö

Koordin: N: 7086 625 E: 356 709 Z: 70

X: 7086 327 Y: 2504 233

P: 7089 594 I: 3356 823

Tutkijat: Markus Hiekkänen 1980 inventointi, Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta noin 9,5 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Polvikosken tila sijaitsee Lestijoen eteläpuolella. Tilalta on löytynyt reikäkivi (hukassa) ja tasatalta KM 10650:1. Esineet ovat löytyneet pellostalta, tilan päärakennuksesta noin 200 m pohjoiskoilliseen, läheltä Karjakoskea. Taltan löytötietojen mukaan sen läheisyydestä on tavattu useampia kivikauden aikaisia tulisijoja noin 1 metrin syvyydestä. Inventoinnissa 1980 löytöpaikka kasvoi heinää, joten havaintoja ei voitu tehdä.

Jussila & Sepänmaa 2012: Asuinpaikkaa ei ole koskaan tarkemmin paikannettu ja havainnoitu ja se perustuu oletettavasti hieman epämääräisiin löytötietoihin. Sijaintitieto on ilmeisesti viitteellinen. Jostain syystä paikka on merkitty muinaisjäännösrekisteriin 1. luokan kohteena.

Paikalla käytäessä todettiin, että alue mihin muinaisjäännösrekisterin koordinaatit viittaavat on varsin rakennettua - talo, mökkejä ym. sekä hoidettua pihamaata, nurmea ja heinikkoa. Pihamaita ei ryhdytty tarkemmin nyt penkomaan eikä lähiympäristössä havaittu muinaisjäännökselle erityisen potentiaalista maastoa tai merkkejä muinaisjäännöksestä.

Ehdotamme paikan statuksen laskemista asuinpaikasta löytöpaikaksi - ei suojelukohteeksi.

KANNUS 44 SUVANTO

Mjtunnus: 217010003
Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7086 169 E: 356 607 Z: 70
X: 7085 867 Y: 2504 152
P: 7089 138 I: 3356 721

Tutkijat: Markus Hiekkänen 1980 inventointi, Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta noin 9 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Paikka sijaitsee Ylikannuksen Suvannon tilan maalla, Lestijoen eteläpuolella. Paikalta on 1930-luvulla löytynyt pellostä, päärakennuksesta noin 100 m etelälounaaseen kourutaltilta (hukassa). Löytöpaikan ja joen välissä maanomistaja kertoi joskus huomanneensa mullan alla olleen tulisijan paikan. Maapohja on hienoa hiekkamaata, josta inventoinnissa 1980 löytyi kvartseja.

Jussila & Sepänmaa 2012: Pelto oli nurmella paikalla käytössä eikä uusia tai tarkentavia havaintoja saatu. Paikkaa ei voitu rajata tasaisessa pellossa myöskään topografian perusteella.

KANNUS 46 UUSITALO

Mjtunnus: 217010004
Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7086 213 E: 356 100 Z: 75
X: 7085 887 Y: 2503 644
P: 7089 182 I: 3356 214

Tutkijat: Markus Hiekkänen 1980 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta noin 8,5 km kaakkoon
Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Paikka sijaitsee Ylikannuksen kylän Uudentalon tilan maalla, Lestijoenpohjoispuolella. Paikalta on 1900-luvun alussa ja 1973 löytynyt kaksi tasataltaa, jotka ovat isäntä Toivo Uusitalon hallussa. Taltoista toinen on löytynyt Uudentalon tilan rantapelloilta ja toinen tilan päärakennuksesta noin 120 m lounaaseen metsäiseltä mäeltä hiekanotossa. Inventoinnissa 1980 löytyi kyseisen pienen hiekkakuopan rinteistä kvartsia. Maa oli hienoa hiekkaa ja paikoitellen saattoi havaita likaisen maan juomuja. Maanomistaja kertoi nähneensä paikalla myös hiiltä ja punaista hiekkaa. Inventoijan mukaan asuinpaikka käsittää ainakin mäen lounaisen rinteeseen sen eteläpuolella olevaan riiheen saakka.

Jussila & Sepänmaa 2012: Asuinpaikkaa ei kyetty paikantamaan. Aiemmassa kuvauksessa mainittua pientä hiekanottoa ei havaittu. Alarinteessä, 20-30 m rannasta on mahdollinen kaivanto joka olisi täytetty kivillä ja maalla - havainto on epävarma, kyseessä voi olla luontainen tai muu rakenne. Rinteeseen laella on varsin kohtalaista maastoa kivikautiselle asuinpaikalle n. 73 m korkeustasolla - hiekkaisa maata, joskin paikoin kivikoista. Itse rinteessä asuinpaikkaa tuskin voi olla. Muinaisjäännösrekisterin koordinaatit osoittavat alueelle joka nyt on rakennettu - paikalla on maatalouskeskuksen halleja. Maastokartalle muinaisjäännösmerkki on merkitty metsään - alueelle joka topografialtaan paremmin sopii kivikautiselle asuinpaikalle. Asuinpaikkaa ei kyetty myöskään rajaamaan.

Kartta s. 26

Maastoa paikalla mi-
hin maastokartalla
merkitty muinaisjään-
nös, rinteeseen laen ta-
sannetta

Alueella olevissa tuu-
lenkaadoissa ei ha-
vaittu merkkejä mui-
naisjäännöksestä.
Kuvattu itään.

Metsärinnettä pellon länsipuolella. Kivikkoista maaperää.

KANNUS 101 MYLLYKANGAS

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: ajoittamaton

Laji: tunnistamaton: kuoppa

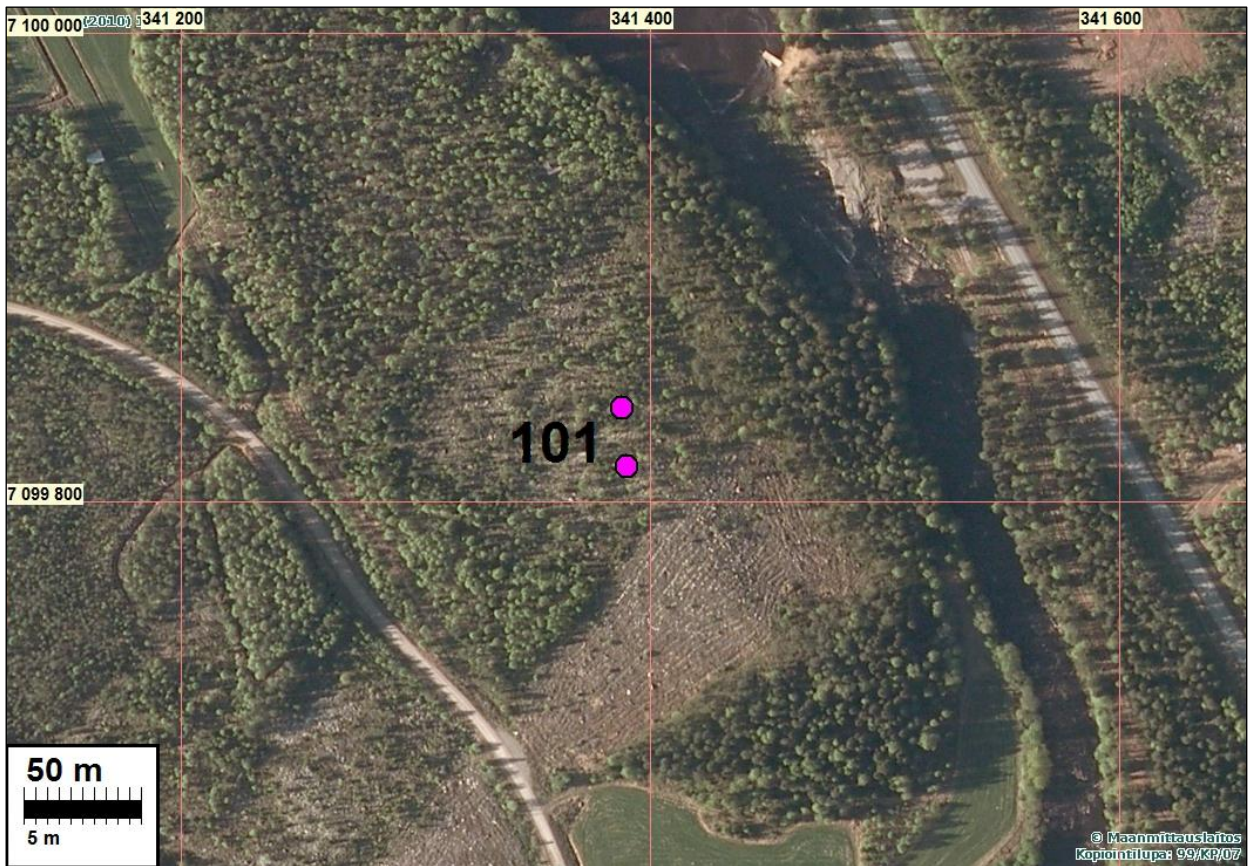
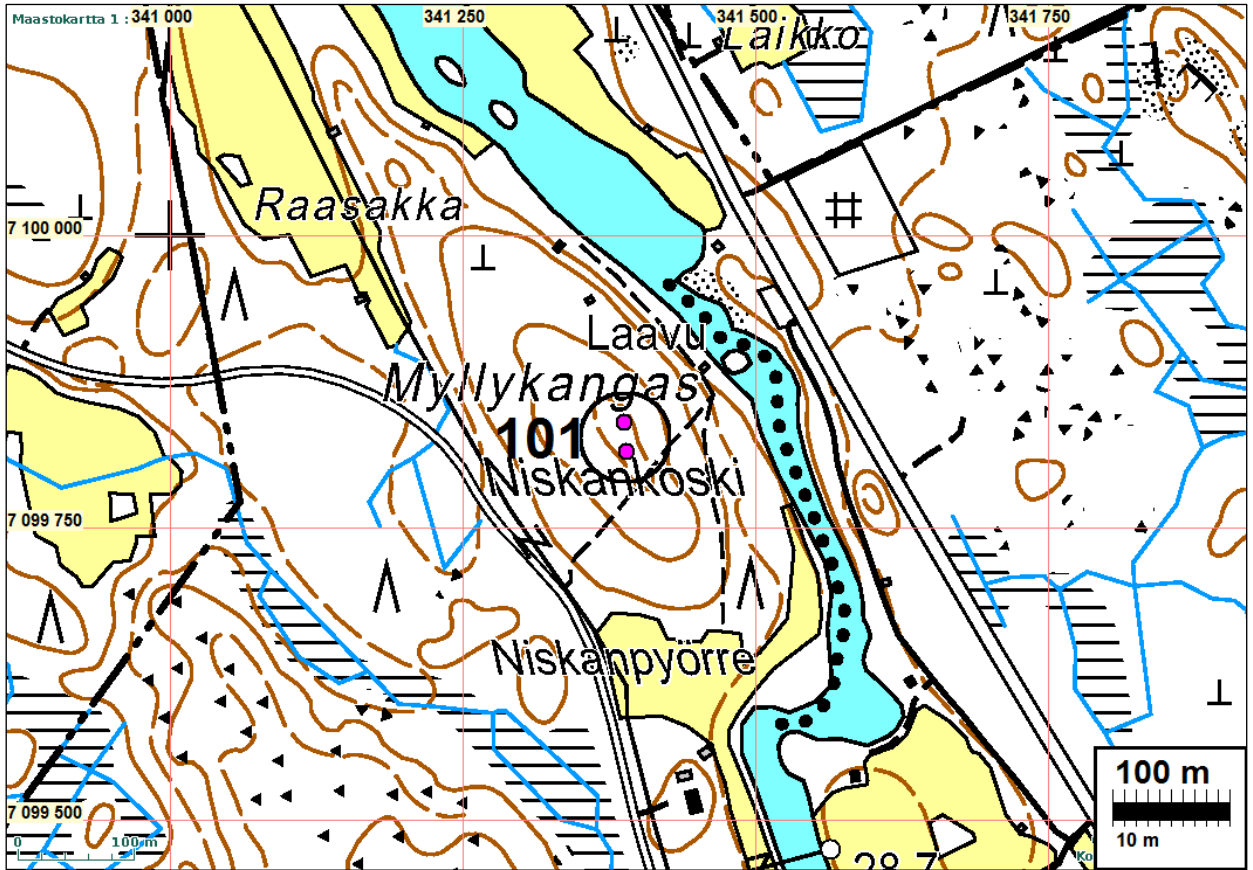
Koordin: N: 7099 827 E: 341 390
X: 7098 795 Y: 2488 308
P: 7102 801 I: 3341 498

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 12,4 km luoteeseen, Lestijoen itäpuolella, Niskankosken länsipuolisen laakean mäen laella.

Huomiot: Laakean mäenkumpareen laella on kaksi maakuoppaa. Mäki on maaperältään hiekkainen mutta hyvin kivinen - pään kokoista mukulikkaa. Kuopat ovat halkaisijaltaan n. 3 m niitä kiertävän vallin harjalta harjalle. Kuopat ovat melko syviä n. 1,5 m. Kuopan seinämistä näkee että maaperä on kivikkoa myös niiden syvyyteen. Seinämät ovat melko suorat. Koska podsolmaaperää ei kivikossa ole, on kuoppien iän arviointi vaikeaa. Alue on hakattua metsää ja siinä nyt n. 5-6 metrinen vesakko eikä kantoja erota. Funktio on tuntematon mutta poissulkien voi todeta että tervaitai hiilihautoja ne eivät ole, eikä kyseessä ole maan otto. Mihin nykyaikaiseen toimintaan ne voisivat liittyä? Kuoppien kaivuu käsipelillä kivikkoon on ollut työlästä – mutta konekaivuun merkkejä ei ole. Vanhemmasta toiminnasta (esihistoria - varhaisempi hist. aika) peräisin ollessa kyseessä voisi olla purnut - säilytyskuopat. Alustavasti kuoppia voisi pitää muinaisjäännöksinä.

Kuoppien koordinaatit: N 7099840 E 341388 ja N 7099815 E 341390 +-7 m

KANNUS 102 HOLLANTI 1

Mjtunnus: 094,095

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7095 158 E: 344 854 Z: 40 ±1 m

X: 7094 294 Y: 2491 988

P: 7098 130 I: 3344 963

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

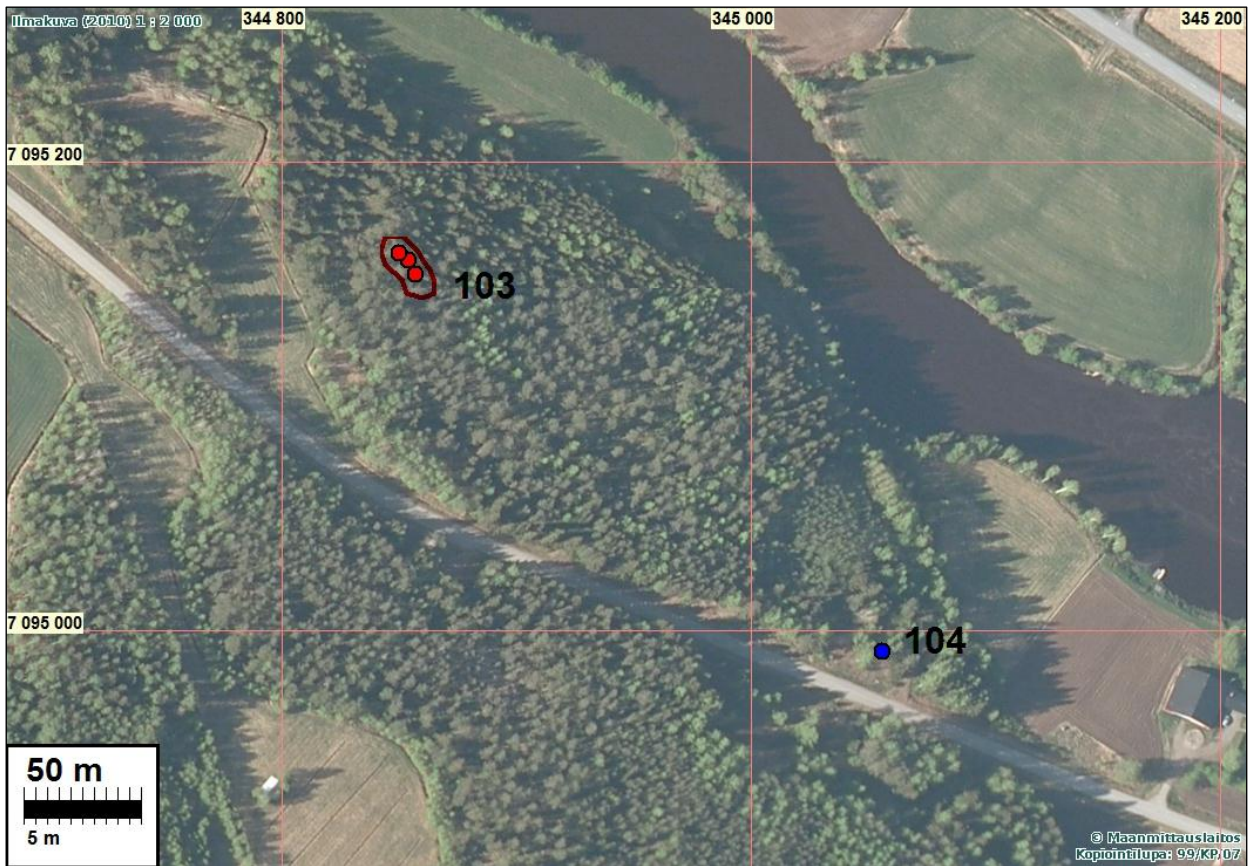
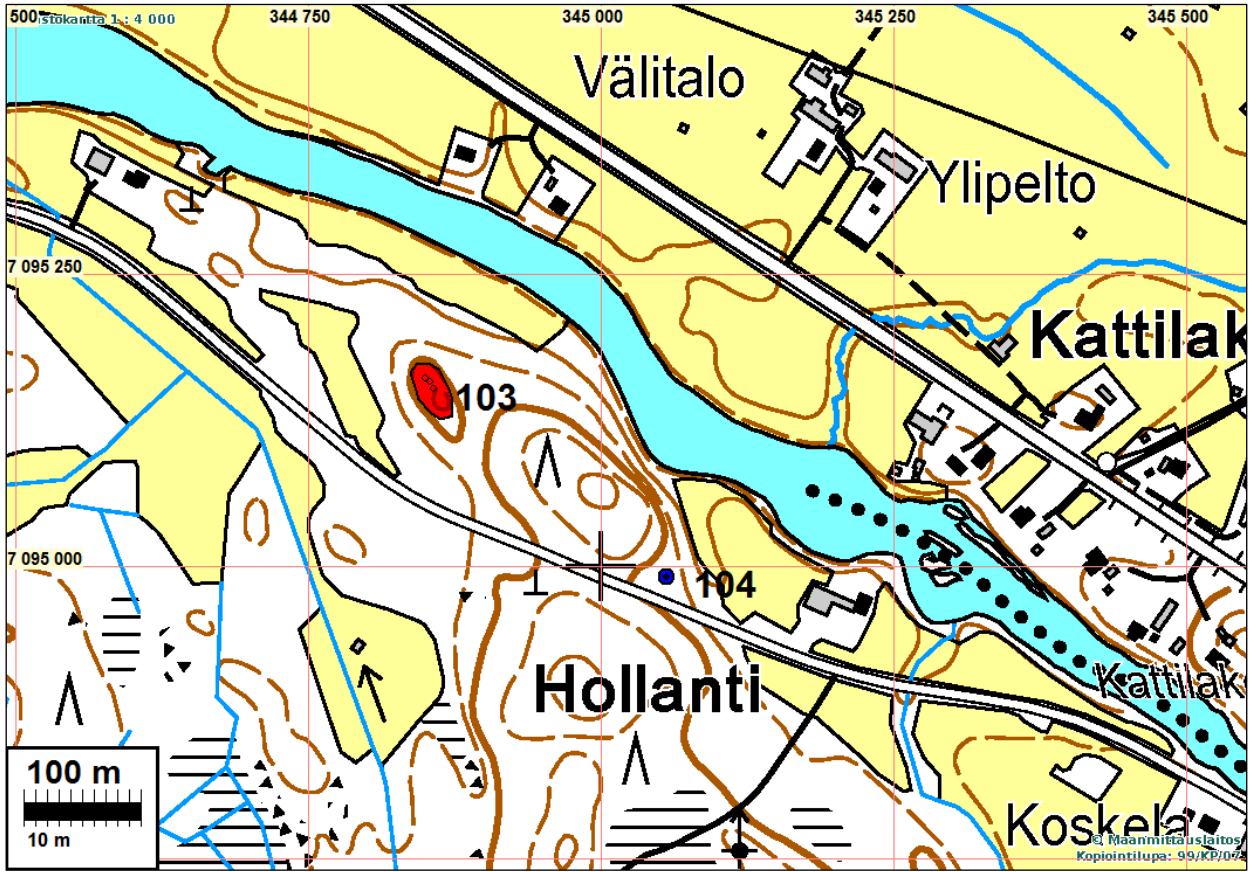
Löydöt: KM , kvartsi-iskoksia ja esineitä, Jussila & Sepänmaa 2012, koekuopista.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 6,6 km luoteeseen, Lestijoen luoteispuolella, metsäalueella, luoteisemman ja pienemmän kumpareen laen luoteispäässä, joesta n. 100 m.

Huomiot: Paikalla on joen suuntainen muinainen, länsi-lounas suuntainen niemen kärki. Sen laki on eteläreunaltaan osin avokalliota. Laki on leveydeltään n. 20 m. Maaperä ei ole tasainen vaan mättäinen ja "muhkurainen", siellä täällä isompi kivi tai kalliopaljastuma. Metsä on tiheähköä sekametsää. Maaperä hiekkamoreenia. laella on niemekkeen kärjessä, keskellä asuinpaikkaa pieni hiekanottoaikka, kooltaan parisen metriä suuntaansa. Laelle, sen vähäkivisemmälle ja paksumaaperäiselle koillisreunamille tehdyissä koekuopissa oli kvartsi-iskoksia ja esineitä, paikoin hyvin runsaasti n. 5-15 cm syvyydellä, paikoin heti kunnan alla. Paikka vaikuttaa olevan lähes täysin ehjä ja kajoamaton pienestä maanottoaivannosta huolimatta. Paikka on suppea alainen, topografian ja löytöjen perusteella arvioiden n. 10 x 25 m laajuinen.

Asuinpaikan luoteispäätä kaakkoon.

Asuinpaikan luoteisosaa, enimmäkseen löydöt kuusennäreiden (jotka pienessä vanhassa hiekanotto-kuopassa) vasemmalta puolelta

Asuinpaikan kaakkoispäätä luoteeseen.

KANNUS 103 HOLLANTI 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: 3 (ei ole suojelukohde)

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: tupasija

Koordin: N: 7095 008 E: 345 046

X: 7094 153 Y: 2492 186

P: 7097 980 I: 3345 155

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 6,3 km luoteeseen.
Huomiot: Paikalla on rinteeseen kaivetun maakellarin jäännökset. Vieressä on merkkejä vanhasta talon paikasta (kuten kasvillisuus, tasattua maata) samoin tien toisella puolella. Jäänteet vaikuttavat olevan 1900-luvulla hylätystä talosta. Paikalla on ollut yksittäistalo v. 1840-kartalla. Ei katsottu muinaisjäännökseksi.

Kartta ja ilmakuva s. 31

Vanha tie ja sen ympärillä pihapiirin merkkejä, pohjoiseen.

Kiviseinäisen kellarikuopan jäänteet rinteän kupeessa.

KANNUS 104 SAHINOJAN SUUN ITÄPUOLI

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7088 746 E: 351 859 Z: 50 ±1 m

X: 7088 218 Y: 2499 287

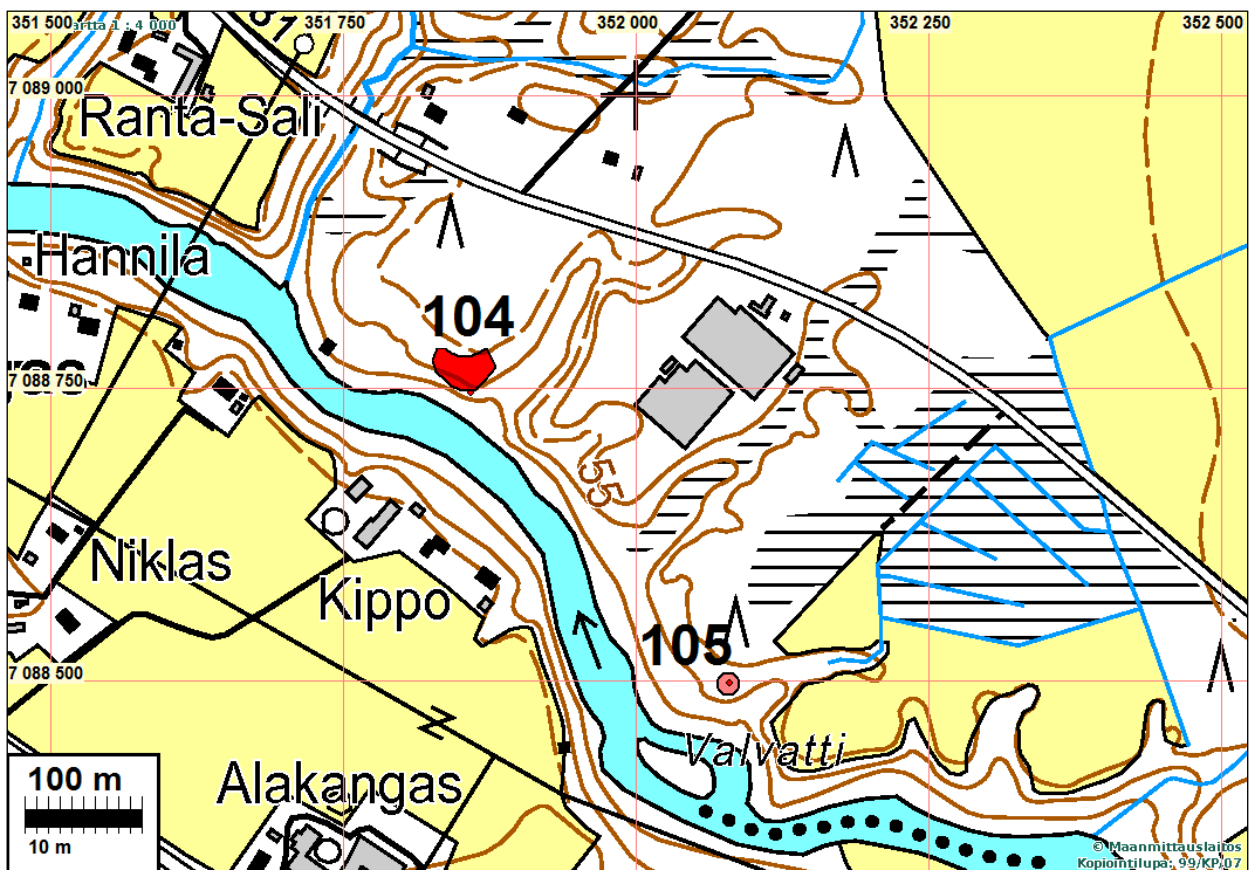
P: 7091 716 I: 3351 971

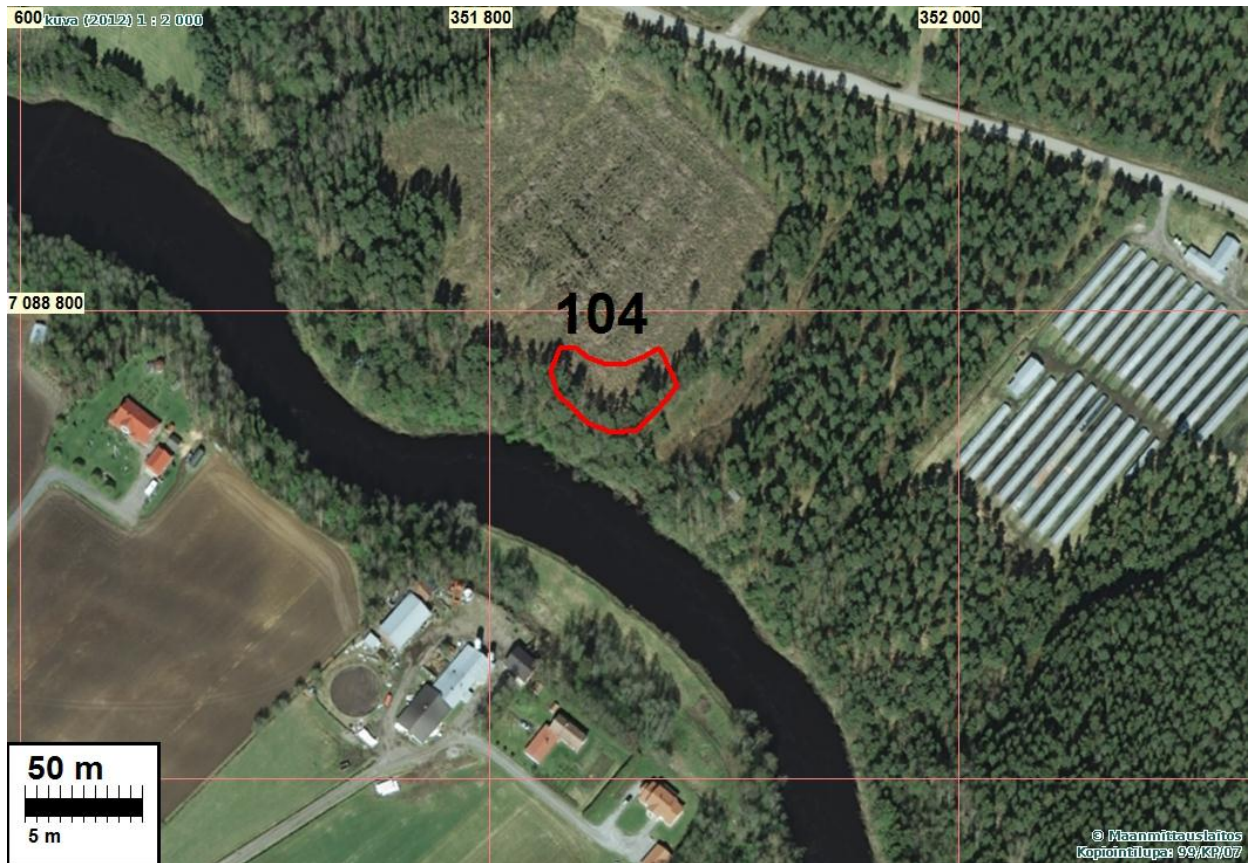
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia ja keramiikkaa, Jussila & Sepänmaa 2012, koekuo-
pista.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 3,4 km itään. Lestijoen koillisrannalla, Sa-
hinojan suusta 180 m itä-kaakkoon.

Huomiot: Paikalla on korkea ja jyrkkä jokeen laskeva rantatörmä, jonka päällä on laaja ta-
sainen alue. Paikan itäpuolella on syvä ja leveä raviini, jonka rinne myös hyvin
jyrkkä. Maaperä alueella on hiekka - hienohiekka. Tasaisen rantatörmän reunalla,
aivan raviinin vierellä havaittiin kivetyn lieden jäännökset. Sen läheltä löytyi savias-
tian pala, joka vaikuttaa pöljän keramiikalta (ellei kierikkiä), keramiikan murusia
sekä joitain kvartsi-iskoksia. Alue on laikutettu mutta muutoin asuinpaikka vaikut-
taisi olevan ehjä. Sen laajuus on täysin arvio.

Asuinpaikkaa koillisesta raviinin reunalta.

Löytöalue aivan niemekkeen kärjessä, vas. raviini, lounaaseen.

Asuinpaikkaa länteen. Lapio keramiikan löytökohtalla.

KANNUS 105 VALVATTI

Mjtunnus:

Rauh.lk: 3 (ei ole suojelukohde)

Ajoitus: kivikautinen

Laji: löytöpaikka

Koordin: N: 7088 498 E: 352 080 Z: 53 ±1 m

X: 7087 981 Y: 2499 520

P: 7091 468 I: 3352 192

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskos, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 3,7 km itään, Lestijoen koillisrannalla.
Huomiot: Jyrkän rantatörmän päältä, hiekkamaaperäisestä metsämaasta löytyi koekuopasta yksi selkeä kvartsi-iskos, maaperästä jossa ei luontaisesti ole kvartssia eikä ylipäättään kiveä. Paikka on metsämaata jossa ei merkkejä vanhasta pellostä. Lähistölle tehdystä useasta koekuopasta ei saatu lisähavaintoja. Paikka olisi soveliasta kivikautiselle asuinpaikalle, mutta siitä ei nyt saatu enempää todisteita. Paikka jää löytöpaikaksi.

Kartta s. 34

Kvartsinlöytöpaikka

KANNUS 106 RANTALA

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: löytöpaikka

Koordin: N: 7087 007 E: 353 589 Z: 60 ±1 m

X: 7086 562 Y: 2501 098

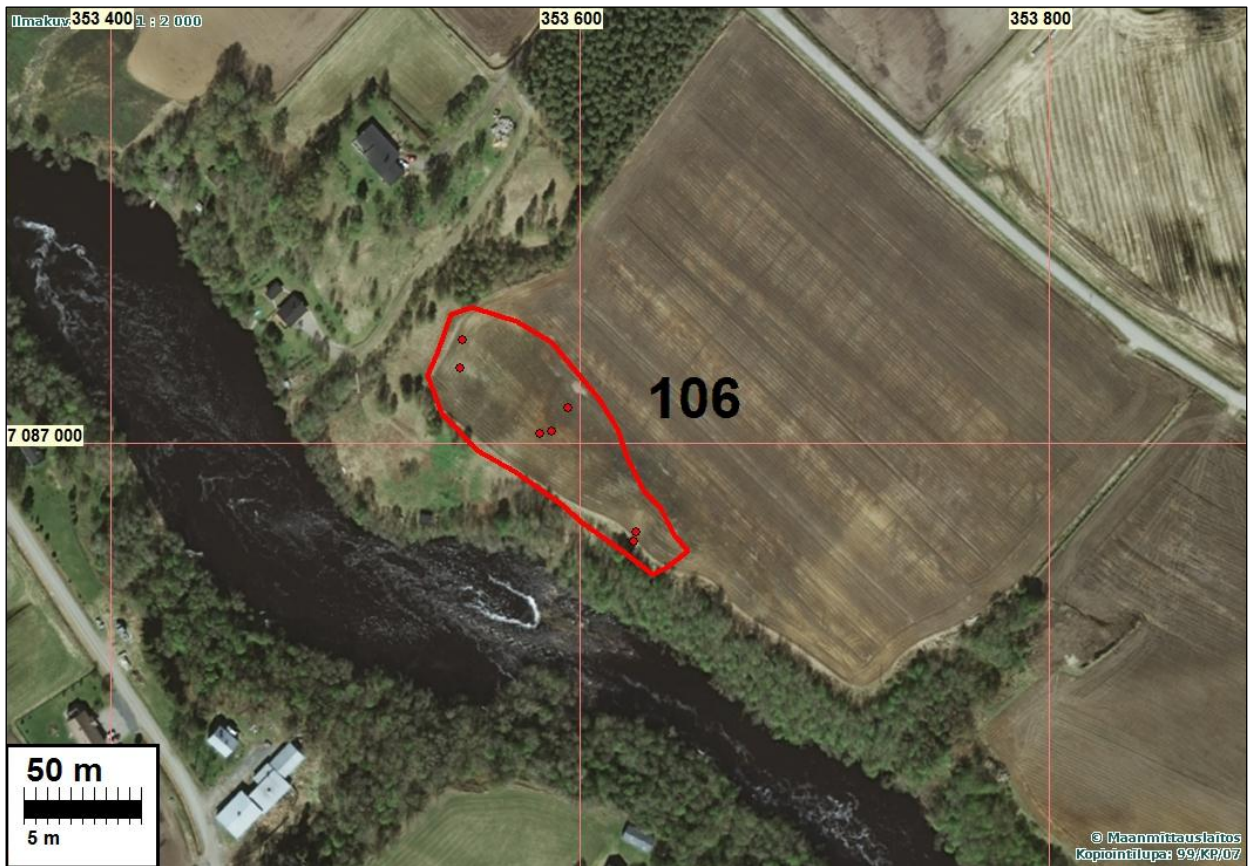
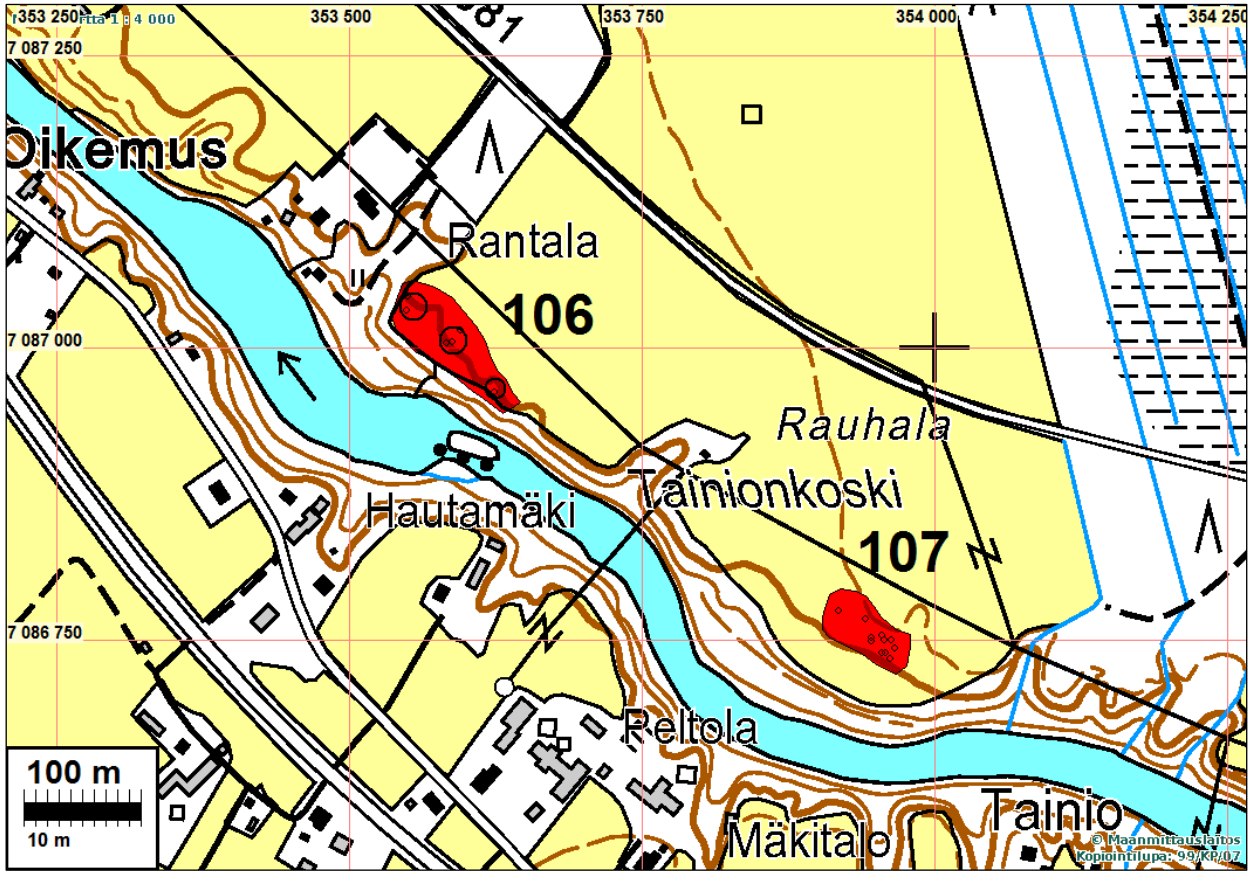
P: 7089 976 I: 3353 702

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 5,7 km kaakkoon, Lestijoen koillisrannalla.

Huomiot: Pellosta, rantatörmän päältä kapealta tasanteelta sekä siitä nousevasta rinteestä löytyi kvartsi-iskoksia ja -esineitä. Löydöt muodostivat kolme keskittymää: N 7087035 E 353554, N 7087008 E 353589 ja N 7086965 E 353626. Muinaisjään-
 nösradius löytöhavaintojen perusteella. Lännessä paikka rajautuu raviiniin.

Luoteista löytökeskittymää joen suuntaan.

Asuinpaikan kaakkoispäästä luoteeseen.

KANNUS 107 RAUHALA

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji:löytöpaikka

Koordin: N: 7086 755 E: 353 943 Z: 60 ±1 m

X: 7086 327 Y: 2501 463

P: 7089 724 I: 3354 056

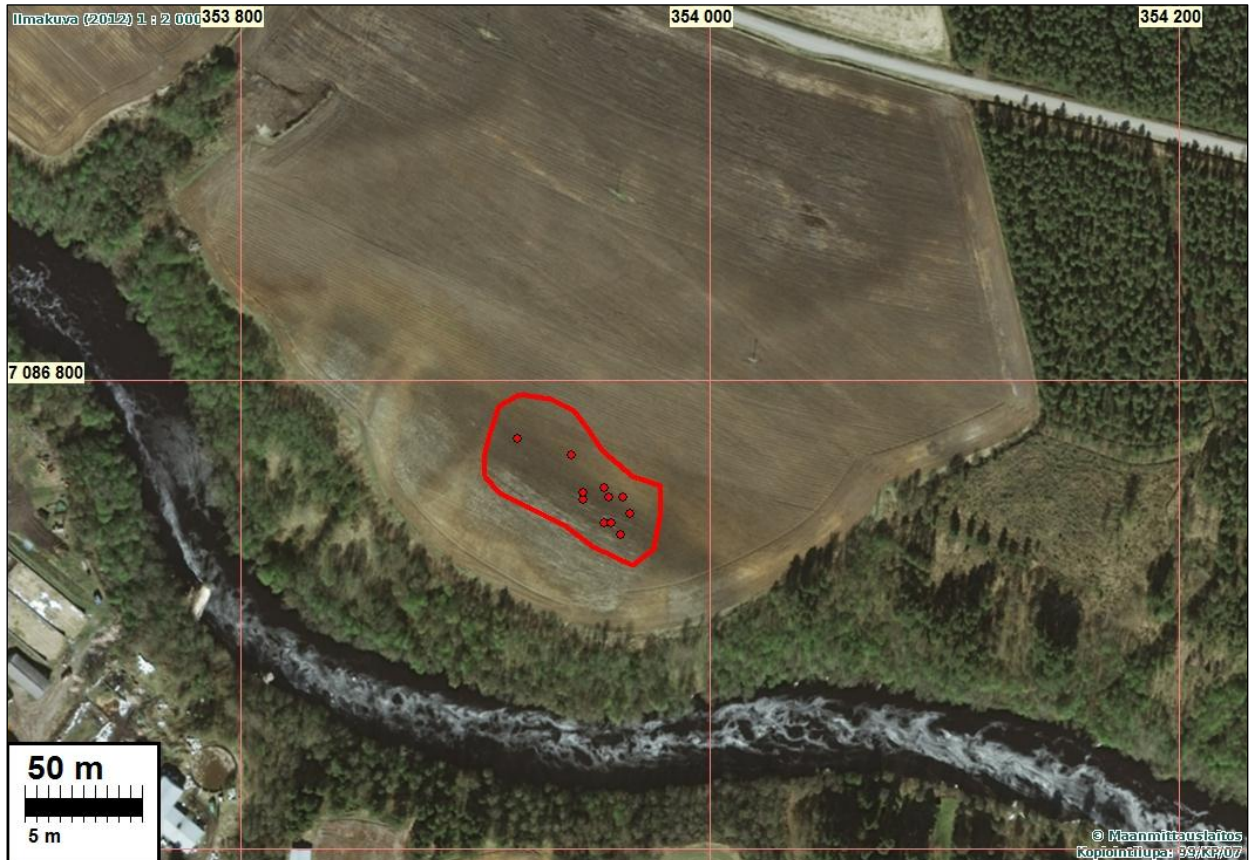
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia ja -esineitä, kivitaltta, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 6,2 km kaakkoon. Lestijoen koillisrannalla.

Huomiot: Pellosta, rantatörmän päältä ja siitä nousevasta loivasta rinteestä löytyi kvartsi-iskoksia ja -esineitä sekä kivitaltta. Muinaisjäännösrajaus löytöhavaintojen perusteella.

Kartta s. 38

Asuinpaikkaa taustan hiekkajuotilla pellossa, länteen.

TOHOLAMPI 6 KANGASTALO

Mjtunnus: 849010006

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: muu: kiviaita

Koordin: N: 7084 581 E: 358 082
 X: 7084 350 Y: 2505 700
 P: 7087 550 I: 3358 200

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 13,2 km luoteeseen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Paikka sijaitsee Lestijoen länsirannalla, Riuttasessa, koululta noin 340 m, Kangasahon maalla. Navettarakennuksen eteläpuolella on kan-
 kaalla noin 60 m pitkä kiviaita lähes pohjois-eteläsuunnassa. Aidan ikä on tar-
 kemmin tuntematon, mutta se liittyy viljelyasutuksen alkuun historiallisella ajalla
 (1700-1800-luvulle).

Jussila & Sepänmaa 2012: Samankaltainen aita kuin kohteessa 7 (seuraava koh-
 de). Funktio on epävarma, lähinnä sen paikan perusteella - voiko olla varhaiseen
 maatalouteen liittyvä? Olisiko Suomen sotaan 1808-9 liittyvä rintavarustus?

Kartta s.

TOHOLAMPI 7 OJATALO

Mjtunnus: 849010007

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: muu: kiviaita

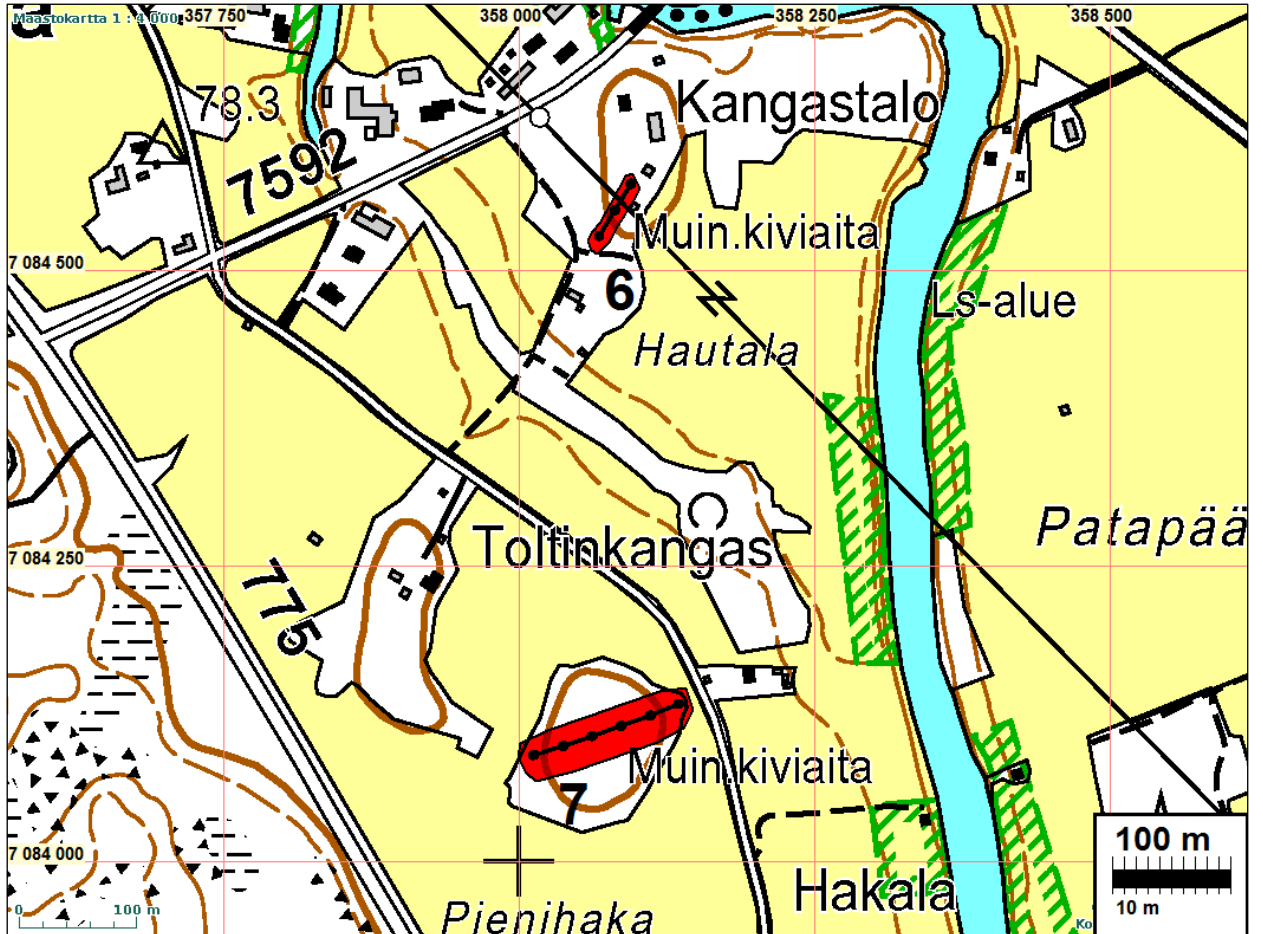
Koordin: N: 7084 102 E: 358 059 Z: 80
 X: 7083 870 Y: 2505 700
 P: 7087 070 I: 3358 180

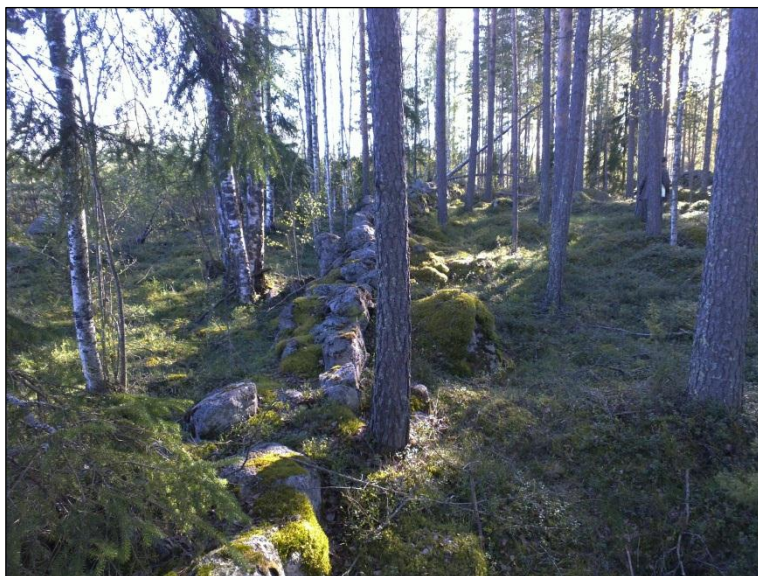
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,8 km luoteeseen.

Huomiot: Kohde sijaitsee Riuttasessa, Lestijoen länsipuolella, Riuttasen koulusta noin 700
 m etelään. Toholampi-Kannus tien varressa, noin 20 m tieltä, on kivikkoisella met-
 säsaarekkeella noin 100 m pitkä, NE-SW suuntainen kiviaita. Aita on hyvin tehty,
 paikoin hiukan purettu, mutta muuten hyväkuntoinen. Sen leveys juuresta on noin
 1 m, päältä noin 70 cm. Kohteesta ei ole perimätietoa. Se liittyy historialliseen
 ajan asutukseen. Latomus on merkitty peruskartalle.

Jussila & Sepänmaa 2012: Samankaltainen aita kuin kohteessa 6. Funktio on epävarma, lähinnä sen paikan perusteella - voiko olla varhaiseen maatalouteen liittyvä? Paikka on kivikkoinen mutta hiekkamaaperäinen matala kumpare vanhan tien länsipuolella. Aita kulkee mäen keskellä. Sen ympäristössä on runsaasti maan kaivamisen merkkejä – jo kasvillisuuden peittämänä. Aita on huolellisesti ladottu. Aidassa on lyhyitä matalampia kohtia. Karjanhoidon tai viljelyn kannalta aita on väärässä paikassa. Olisiko Suomen sotaan 1808-9 liittyvä rintavarustus?

TOHOLAMPI 21 VANHA KIRKKO

Mjtunnus: 1000019714

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: kirkkorakenteet

Koordin: N: 7075 838 E: 362 518

X: 7075 822 Y: 2510 543

P: 7078 802 I: 3362 634

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 3,7 km luoteeseen.

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Vanha kirkko on sijainnut Kirkkojärven eteläosan länsipuolella, noin 200 metriä rannasta. Paikalla sijaitsee vielä nykyisin hautausmaa. Toholammin ensimmäinen kirkko oli ko. paikalla vuosina 1665-1765 ja toinen vuosina 1765-1861. Kirkkoon kuului vuonna 1765 rakennettu kellotapuli.

Jussila & Sepänmaa 2012: Paikka on korkealla rantatörmällä oleva kumpare jonka laki tasainen ja nyt hoidettu niittyä, reunoilla puustoa. Laki - kirkkomaa - on aidattu kiviäidalla. Laen pohjoispäässä on näkyvissä kirkon perustuskivet. Alueella on hautakiviä.

Kohde 115 on kivikautinen asuinpaikka

Kirkkomaata lounaasta. Kirkon perustukset tasanteen koillispäässä.

Kirkonperustuksia

Tapulin paikka

TOHOLAMPI 108 UUSITALO

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7085 007 E: 358 058 Z: 78 ±1 m

X: 7084 774 Y: 2505 656

P: 7087 975 I: 3358 172

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

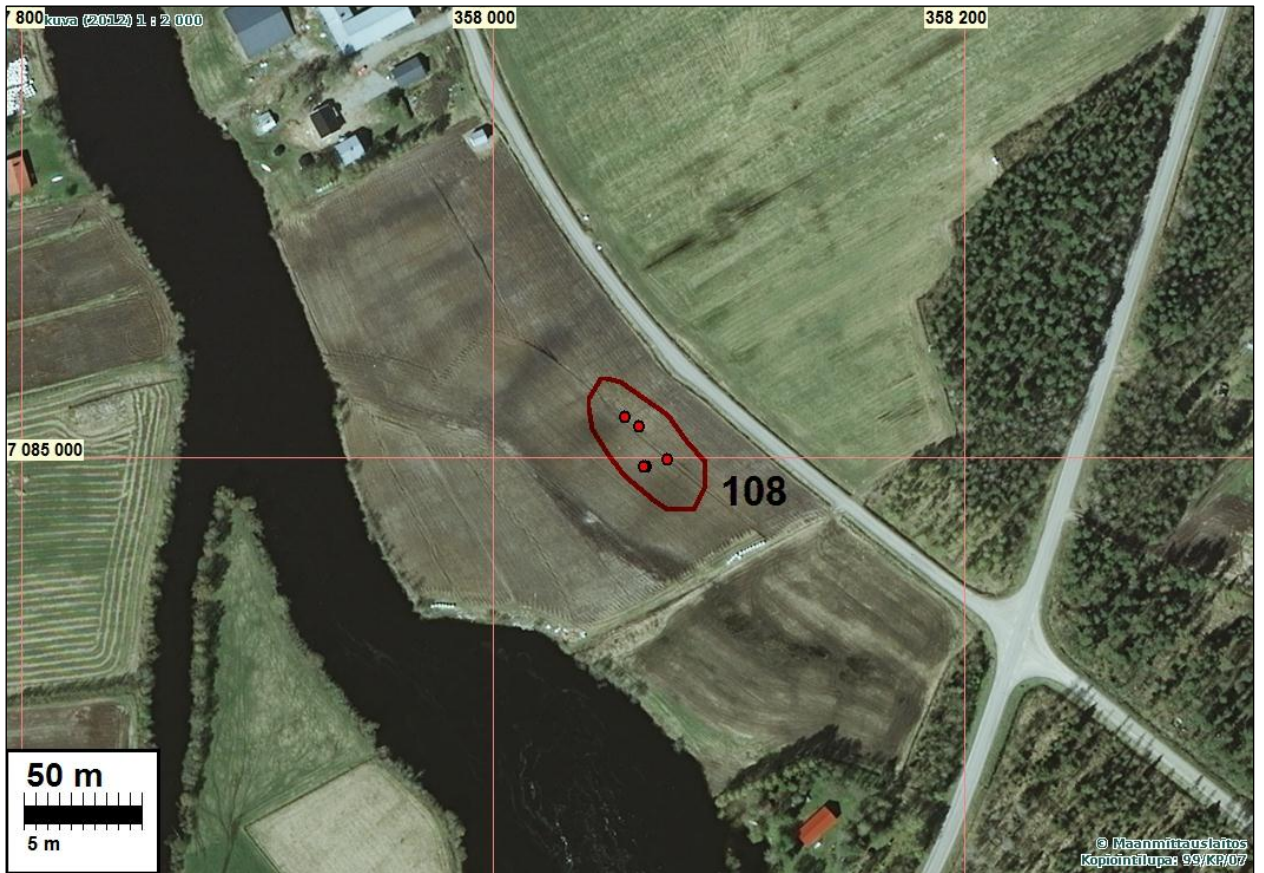
Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Kannuksen kirkosta 10,6 km kaakkoon, Lestijoen koillisrannalla pellossa, Riutankosken pohjoispuolella.

Huomiot: muinaisen matalan rantatörmän päällä olevalta matalalta "särkkämäiseltä" harjanteelta, pellon pinnasta löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöhavaintojen ja topografian perusteella.

Asuinpaikkaa pellossa, matalan hiekkamaaperäisen törmän päällä. Oik paikka taustalla.

TOHOLAMPI 109 KÄÄNTÄ

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7078 031 E: 361 514 Z: 80 ±1 m

X: 7077 966 Y: 2509 437

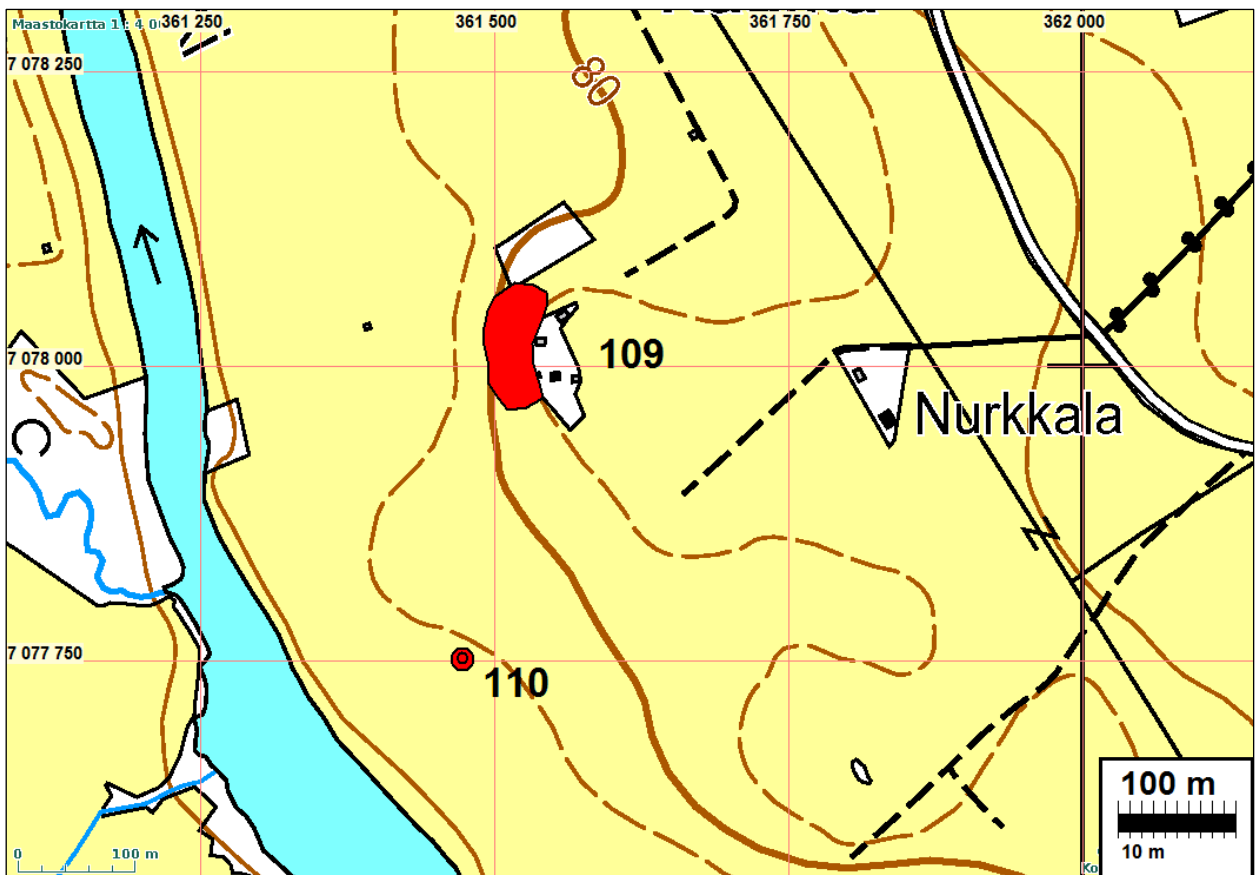
P: 7080 996 I: 3361 630

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,9 km luoteeseen, Lestijoen itärannalla, joesta 260 m itään, pellossa, metsäsaarekkeen länsi- ja pohjoispuolella.

Huomiot: Peltorinteestä ja sen yläosasta metsäsaarekkeen länsipuolelta löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia n. 80 m matkalta loivasta peltorinteestä. Paikan rajausta löytöjen ja topografian perusteella.

Asuinpaikkaa etelälaidalta pohjoiseen

TOHOLAMPI 110 KÄÄNTÄ 2

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: löytöpaikka

Koordin: N: 7077 752 E: 361 473 Z: 77 ±1 m
 X: 7077 686 Y: 2509 409
 P: 7080 717 I: 3361 589

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
 Löydöt: KM, kvartsi-iskos, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,7 km luoteeseen, lestijoen itärannalla
 Huomiot: Pellosta löytyi yksi sievä ja selkeä kvartsi-iskos, mutta lisähavaintoja ei sen ympäristöstä ja lähistöltä saanut.

Kartta s. 49

Löytöpaikka kuvan keskellä, pohjoiseen

TOHOLAMPI 111 PIKKUKANGAS 1

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

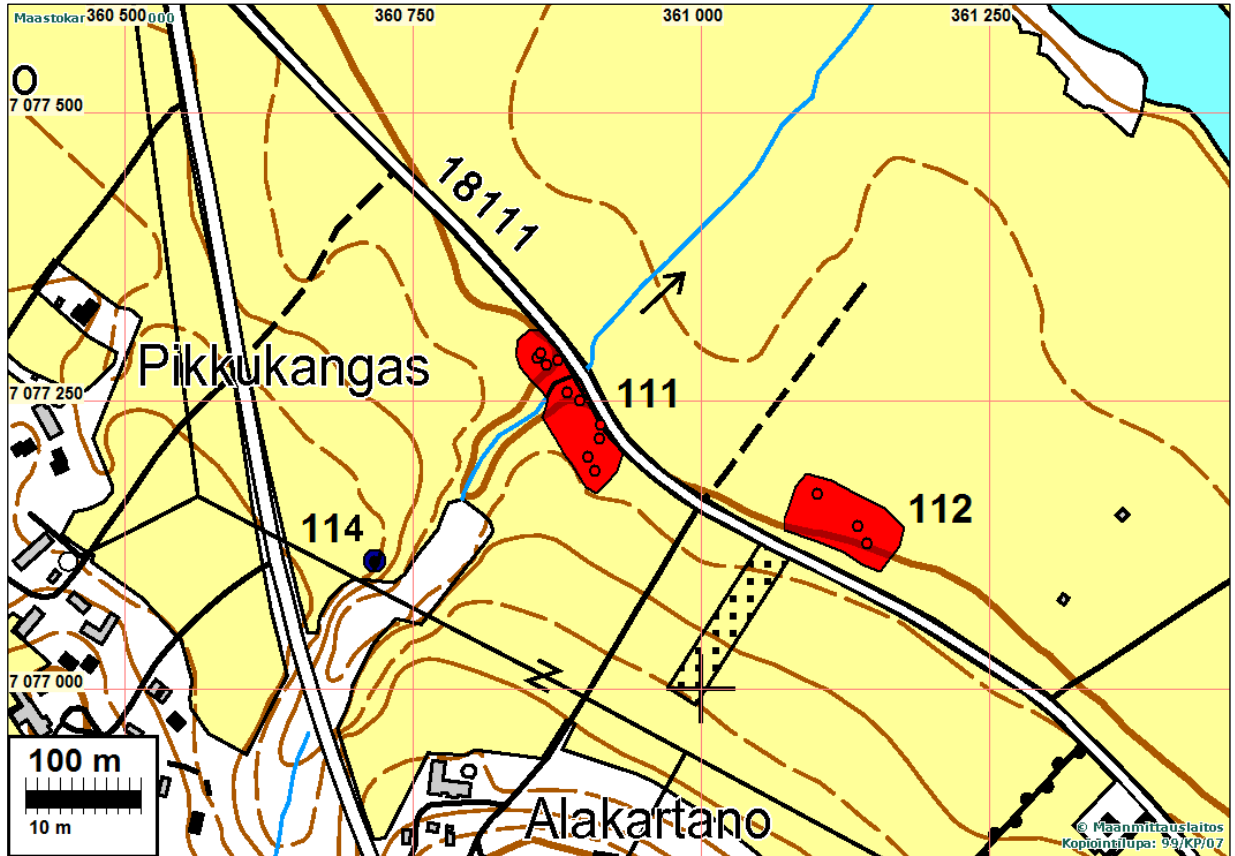
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7077 219 E: 360 894 Z: 77 ±1 m
 X: 7077 126 Y: 2508 855
 P: 7080 184 I: 3361 009

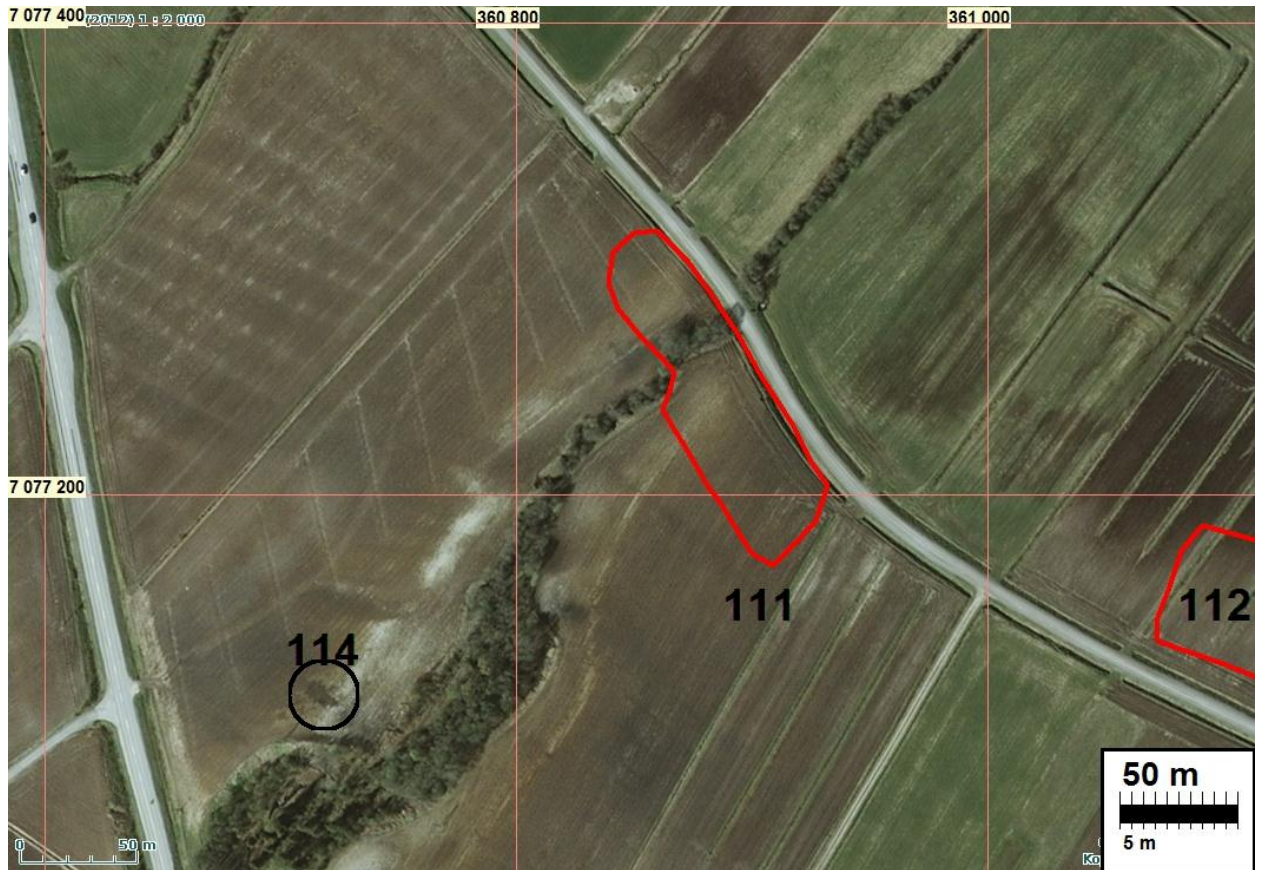
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
 Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,7 km luoteeseen, lestijoen länsirannalla, joesta 500 m länsi-luoteeseen, tien 18111 reunamilla, sen länsipuolella peltorinteessä, raviinin molemmin puolin.

Huomiot: Paikalla on loiva rantatörmä ja siitä nouseva peltorinne. Tie kulkee törmän alla. Asuinpaikan jakaa kahtia pieni raviini. Hiekkamaaperäisestä pellostä löytyi runsaasti kvartsi-iskoksia raviinin molemmin puolin, sen eteläpuolelta laajemmalta ja ylempiä ulottuvalta alueelta.

Asuinpaikan luoteisosaa, itään.

Asuinpaikan kaakkoisosaa.

TOHOLAMPI 112 ALAKARTANO

Mjtnnus: 115-117

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7077 150 E: 361 125 Z: 77 ±1 m
X: 7077 068 Y: 2509 089
P: 7080 115 I: 3361 240

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,5 km luoteeseen, Lestijoen Kirkkojärven lounaispuolella rannasta vajaa 500 m luoteeseen, tien 18111 reunamilla, sen koillispuolella peltorinteessä.

Huomiot: Pellossa rajatulla alalla runsaasti kvartsi-iskoksia.

Kartta s. 52

Asuinpaikkaa pellossa, itään.

TOHOLAMPI 113 KIRKKOJÄRVI NW

Mjtunnus: 106-124

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikkaKoordi: N: 7077 086 E: 361 588 Z: 75 ±1 m
X: 7077 026 Y: 2509 555
P: 7080 051 I: 3361 704

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,1 km luoteeseen, Kirkkojärven länsirannalla, rannasta loivasti kohoavalla laakean kumpareen itäreunamalla rannasta n. 35 m, tulvarajan ääreltä pari kymmentä metriä sisämaahan.

Huomiot: Aivan rannan tuntumasta n. 170 m matkalta runsaasti kvartsi-iskoksia silttimaaperäisestä pellostä. Löytövyöhykkeen leveys n. 20 m.

Asuinpaikkaa rantapellossa, pohjoiseen

TOHOLAMPI 114 PIKKUKANGAS 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: 3 (ei ole suojelukohde)

Ajoitus: historiallinen

Laji: valmistus: paja

Koordin: N: 7077 110 E: 360 717 Z: 77 ±1 m
P: 7080 075 I: 3360 832

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 5,8 km luoteeseen, Lestijärvi-Kannus tiestä 70 m itään, raviinin luoteisreunalla.

Huomiot: Paikalla on kynnöspellossa näkyvissä nokista maata, rautakuonaa ja palaneita kiviä pyöreänä n. 10 m halk. läikkänä. Kyseessä on ilmeisesti vanha pajan paikka.

Kartta s. 52, ilmakekuva s. 53 - tumma noensekainen läikkä erottuu ilmakekuvassa.

TOHOLAMPI 115 KIRKKOJÄRVI SW

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7075 888 E: 362 591 Z: 80 ±1 m
X: 7075 876 Y: 2510 613
P: 7078 852 I: 3362 707

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 3,6 km luoteeseen, Kirkkojärven eteläpään länsirannalla, vanhan kirkonpaikan itä-koillispuolella.

Huomiot: Pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Myös vanhempaan historialliseen aikaan viittaavia merkkejä - tiiltä, fajanssia, palaneita kiviä (kiukaan jäänteitä?) ym. Paikalla saattaa olla kivikautisen asuinpaikan lisäksi myös historiallisen ajan asutukseen, tai viereiseen kirkkoon liittyvä asuinpaikka tai muun toiminnan jäänteitä. Kvartsihavainnot kahtena pesäkkeenä: N 7075916 E 362578 ja N 7075858 E 362605

Kartta s. 44, ilmakekuva s. 45

Asuinpaikkaa pellossa, etelään. Taustalla kirkkomäki (kohde 21)

Asuinpaikkaa pellossa, koilliseen.

TOHOLAMPI 116 LAHNALAMPI 1

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7071 051 E: 366 146 Z: 80 ±1 m

X: 7071 211 Y: 2514 392

P: 7074 014 I: 3366 263

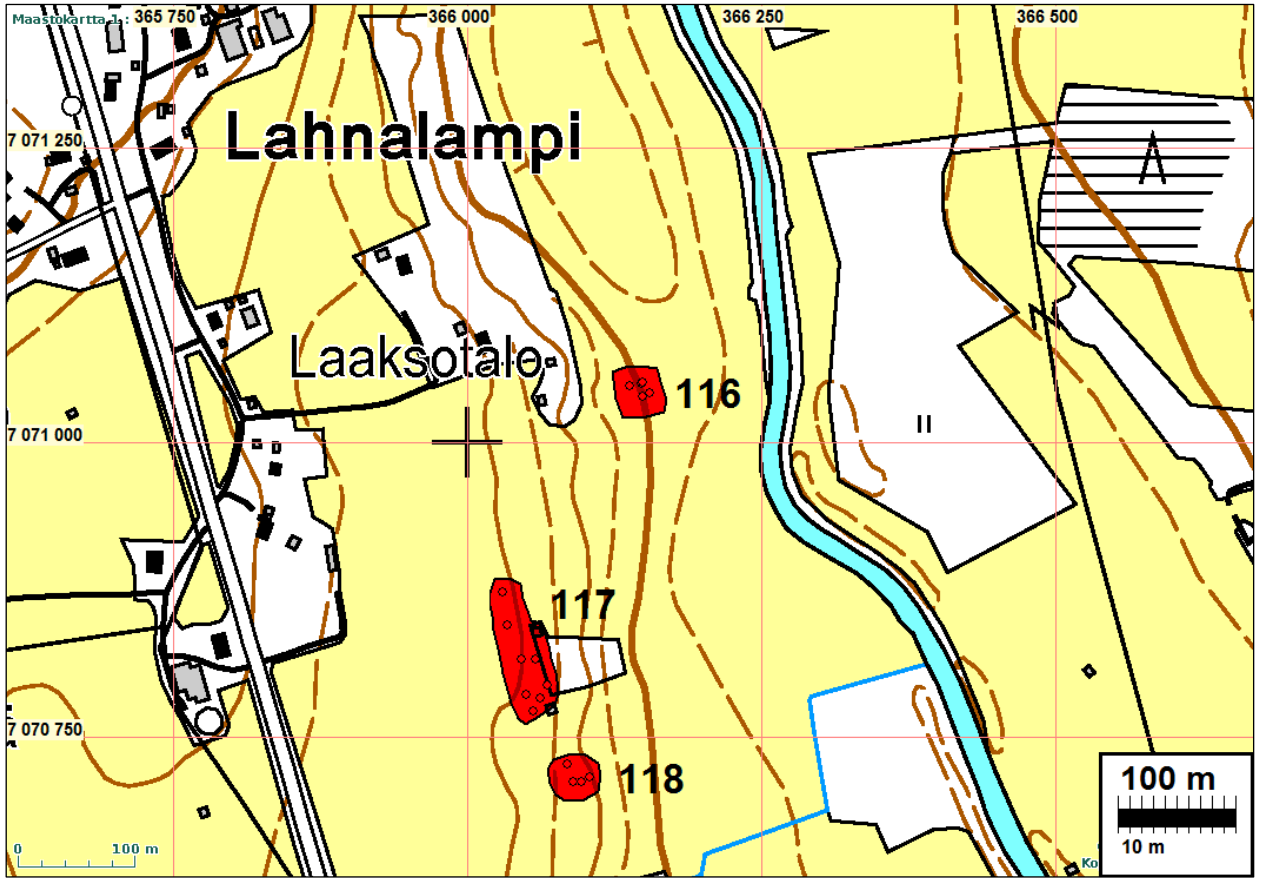
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 2,7 km etelään, Lestijoen itäpuolella, rannasta n. 90 m, jokilaakson rinteiden alaosassa olevalla kumpareella.

Huomiot: Rajatulla alueella pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

TOHOLAMPI 117 LAHNALAMPI 2

Mjtunnus: 1000007435

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 803 E: 366 055 Z: 88 ±1 m

P: 7073 765 I: 3366 172

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 2,9 km etelään. Lestijoen itäpuolella, rannasta n. 280 m, jokilaakson rinteeseen yläpuolisella tasanteella

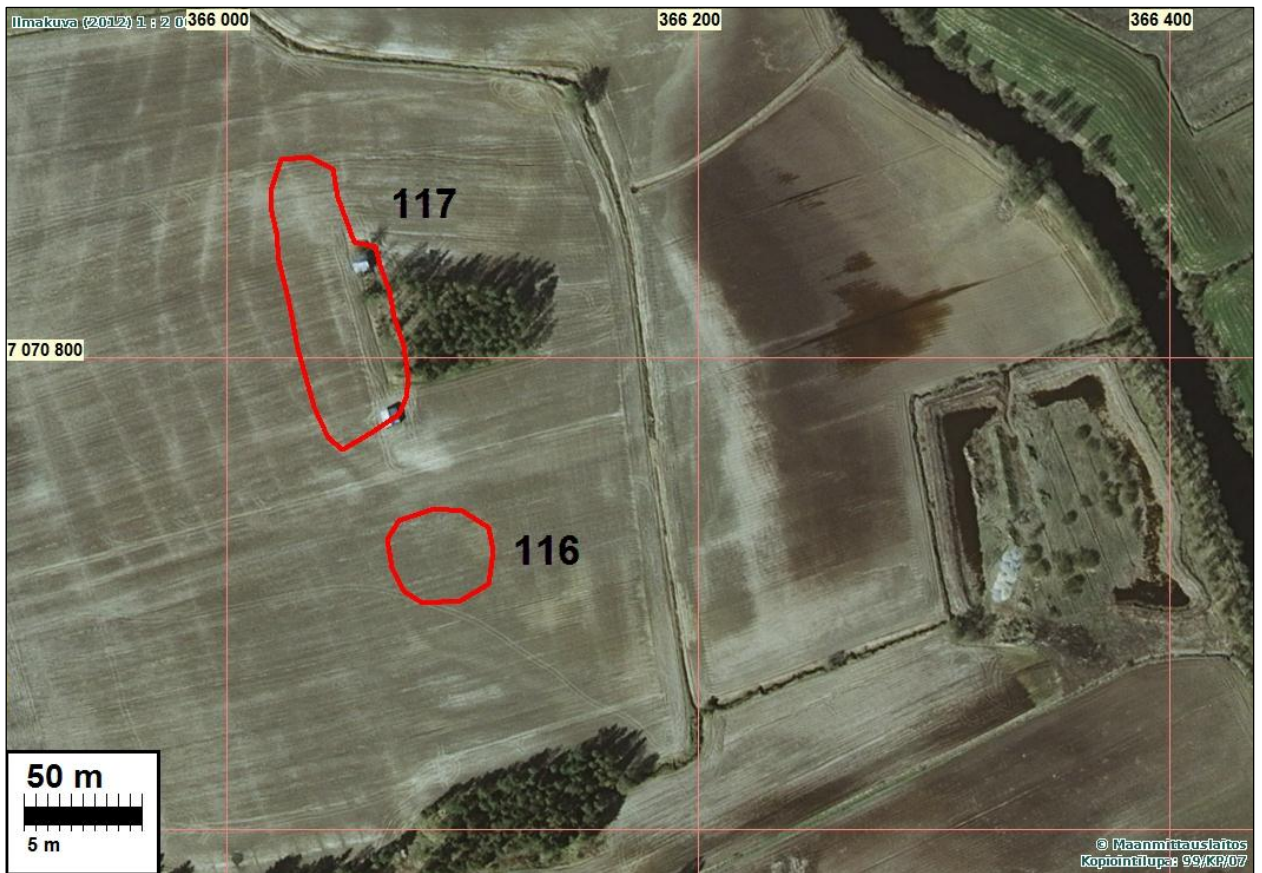
Huomiot: Paikalla on laakson rinteessä oleva metsäsaareke, jonka ylä- eli länsipuolella pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia (ja esineitä) n. 110 m matkalla ja 30 m leveällä alueella. Etelässä paikka rajautuu notkelmaan joka erottaa paikan kohteesta Lahnalampi 3.

Muinaisjäännösrekisterissä oleva paikka: Lahnalampi 1000007435. Paikan koordinaattien osoittamalla alueella ei pellossa näkynyt löytöjä eikä alue ole muutenkaan erityisen sopivan oloinen asuinpaikalle. Lahnalammen talon isäntä kertoi kiviesineiden löytyneen aikoinaan kauempaa etelästä, naapurin pellolta. Tämä paikka sijoittuu jokseenkin em. isännän kuvaamalle löytöalueelle. Lähialueen pellot olivat kynnettyinä ja hyvin havainnoitavissa ja alueella ei ole asuinpaikan merkkejä muualla kuin nyt havaitussa kolmessa kohdassa.

Kartta s. 59

Asuinpaikkaa törmän päällä metsäsaarekkeen reunamilla ja siitä n. 20 m etäisyydelle. Pieni osa asuinpaikasta saattaa olla ehjänä jäljellä saarekkeen reunamilla

Asuinpaikan eteläosan laitamia rinteän äärellä.

TOHOLAMPI 118 LAHNALAMPI 3

Mj tunnus: Toho 25

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 716 E: 366 093 Z: 85 ±1 m

X: 7070 873 Y: 2514 354
P: 7073 678 I: 3366 210

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 3,0 km etelään. Lestijoen itäpuolella, rannasta n. 280 m, jokilaakson rinteeseen yläpuolisella, notkelmien välisellä kumpareella.

Huomiot: Rajatulta alueella pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 59, ilmakekuva s. 61

Asuinpaikka taaempana kuvan keskellä. Kohde 117 taustan metsäsaarekkeen reunassa

TOHOLAMPI 119 RIIHIKANGAS 1

Mjtnnusus:

Rauh.lk: 2

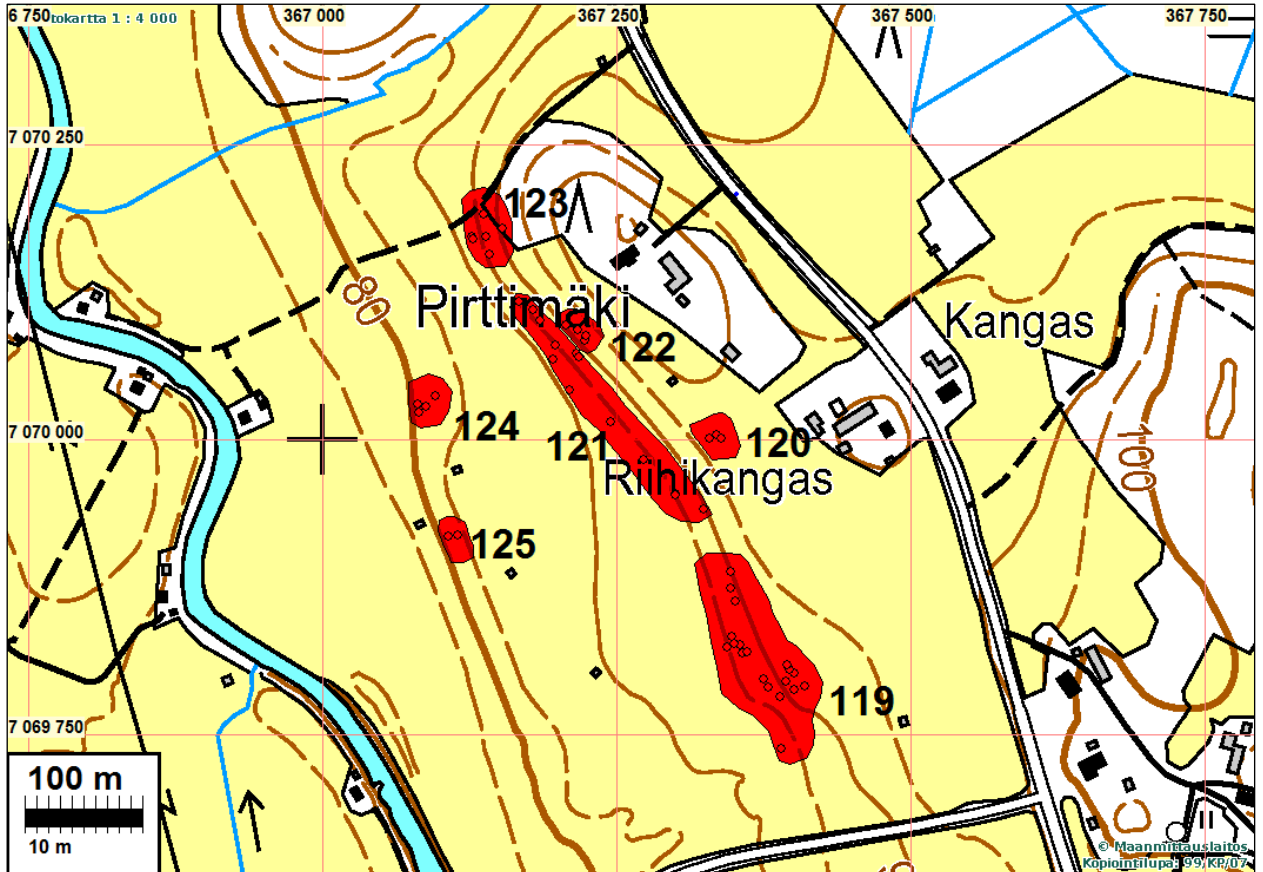
Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7069 828 E: 367 358 Z: 90 ±1 m
X: 7070 046 Y: 2515 660
P: 7072 790 I: 3367 476

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,3 km kaakkoon, Lestijoen itäpuolella, loivassa peltorinteessä

Huomiot: Pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia (ja esineitä) kolmena keskittymänä, joiden välillä n. 20 m löydötön väli. Alimmat löydöt 86,5 m tasolta ja ylimmät n. 91 m tasolta. Yksi erillinen kvartsi hieman alle 87,5 m tasolta. Keskittymien keskipisteet:
 N 7069794 E 367393
 N 7069824 E 367352
 N 7069874 E 367348
 ja yksittäinen kvartsi etelästä: N 7069738 E 367390

Löytöaluetta pohjoiseen

Kohteet on erotettu toisistaan selkein topografisin perustein, sekä löytöhavaintojen levinnän perusteella. Kohteet 122 ja 120 törmärintein päällä, huomattavasti kohdetta 121 ja 119 ylempänä. Kohde 121 törmärintein juurella. Kohteet 124 ja 125 edellisiä alempana harjanteella, jonka erottaa muista kohteista loiva notkelma.

TOHOLAMPI 120 RIIHIKANGAS 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 004 E: 367 335 Z: 93 ±1 m

X: 7070 220 Y: 2515 629

P: 7072 966 I: 3367 453

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,1 km kaakkoon, Lestijoen itäpuolella, peltorintein yläosassa.

Huomiot: Suppealla alueella - 20 x 20 m - pellossa kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

TOHOLAMPI 121 RIIHIKANGAS 3

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 030 E: 367 236 Z: 87 ±1 m

X: 7070 242 Y: 2515 529

P: 7072 992 I: 3367 354

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,1 km kaakkoon, Lestijoen itäpuolella, jyrkähkön peltorinteen alaosassa, rinteän taitteessa.

Huomiot: Melko jyrkän jokilaaksoon laskevan rinteän alapuolelta, rinteän taitteesta ja siitä hieman jokeen päin loivemmalla rinteellä on harvakseltaan kvartsi-iskoksia ja esi-
neitä n. 250 m matkalla - hieman tiheimmin alueen pohjoisosassa. Asuinpaikka on erotettu Riihikankaan muista paikoista erilleen koska se on topografisesti selkeästi niistä erillinen, eri korkeustasolla, sijaiten kapeana vyöhykkeellä rinteän juurella, muut paikat ylärinteessä. Etelämpänä missä kohde Riihikangas 1 on rinne jo loiva ja paikka topografialtaan eri tyyppinen.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

Löydöt peltorinteän juurelta ja alarinteestä koko rinteän juuren matkalta. Rinteessä löydötön vyöhyke, ylärinteessä ja laella pesäkkeinä löytöjä. Pohjoiseen.

Asuinpaikkaa rinteiden juurella. Etelään.

TOHOLAMPI 122 RIIHIKANGAS 4

Mjtnuus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 091 E: 367 220 Z: 91 ±1 m

X: 7070 302 Y: 2515 510

P: 7073 053 I: 3367 338

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,0 km kaakkoon. Lestijoen itäpuolella, peltorinteiden yläosassa.

Huomiot: Jyrkähkön, jokilaakson rinteiden yläosassa, loivemmalla rinteellä selvästi rajautuvalle alueella kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

Asuinpaikkaa rinteen laella

TOHOLAMPI 123 RIIHIKANGAS 5

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 174 E: 367 139 Z: 88 ±1 m

X: 7070 381 Y: 2515 425

P: 7073 136 I: 3367 257

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 3,9 km kaakkoon. Lestijoen itäpuolella, peltorinteiden yläosassa.

Huomiot: Paikalla on loivassa peltorinteessä runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

TOHOLAMPI 124 RIIHIKANGAS 6

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7070 028 E: 367 090 Z: 80 ±1 m

X: 7070 233 Y: 2515 383
P: 7072 990 I: 3367 208

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,0 km etelään, Lestijoen itäpuolella.
Huomiot: Paikalla on alempi muinaisrantatörmä, jonka päällä tasanne - pieni kumparemainen. Pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

Asuinpaikka pellossa

TOHOLAMPI 125 RIIHIKANGAS 7

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen
Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7069 919 E: 367 110 Z: 80 ±1 m
X: 7070 125 Y: 2515 408
P: 7072 881 I: 3367 228

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 4,1 km etelään. Lestijoen itäpuolella.
Huomiot: Paikalla on suppeahkolla alueella pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikka alemman rantatörmän päällä olevalla harjanteella. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 63, ilmakekuva s. 64

Asuinpaikka peltorinteen yläosassa ja laella. Pohjoiseen.

TOHOLAMPI 126 VASTAMÄKI 1

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivilautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7062 413 E: 370 075 Z: 100 ±1 m

X: 7062 765 Y: 2518 723

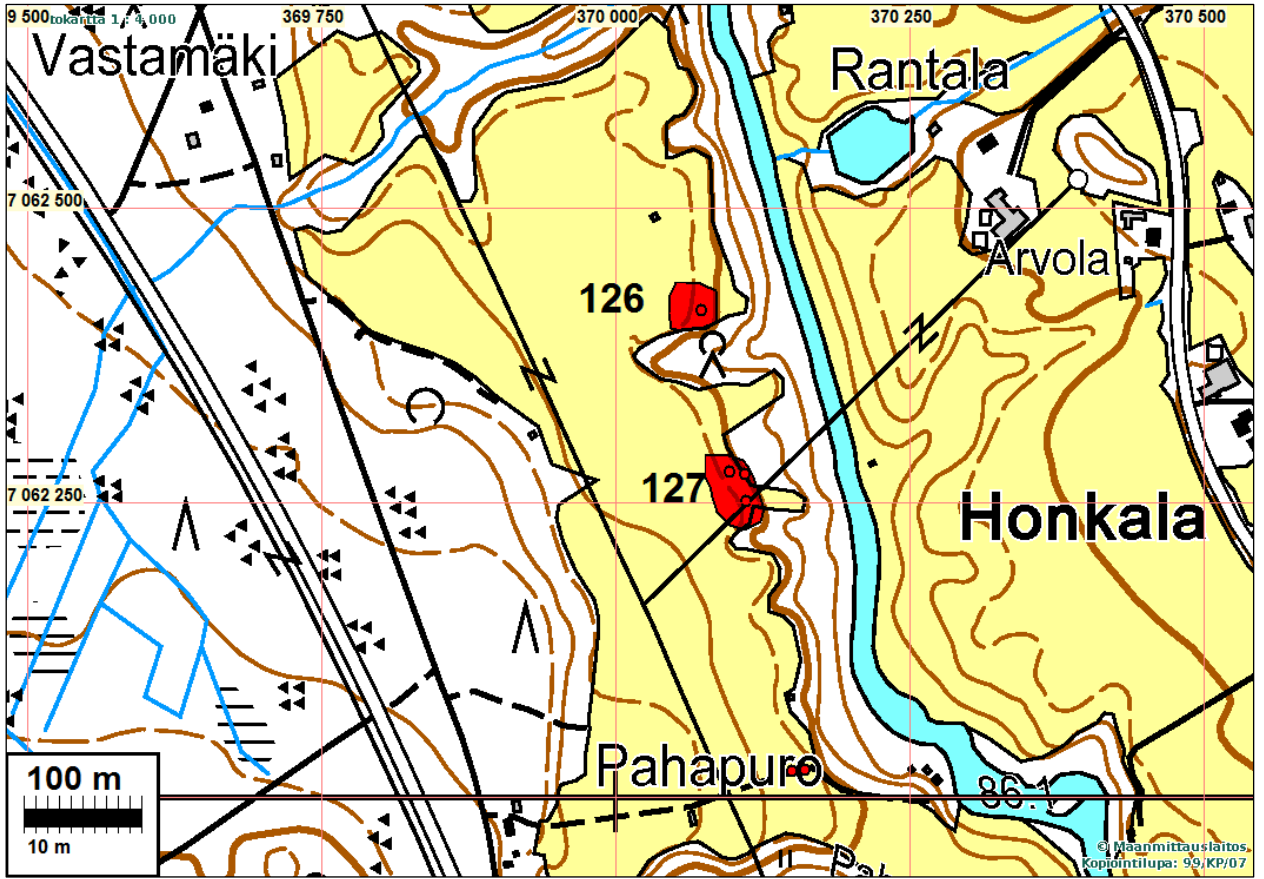
P: 7065 372 I: 3370 194

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,2 km etelään, Lestijoen länsirannalla.

Huomiot: Lestijoen törmän päällä, pienen raviinin pohjoispuolella, hiekkamaaperäisessä pellossa muutama kvartsi-iskos. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella. Löydöt vähäisiä, mutta paikka oiva ja muutoin lähipelloissa ei luontaista kvartssia ja paikalla pelto liki kivetön.

TOHOLAMPI 127 VASTAMÄKI 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7062 264 E: 370 102 Z: 100 ±1 m

X: 7062 617 Y: 2518 757

P: 7065 223 I: 3370 221

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM _____, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,3 km etelään, Lestijoen länsirannalla.

Huomiot: Lestijoen rantatörmän päällä, hiekkaisessa pellossa kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta ja ilmakekuva s. 70

Asuinpaikan
eteläpäätäAsuinpaikkaa
pohjoispääs-
tä etelään

TOHOLAMPI 128 PAHAPURO 1

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7062 020 E: 370 156 Z: 102 ±1 m

X: 7062 376 Y: 2518 822

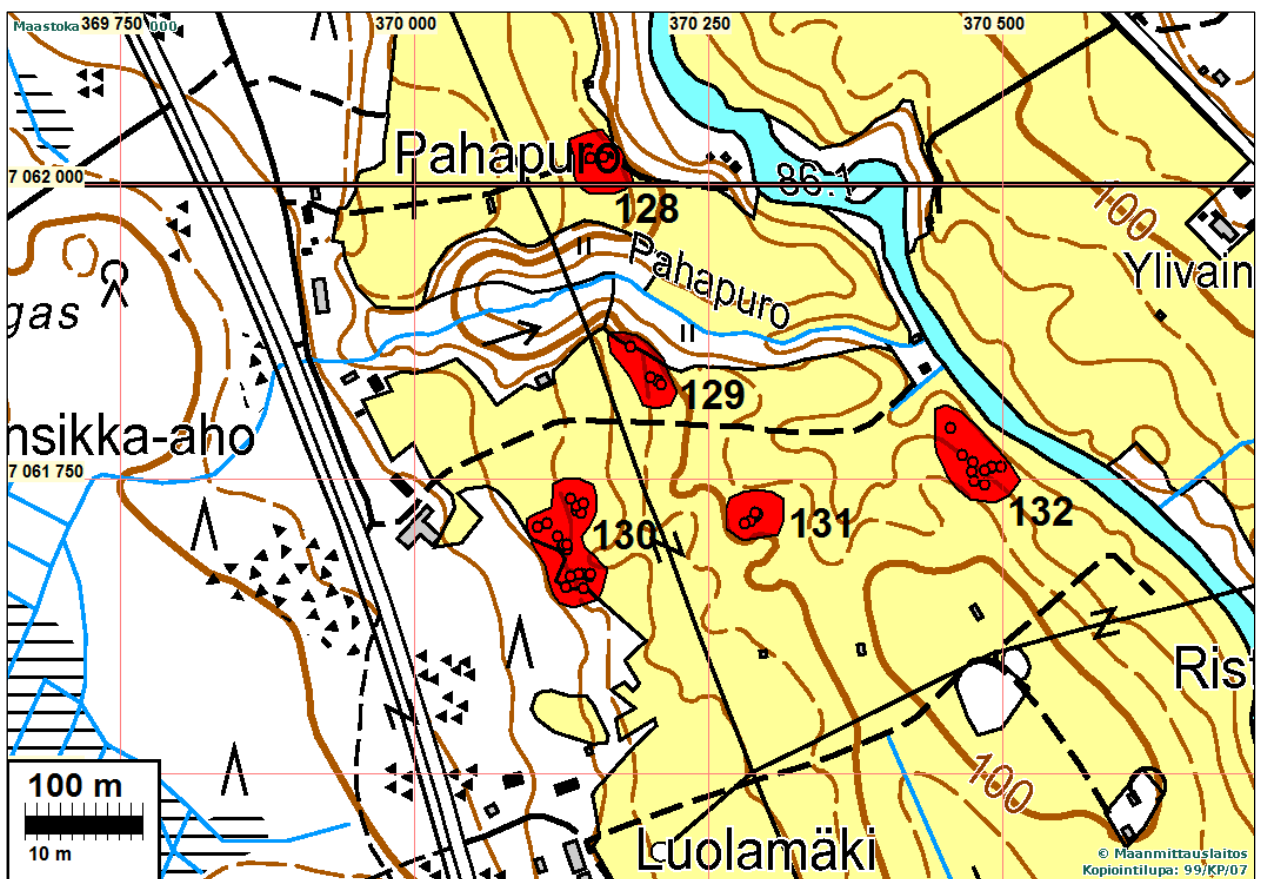
P: 7064 979 I: 3370 275

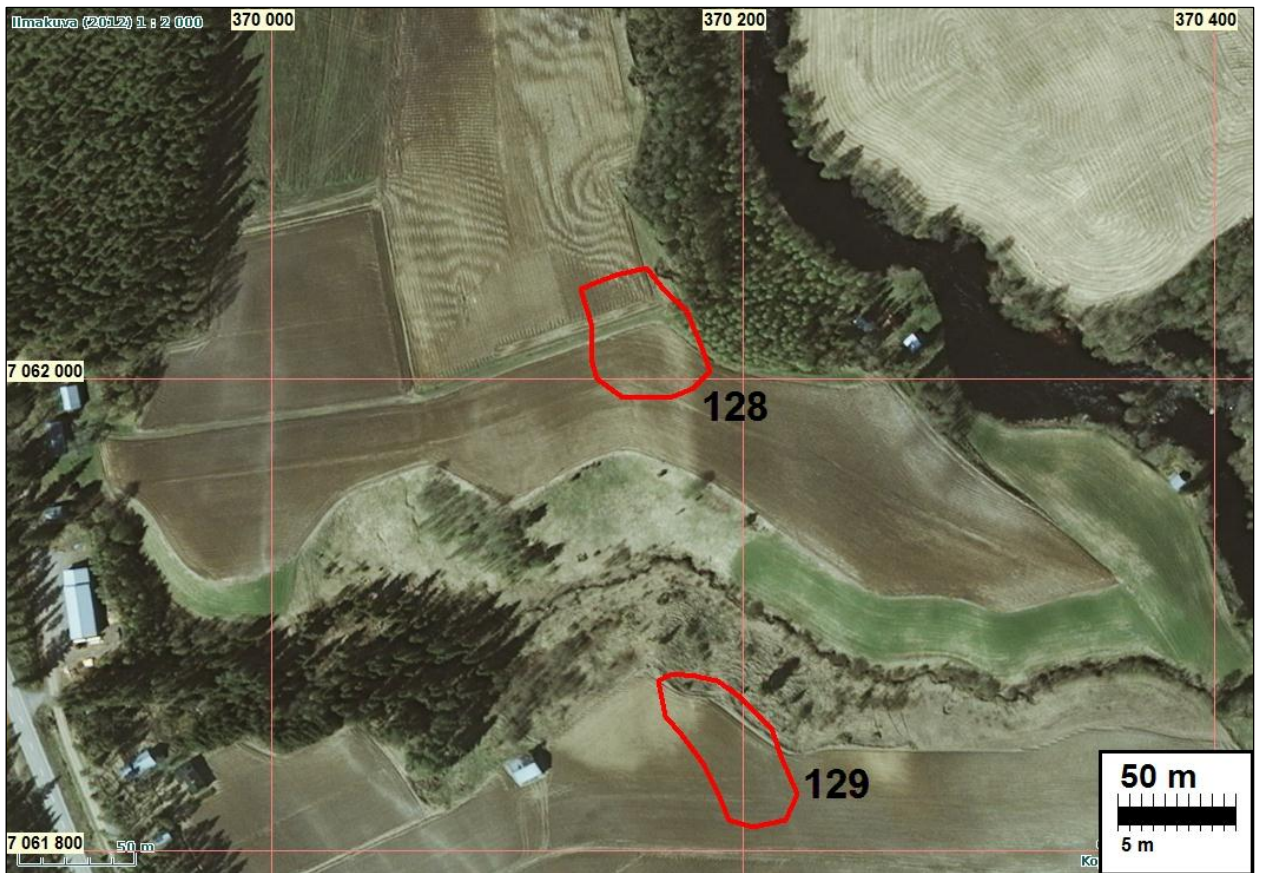
Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,3 km etelään, Lestijoen länsirannalla, Pahapuron pohjoispuolella.

Huomiot: Hiekkaisesta pellostä kvartsikaavin ja iskoksia suppeahkolta alalta Lestijoen rantatörmän päältä. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

TOHOLAMPI 129 PAHAPURO 2

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7062 019 E: 370 155 Z: 101 ±1 m

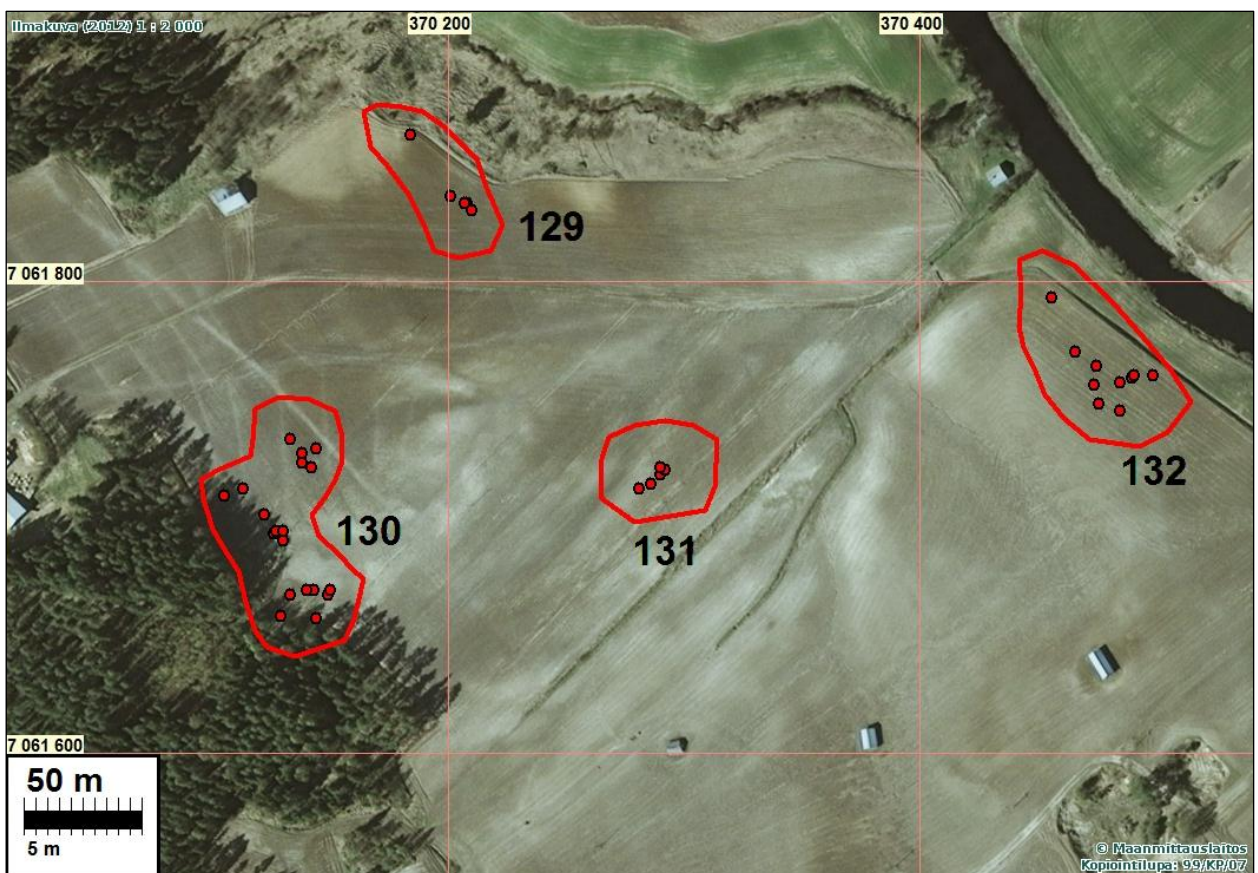
X: 7062 376 Y: 2518 822
 P: 7064 979 I: 3370 275

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
 Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,6 km etelään., Lestijoen länsipuolella, Pahapuron eteläpuolella.

Huomiot: Törmän päällä pellossa on runsaasti kvartsi-iskoksia. Iskos keskittymästä hieman pohjoiseen, Pahapuroon laskevan törmän reunalla maanalainen kivetty liesi (N 7061862 E 370184).

Kartta s. 72

Asuinpaikka raviinin takana. Kuvattu etelään.

TOHOLAMPI 130 LUOLAMÄKI 1

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7061 696 E: 370 128 Z: 107 ±1 m
 X: 7062 051 Y: 2518 809
 P: 7064 655 I: 3370 247

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,9 km etelään, Lestijoen länsipuolella, peltorinteen ylä - länsiosassa.

Huomiot: Paikalla on pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia kolmesta eri keskittymässä, jotka hieman eri korkeustasoilla ja topografisesti myös hieman erillään. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella. Keskittymät:

N 7061728 E 370139

N 7061701 E 370121

N 7061663 E 370139

Kartta s. 72, ilmakuva s. 74

Asuinpaikan yläosan keskiosaa, etelään.

TOHOLAMPI 131 LUOLAMÄKI 2

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7061 716 E: 370 289 Z: 98 ±1 m
 X: 7062 079 Y: 2518 969
 P: 7064 675 I: 3370 408

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
 Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,9 km etelään, Lestijoen länsipuolella.
 Huomiot: Pellossa suppeahkolla alalla runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 72, ilmakekuva s. 74

Asuinpaikkaa kuvan etualalla, itään.

TOHOLAMPI 132 LUOLAMÄKI 3

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7061 758 E: 370 479 Z: 93 ±1 m
 X: 7062 130 Y: 2519 157
 P: 7064 717 I: 3370 598

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi
 Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 12,9 km etelään, Lestijoen länsipuolella.
 Huomiot: Lestijoen rantatörmällä, Pahapuron suusta etelään pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Kartta s. 72, ilmakekuva s. 74

Asuinpaikkaa jokitormän päällä

TOHOLAMPI 133 LUOLAMÄKI 4

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7061 308 E: 370 689 Z: 95 ±1 m

X: 7061 690 Y: 2519 388

P: 7064 267 I: 3370 808

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 13,4 km etelään, Lestijoen länsipuolella

Huomiot: Pellossa rajautuvalla alalla runsaasti kvartsi-iskoksia. Etelään viettävä loiva peltorinne.

Asuinpaikkaa peltorinteessä

TOHOLAMPI 134 LEHTOLA 1

Mjtnnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7060 916 E: 370 662 Z: 97 ±1 m

X: 7061 296 Y: 2519 379

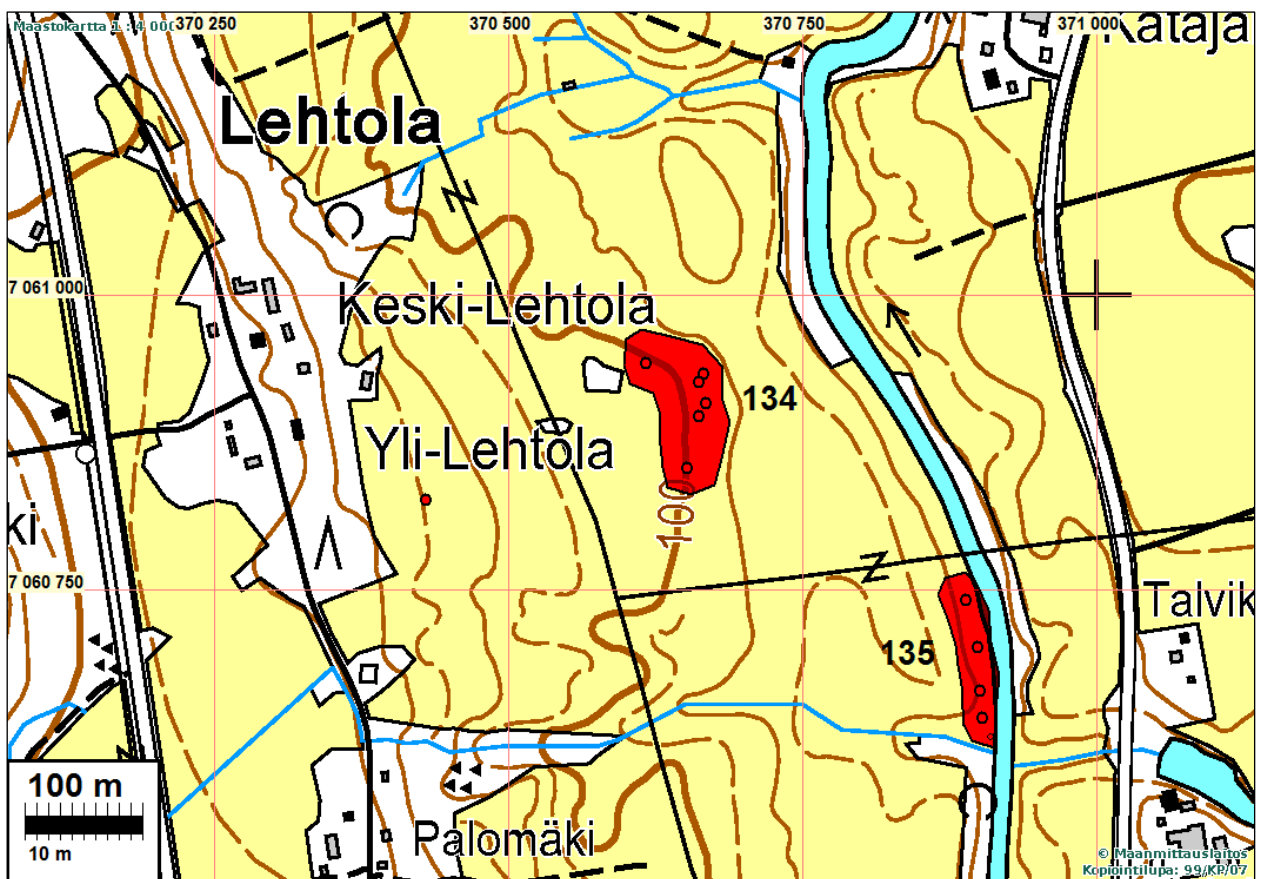
P: 7063 874 I: 3370 781

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 13,8 km etelään, Lestijoen länsipuolella

Huomiot: Peltorinteen päällä olevalla tasanteella runsaasti kvartsi-iskoksia, osin alarinteesä. Keskittymä muinaisen niemekkeen koilliskärjessä, harvemmin siitä länteen ja etelään,

Asuinpaikan eteläosasta pohjoiseen.

TOHOLAMPI 135 LEHTOLA 2

Mj tunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7060 693 E: 370 901 Z: 89 ±1 m

X: 7061 085 Y: 2519 629

P: 7063 651 I: 3371 020

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 14,1 km etelään, Aivan Lestijoen länsirannalla, lähellä kevätveden tasoa, joesta kohoavan loivan rinteeseen juurella.

Huomiot: Aivan jokirannassa olevalla kapealla tasanteella vain hieman korkean kevätveden pinnan yläpuolella on pöellossa kapeana vyöhykkeenä kvartsi-iskoksia n. 140 m matkalla, alkaen etelästä pienen puron suusta pohjoiseen lähelle sähkölinjaa.

Kartta s. 79

Asuinpaikkaa jokitörmällä, pohjoiseen

Asuinpaikkaa jokitörmällä, etelään.

TOHOLAMPI 136 PAJAMÄKI

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: kivikautinen

Laji: asuinpaikka

Koordin: N: 7055 661 E: 373 110 Z: 115 ±1 m

X: 7056 161 Y: 2522 072

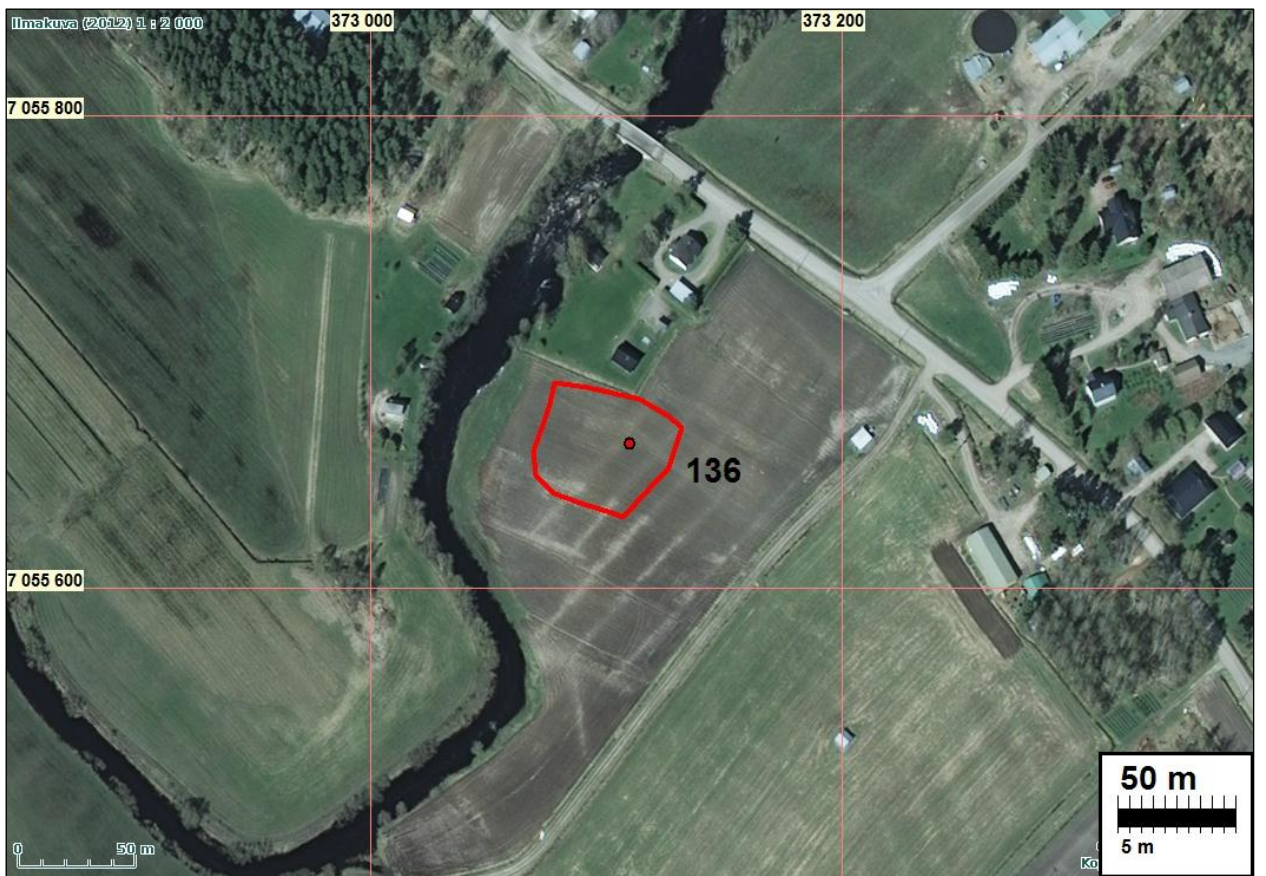
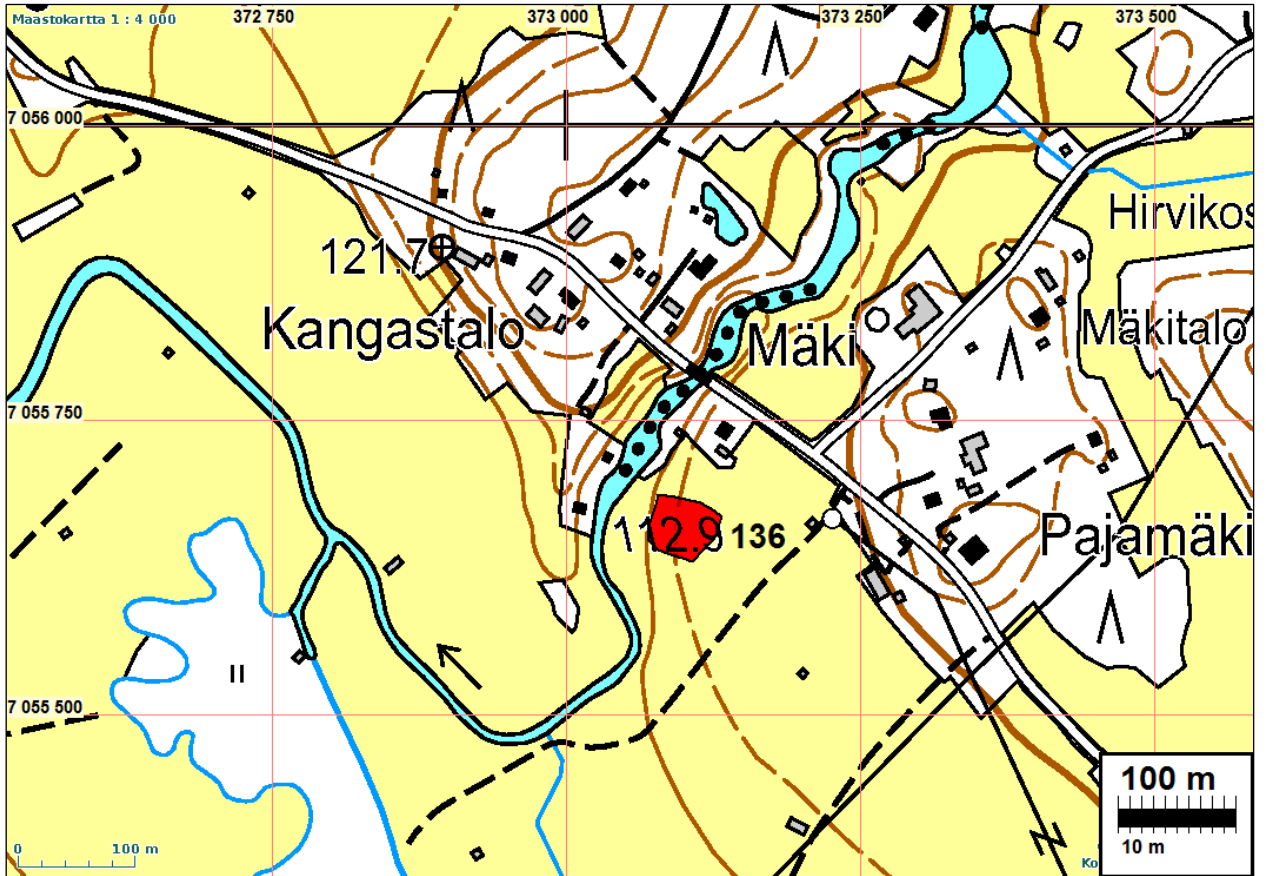
P: 7058 617 I: 3373 230

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Löydöt: KM, kvartsi-iskoksia, Jussila & Sepänmaa 2012, kynnöspellosta.

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 19,6 km etelään, Lestijoen kaarteeseen länsipuolella

Huomiot: Laakeassa pellossa on näkyvissä muinainen matala törmä kosken alapuolella. Kyseessä lienee joko muinaisjärven tai itämeren muinainen niemenokka jokisuussa. Paikalla on rajautuvalla alalla, hiekkamaaperäisessä pellossa runsaasti kvartsi-iskoksia. Paikan rajaus löytöjen ja topografian perusteella.

Asuinpaikkaa kuvan alalla.

Asuinpaikan eteläosasta etelään. Kuvassa T. Jussila

TOHOLAMPI 137 KORVENKANGAS

Mj tunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

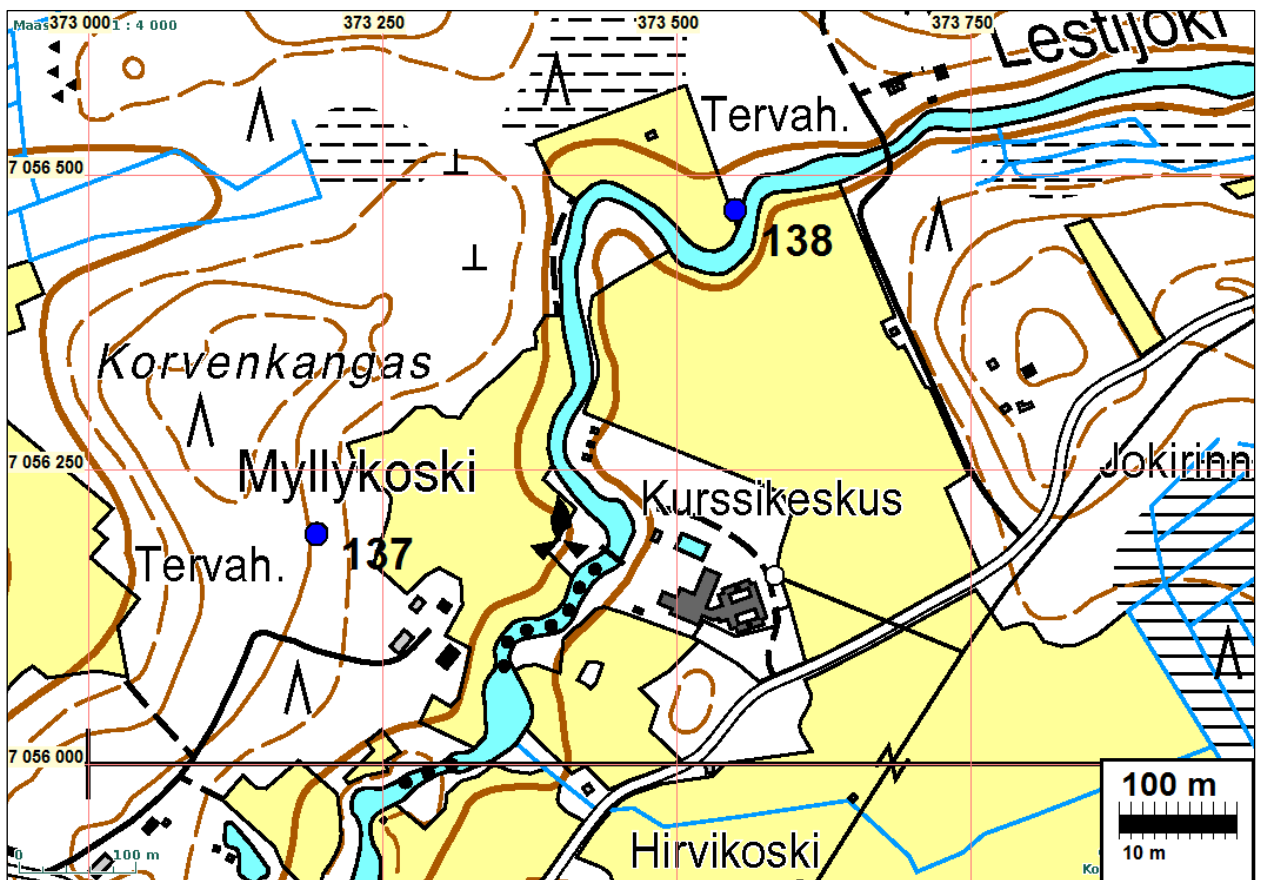
Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7056 195 E: 373 196 Z: 123 ±1 m
 X: 7056 698 Y: 2522 133
 P: 7059 151 I: 3373 316

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 19,1 km etelään, Lestijoen Myllykosken länsipuolella

Huomiot: Paikalla on ehjä, maan päälle rakennettu, rännillinen tervahauta. Halkaisija n. 12 m.

TOHOLAMPI 138 JOKIRINNE

Mjtunnus:

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7056 470 E: 373 550 Z: 119 ±1 m
 X: 7056 991 Y: 2522 473
 P: 7059 427 I: 3373 670

Tutkijat: Jussila & Sepänmaa 2012 inventointi

- Sijainti: Paikka sijaitsee Toholammin kirkosta 19,0 km etelään. Lestijoen pohjoisrannalla, aivan rannassa.
- Huomiot: Maastokartalle on aivan jokirantaan merkitty tervahauta. Paikalla käytäessä vesi joessa oli hyvin korkealla, eikä tervahaudan luokse päästy alavan vetisen metsän ja pellon kautta. Kauempaa katsottuna tervahautaa ei erottanut koska kasvillisuus tiheää, pusikkoista.

Kartta s. 85

Vesimyllyjen paikat

Nämä koskien ääreen rakennetut vanhojen myllyjen ja sahojen paikat on inventoitu Lestijoen vesirakenteiden inventoinnissa v. 2007 Himangan ja Kannuksen alueilla. Inventointi liittyi Lestijoen alaosan kalataloudelliseen kunnostushankkeeseen. Tämän vuoden 2012 inventoinnin aikana vesi joessa oli hyvin korkealla ja virta koskissa vuolas. Kävimme katsomassa useimpia tässä esitettyjä paikkoja, mutta emme saaneet mistään esiin havaintoja rakenteista ym. kuin aivan satunnaisesti ja epävarmasti. Kaikkiin paikkoihin ei ollut mahdollista päästä edes lähelle. Näitä muinaisjäänöksiä emme voineet rajata emmekä saaneet niistä mitään uutta tietoa.

KALAJOKI 75 HILLILÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000010986
Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen
Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

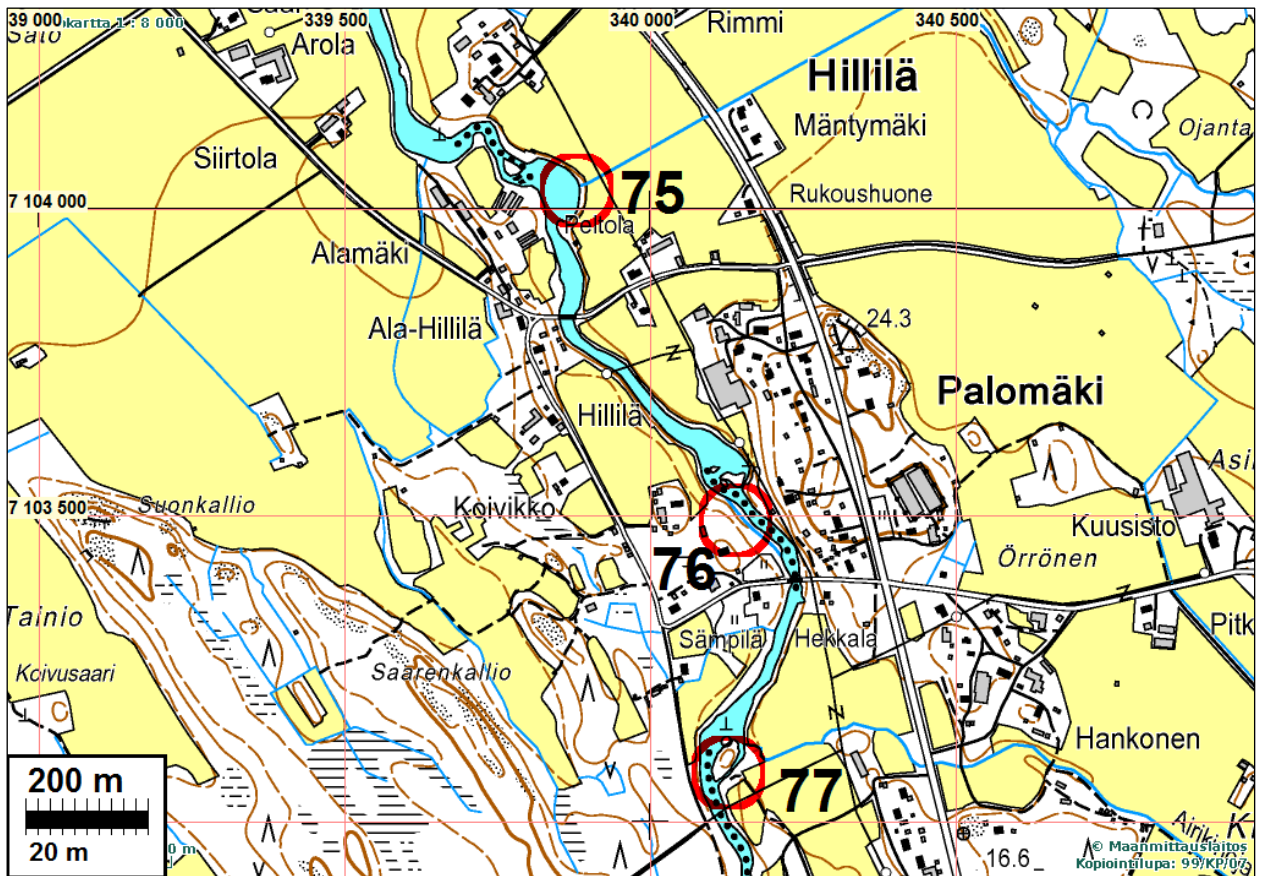
Koordin: N: 7104 030 E: 339 879
X: 7102 923 Y: 2486 600
P: 7107 006 I: 3339 986

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Himangan kirkosta 5 km kaakkoon
Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Kohde sijaitsee Hillilän Kannustieltä (nro 775) erkanevan Saarentien sillanläheisyydessä Hillilänkoskella. Kohteessa on Hillilänkosken uoman rannassa osia perustuksesta ja siitä Lestijokea pitkin pohjoiseen sivupurossa osana myllyrakenteita olleita kiviä. Sivupuro on kivetty, hyödyntäen vanhan myllyn rakennekiviä Hillilänkosken uomasta. Hillilänkoskella sijainnut Mäkelän mylly on ollut Hillilän kyläläisten omistama. Tarkkaa tietoa siitä, milloin mylly on rakennettu ei ole, mahdollisesti noin 1914. Siinä oli pärehöylä, 3 kiviparia ja kuorimakivi. Sodan jälkeen mylly oli vielä toiminnassa muutaman vuoden, mutta 1950-luvulla se purettiin ja siirrettiin Himangan lahden suulle. Sivupurossa olevat kivet voivat olla vuoden 1868 kartoissa esiintyvistä myllyistä. Osa perustuksesta on mahdollisesti myöhemmältä ajalta, ehkä 1900-luvun alusta. Mahdollisesti myllyä on kunnostettu tai sen tilalle on rakennettu uusi. Nykytila: Myllynrakenteet on purettu ja niitä on hyödynnetty eli osa niistä ei ole enää alkuperäisessä kontekstissaan.

Jussila & Sepänmaa 2012: ei uusia havaintoja - vesi hyvin korkealla paikalla käytäessä

Yleiskartta s. 10

KALAJOKI 76 SÄMPILÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000010988

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7103 492 E: 340 138

X: 7102 398 Y: 2486 884

P: 7106 468 I: 3340 245

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Himangan kirkosta 5,4 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Kannustieltä (nro 775) erkanevan Sämpiläntien, Lestijoen ylitemenevän, sillan läheisyydessä Sämpilänskoskella, Lestijoen lounaispuolella. Sämpilänskosken uomassa sijaitsee myllyn perustukset. Perustukset sijoittuvat uoman kummallekin puolelle rantaa. Kiviperustuksen yläjuoksun puolella vedessä on perustuksiin kuuluvia hirsiiä. Alajuoksulla sijaitsee uoman keskellä vedessä turbiini. Turbiinin halkaisija on 182 cm ja paksuus 23 cm. Siinä on ylä- ja alaosa sekä akselituki. Myllyn perustuksista uoman rantaa on kivetty noin 13 metriä kosken yläjuoksun suuntaan. Kosken uoman yläjuoksulla on myös kahdessa eri kohdassa kiviä, jotka ovat olleet osa rakenteita, mutta ne on siirretty nykyisille paikoilleen. Lähempänä myllyn perustuksia on yksittäinen kivi, joka on 31 x

67 cm; 24 cm paksu ja siihen on tehty kaksi uraa. Ylempänä uoman yläjuoksulla sijaitsee kaksi suorakulmion muotoista urallista kiveä, jotka ovat 2,55 m x 48 cm ja 2 m x 51 cm; paksuus 44/25cm. Turbiinimyllyjä on Suomessa alettu rakentaa noin 1800-luvun puolivälissä. Sämppilänkosken myllyn turbiini ei voi olla sitä vanhempi. On kuitenkin mahdollista, että sitä ennen paikalla on ollut esimerkiksi ratasmylly ja mylly on myöhemmin muutettu turbiinimyllyksi. Myllyn kiviperustus viittaa siihen, että se olisi rakennettu jo 1800-luvulla. Vuoden 1868 yleiskartassa alueelle on merkitty mylly. Nykytila: Käytöstä pois jäänyt mylly. Jäljellä kiviperustukset, turbiini ja uoman kiveys.

Yleiskartta s. 10, kartta s. 87

KALAJOKI 77 HEKKALANKOSKI

Mjtunnus: 1000010991

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: teollisuuskohteet: vesisahat

Koordin: N: 7103 080 E: 340 126
X: 7101 986 Y: 2486 892
P: 7106 056 I: 3340 233

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Himangan kirkosta 6,3 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Hekalan Kannustieltä (nro 775) erkanevan Jokisuontienpihatien läheisyydessä Hekalan koskella. Myllyn perustukset sijaitsevat Hekalan kosken uoman kummallakin puolella rantaa. Kivet on aseteltu vierekkäin koillisrannalla. Uoman saarella perustus ei ole yhtä selkeä, osaksi se on kasvillisuuden alla. Kaivettaessa se tulee paremmin esille ja ulottuu rannasta noin kahden metrin päähän saareen. Perustuksessa olevien kivien koko vaihtelee noin 100 x 70; 150 x 50 cm ja paksuus 10-17 cm. Koillisrannan puolella perustuksen päällä on myös betonia. Hekalan kosken alueelle on merkitty vuoden 1868 karttaan mylly. Kiviperustus on mahdollisesti 1800-luvulta. Kiviperustuksen päällä oleva betonikerros on kuitenkin myöhemmältä ajalta. Nykytila: Mylly on purettu ja siitä on jäljellä ainoastaan perustus.

Yleiskartta s. 10, kartta s. 87

KALAJOKI 78 SAARENPÄÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000010993

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

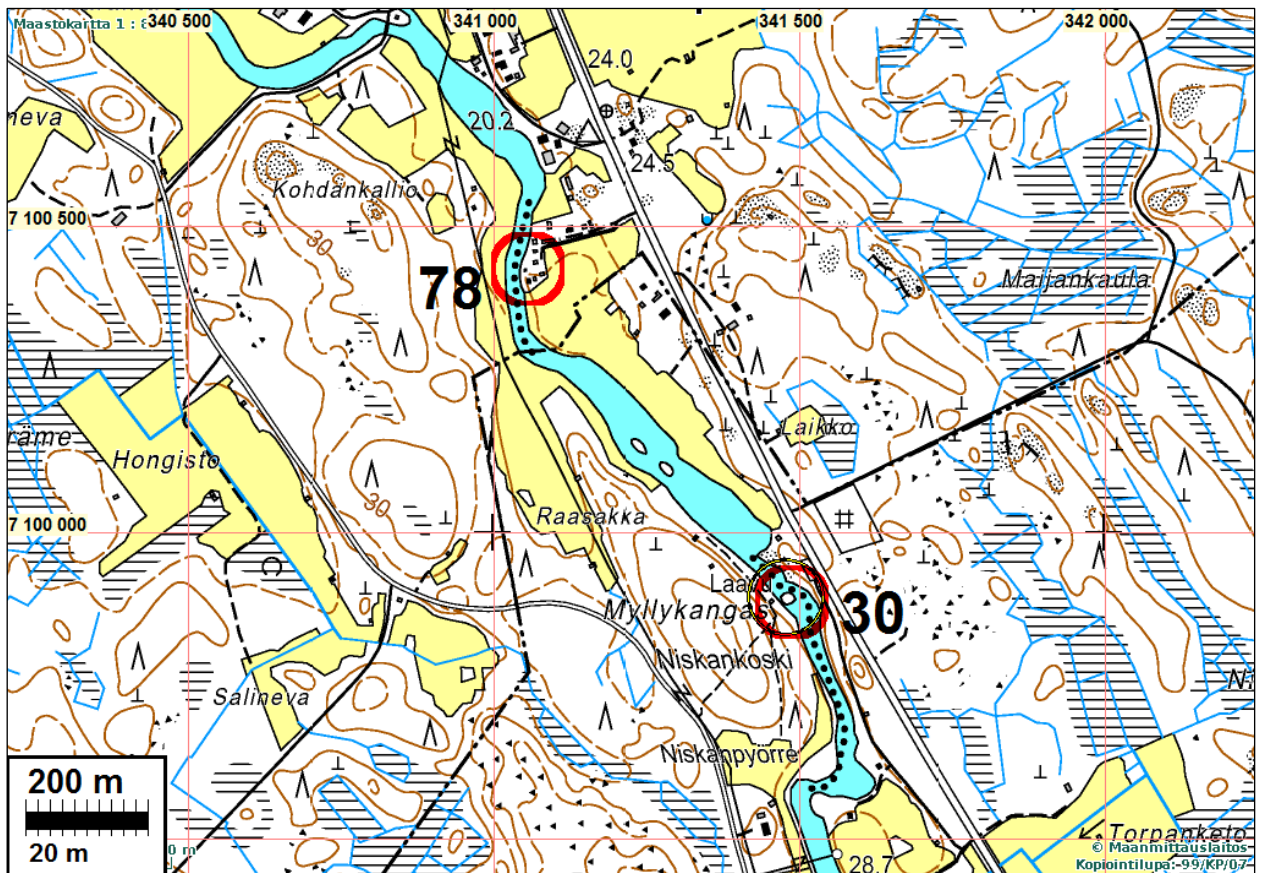
Koordin: N: 7100 431 E: 341 058
 X: 7099 383 Y: 2487 948
 P: 7103 405 I: 3341 166

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Himangan kirkosta 8,6 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Saarenpään Kannustieltä (nro 775) erkanevan pihatien (talonro 961) päässä Saarenpäänkoskella. Saarenpäänkosken uoman saaren rannassa on 4,8 x 1,36 metrin laajuinen kiviperusta. Kiviperustuksessa on kaksi kerrosta kiviä päällekkäin ja sen korkeus on 1,17 m. Joen rannassa olevan asunnon pihassa on myllynkiven puolikas, jonka halkaisija on 103 cm ja paksuus 18 cm. Kosken alajuoksulla on myös sillan perusteista jääneitä kiviä kummallakin puolelle Lestijokea. Sillan perusteiden lähellä sijaitsevan Rahkosten tuvan pihassa sijaitsee vanhan myllyn kuorinkivi, jonka halkaisija on 108,5 cm ja paksuus 22 cm. Myllyn on rakentanut 1790 Matti Matinpoika (isä) ja Lauri Matinpoika (poika). Myllyrakennus on purettu 1947. Silta esiintyy vanhoissa kartoissa (1840-luku), mutta purettu 1900-luvulla. Nykytila: Myllystä on säilynyt osa kiviperustuksesta ja sillasta sen rantapäädty. Kumpikaan ei ole enää vuosiin ollut käytössä.

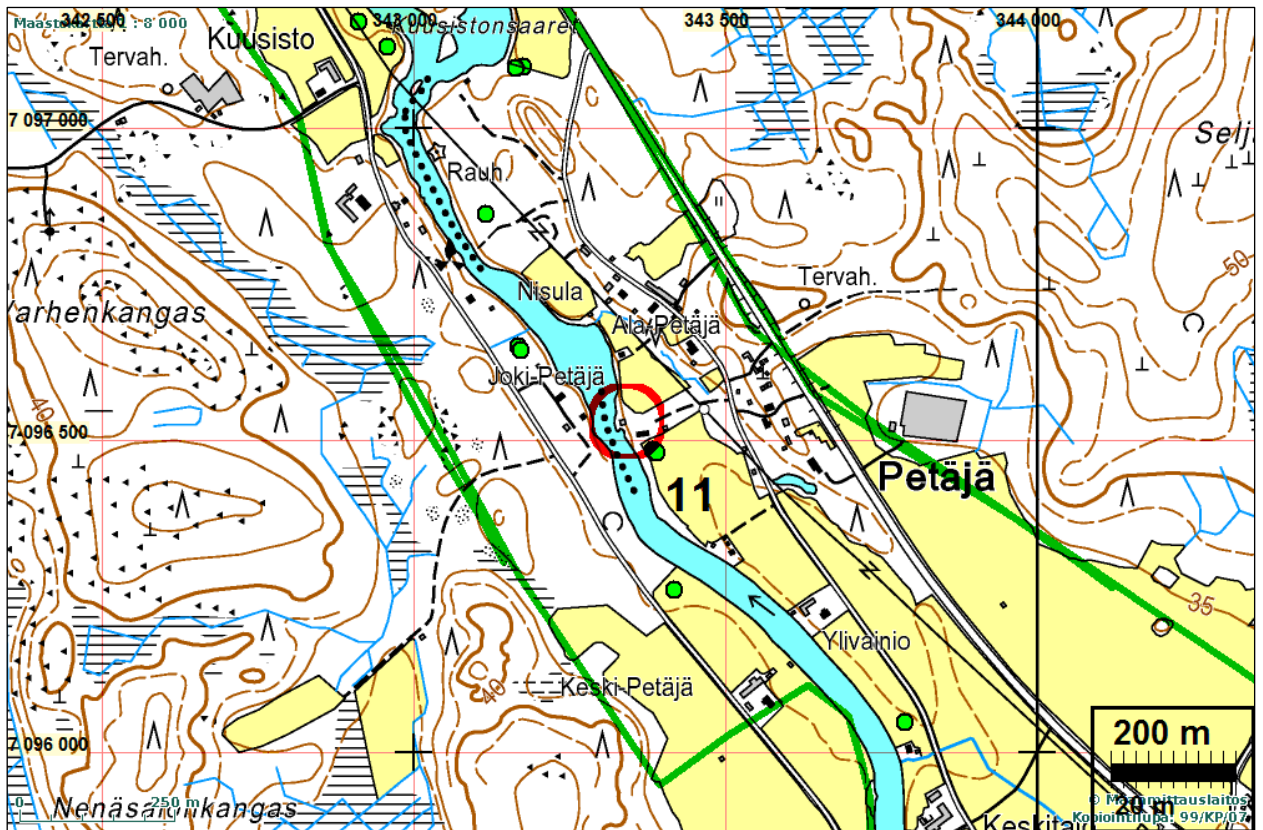
Yleiskartta s. 11

KANNUS 11 JOKI-PETÄJÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000011005
 Rauh.lk: 2

- Ajoitus: historiallinen
Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt
- Koordin: N: 7096 532 E: 343 347
X: 7095 596 Y: 2490 417
P: 7099 505 I: 3343 455
- Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi
- Sijainti: Kannuksen kirkosta 8,8 km luoteeseen
Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Petäjässä Kannustieltä (nro 775) erkanevan Petäjätienpihatien päässä Joki Petäjänkoskella. Kohteessa sijaitsee kunnostettu Petäjän mylly, perustus ja talon perustus. Mylly sijaitsee Joki-Petäjänkosken uomassa ja perustus siitä koilliseen noin 8 metrin päässä. Perustus on nurkkaus, josta perustuskiviä on esillä sekä koilliseen että luoteeseen noin 3 metriä. Nurkkaoksen sisällä on noin puolentoista metrin etäisyydessä myös kiviä. Talon perustus (mitat: 4 x 14,2 m) on myllystä noin 22 m koilliseen. Se on jäänyt kasvillisuuden ja puiden alle. Osana asuintalon perustuksia on eteläkulmassa iso kuistikivi, joka on 1,11 m x 96 cm. Petäjänkoskella on vuonna 1732 sijainnut mylly. Petäjän mylly on ollut turbiinimylly. Nyt siinä on hammasratas. Myllyn kiviperustukset ovat myllyn vanhin osa. Mahdollisesti jo aivan varhaisimman myllyn ajoilta. Ulkorakenteet ovat säilyneet vuodelta 1914. Ajan saatossa tulvat ovat olleet myllylle haitallisia. Sisätiloja ja laitteita on restauroitu vuosina 1981 ja 2005. Vuonna 1981 myllyhuoneen sijainti on muutettu länsikulmasta itäkulmaan ja pärehöylän runko on uusittu sekä lattiat laitettu uusiksi. Vuonna 2005 myllykiville on tehty uudet kotelot. Mylly on kaksikerroksinen. Siinä on neliruutuinen ikkuna ja ristinurkka. Käytössä olevat myllykivet on uusittu restauroinnin myötä. Uoman yläjuoksulle on vuonna 1949 laitettu kirnuhirret suojaamaan myllyä/ hirsiarokkia ja kulkusilta uoman ylitse. Kiviperustus lähellä myllyä on mahdollisesti masuuni/vasarapaja tai jokin muu myllyyn tai asuinrakennukseen liittynyt rakennus esim. myllysauna. Tarkempi määrittely vaatii lisätutkimuksia. Talon perustuksen ikää on hankala tarkalleen määrittellä. Perustuksen materiaali on kivi ja sen päällä kasvaa suuria koivuja, joten ei ole mahdollista, että se olisi kovinkaan nuori. Perustusten nurkassa oleva kuistikivi antaa viitteitä, että talon sisäänkäynti/eteinen olisi sijainnut talon päädyssä eikä pitkän sivun keskellä kuten yleensä. Kohteen iän määrittely tarvitsee kuitenkin enemmän tutkimusta. Lestijoella on Suur-Lohtaja I teoksen mukaan tapauksia, joissa samasta vesipyörästä käytettiin vesivoimaa eri laitosten kuten sahan toimintaan, raudanvalmistukseen ja jauhamiseen. Tervan poltto liittyi monesti myös niiden tuotantoon. Joki-Petäjänkoskesta noin 500 m säteellä sijaitsee tervahauta. Nykytila: Petäjän myllyrakennus on toimintakuntoinen ja sitä ajoittain käytetään jauhomyllynä.

KANNUS 13 JÄVÄJÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000011010
Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen
Laji: teollisuuskohteet

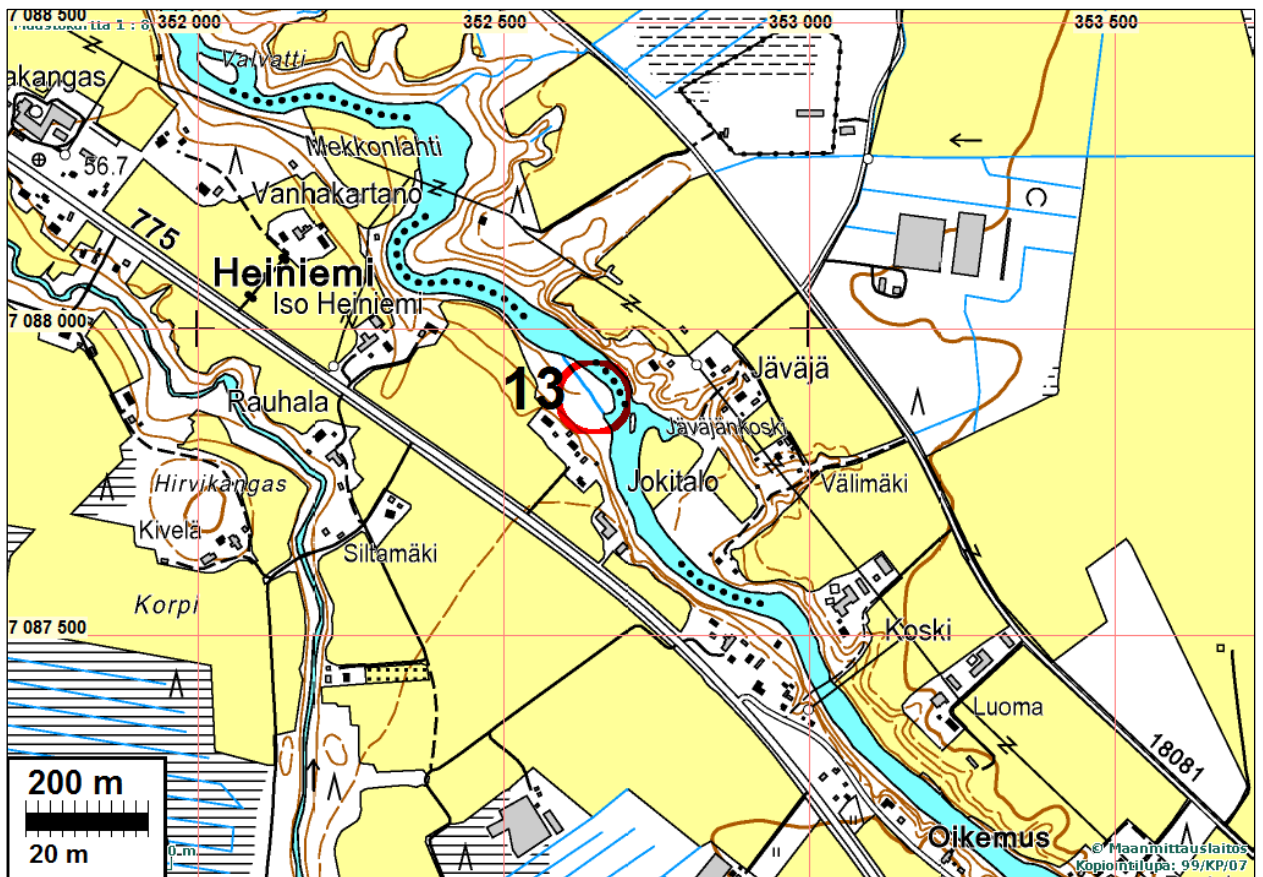
Koordin: N: 7087 888 E: 352 650
X: 7087 397 Y: 2500 118
P: 7090 857 I: 3352 762

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 3,6 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Jäväjällä Toholammentieltä erkanevan pihatien (talo nro 482) päässä Jäväjänkoskella. Keskellä uomaa ja sen halki saareen asti on selkeä betoniperustuksen jäännös. Uomassa on enemmänkin betonin osia ja rakenteisiin kuuluneita kiviä. Ne ovat kuitenkin rikkoutuneet ja liikkuneet pois paikaltaan. Vuonna 1875 Johan Jäväjä anoi lupaa tullijauhomyyllylle Jäväjänkoskeen. Vuodelta 1878 on pöytäkirja koskien myllyn perustamista. Nykytilanne: Kohteessa on kummallakin puolella jokea jäljellä perustuksiin kuuluneita kiviä ja betonirakennelmia.

Yleiskartta s. 14

KANNUS 26 MYLLYLÄNKOSKI

Mjtunnus: 1000010997
Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen
Laji: teollisuuskohteet

Koordin: N: 7098 165 E: 342 395
X: 7097 183 Y: 2489 390
P: 7101 139 I: 3342 503

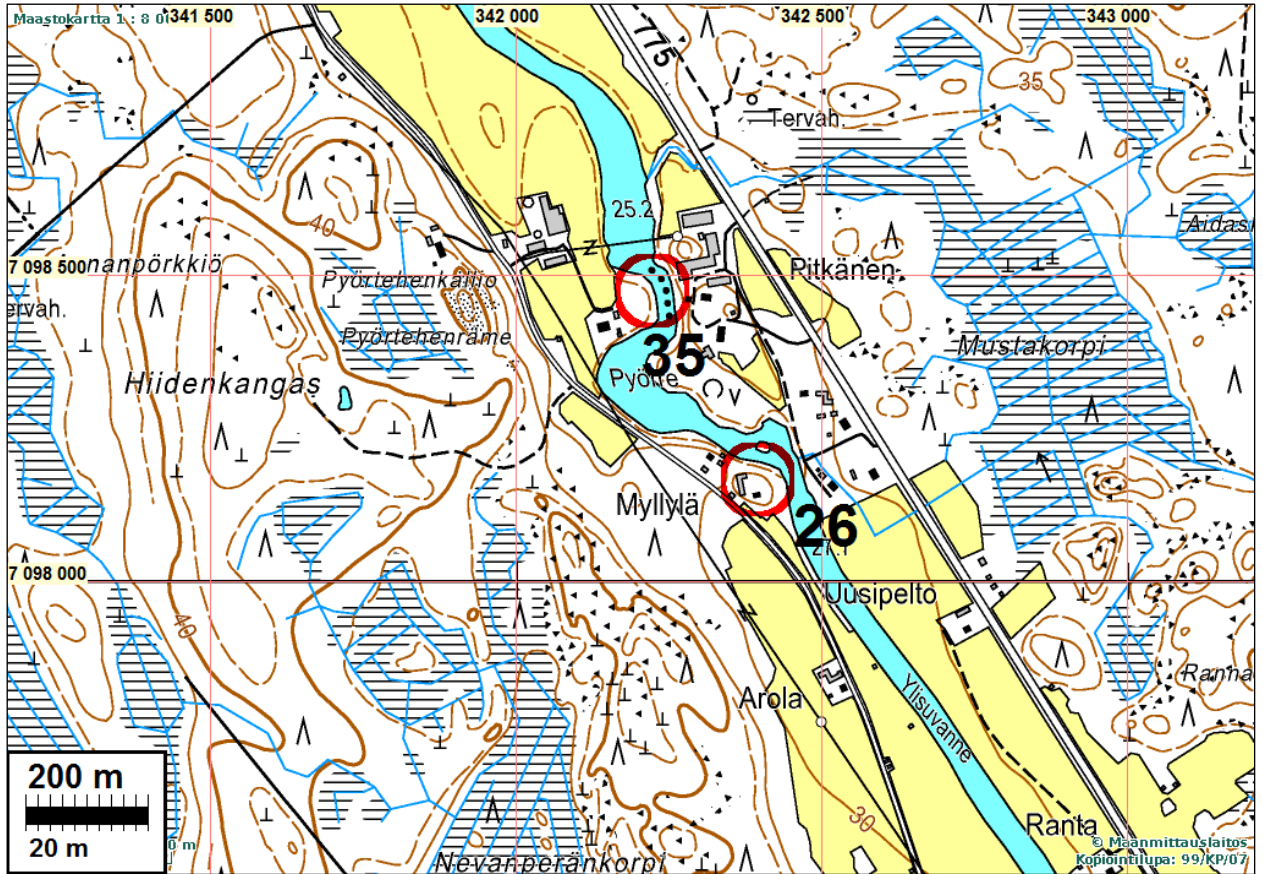
Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 10,4 km luoteeseen

Huomiot: Kohde sijaitsee Lestijoen lounaisrannalla, Myllylässä, Junkkalantieltä erkanevan pihatien (talo nro 1109) päässä Myllylänskoskella. Kohteessa on yksittäinen suorakulmion muotoinen kivi (mitat: 63 x 149 cm), joka on ollut osa rakenteita. Rannassa on kumpare, jonka alarinteessä on myllysaunan perustus (mitat: 3,5 x 4,8 m) ja kukkulan päällä on sijainnut myllytalo. Myllytalosta ei ole pinnalla nähtävissä perustusta, mutta pinnan alla on jäänteitä kellarista. Myllystä ei ole muuta suullista perimätietoa kuin että se on mahdollisesti tuhoutunut suurien tulvien johdosta 1900-luvun alussa. Nykyisten asukkaiden muuttaessa tontille myllytalosta on ollut jäljellä kivijalka ja kellari, jotka on peitetty maalla. Myllysauna on sijainnut kukkulan rinteessä ja Lestijoen vedenpinnan olleessa alhaalla joessa näkyy myllypadon rakenteita. Nykytila: Uomassa sijainnut mylly on tuhoutunut ja siitä ei ole selviä ra-

kenteita nähtävissä. Myllysaunasta on jäljellä perustus. Myllytalosta ei ole maanpinnalla näkyvissä perustusta.

Yleiskartta s. 11

KANNUS 29 NIEMOSENKOSKI

Mjtunnus: 1000011009

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7088 858 E: 350 890

X: 7088 284 Y: 2498 313

P: 7091 828 I: 3351 001

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 2,5 km kaakkoon

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Toholammintien varrella Niemosessa pihatieen päässä (talo nro 208), Niemosenkosken uomassa. Uoman kummallakin puolella rantaa on jäljellä myllyn perustuksia. Rannassa perustuksiin kuuluneet kivet ovat hajallaan, liikkuneet alkuperäiseltä paikaltaan. Uoman saarella kivet luovat selkeämmän muodostelman. Myllynperustuksesta 11 metriä koilliseen sijaitsee myllypato ja myllykivi. Suullisen perimätiedon mukaan Niemosenkosken mylly olisi

rakennettu 1800-luvun lopulla. Vesioikeusanomusten kortisto löytyi tietoja, että vuonna 1888 Sjöblom ym. olisivat pitkittäneet Niemosen eli Lämpilänkosken vesimyllyn laatimistyötä. Mylly on siis rakennettu 1800-1900-luvun vaihteessa. Informantin mukaan uomassa on sijainnut jauhomylly ja myllysaaha. Mylly on purettu vuonna 1972. Nykytila: Osa myllyn perustuksiin kuuluneista kivistä on liikkunut paikaltaan. Myllypato näkyy selkeästi koskessa.

Yleiskartta s. 14

KANNUS 30 NISKANKOSKI

Mjtnunnus: 1000010995

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7099 885 E: 341 489

X: 7098 858 Y: 2488 404

P: 7102 859 I: 3341 597

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 12,6 km luoteeseen

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohteessa sijaitsee Niskankosken uomassa myllyn perustus. Osa rakenteista on tuhoutunut ja siirretty/siirtynyt uoman alajuoksulle. Uoman kohdalla koskessa kiviä on aseteltu ohjaamaan jokea. Myllyn perustuksen läheisyydessä rannassa on noin 3,5 metrin päässä kiviperustus, mahdollisesti myllyyn liittyvä rakennus. Niskankoskella toisella puolella rantaa sijaitsevalla parkkipaikalla on yksi urallinen kivi, joka on ollut osa rakenteita. Se on kasvillisuuden alla, mutta ei muodosta lähellä olevien kivien kanssa perustusta tai muuta kokonaisuutta. Niskankoskella olevat perustukset sijaitsevat alueella jota kutsutaan nimellä Myllykangas. Nimi viittaa, että alueella olisi ollut mylly. Useat Lestijoen varren myllyistä sijaitsevat mylly-sana alkuisella alueella tai tilan nimeltä Mylly talo läheisyydessä. Mylly on kiviperustuksen perusteella noin 1800-luvulta. Nykytila: Käytöstä pois jäänyt mylly, josta on perustus jäljellä ja rannassa kiviperustus, joka on mahdollisesti ollut osa myllyn rakennuskantaa.

Jussila & Sepänmaa 2012: Alue tutkittiin tarkoin - mitään rakenteita ei havaittu. Joessa ja koskessa vesi paikalla käytäessä hyvin korkealla.

Yleiskartta s. 11, kartta s. 89

KANNUS 34 PESOLANKOSKI

Mjtunnus: 1000011007

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7093 831 E: 346 720

X: 7093 056 Y: 2493 914

P: 7096 803 I: 3346 830

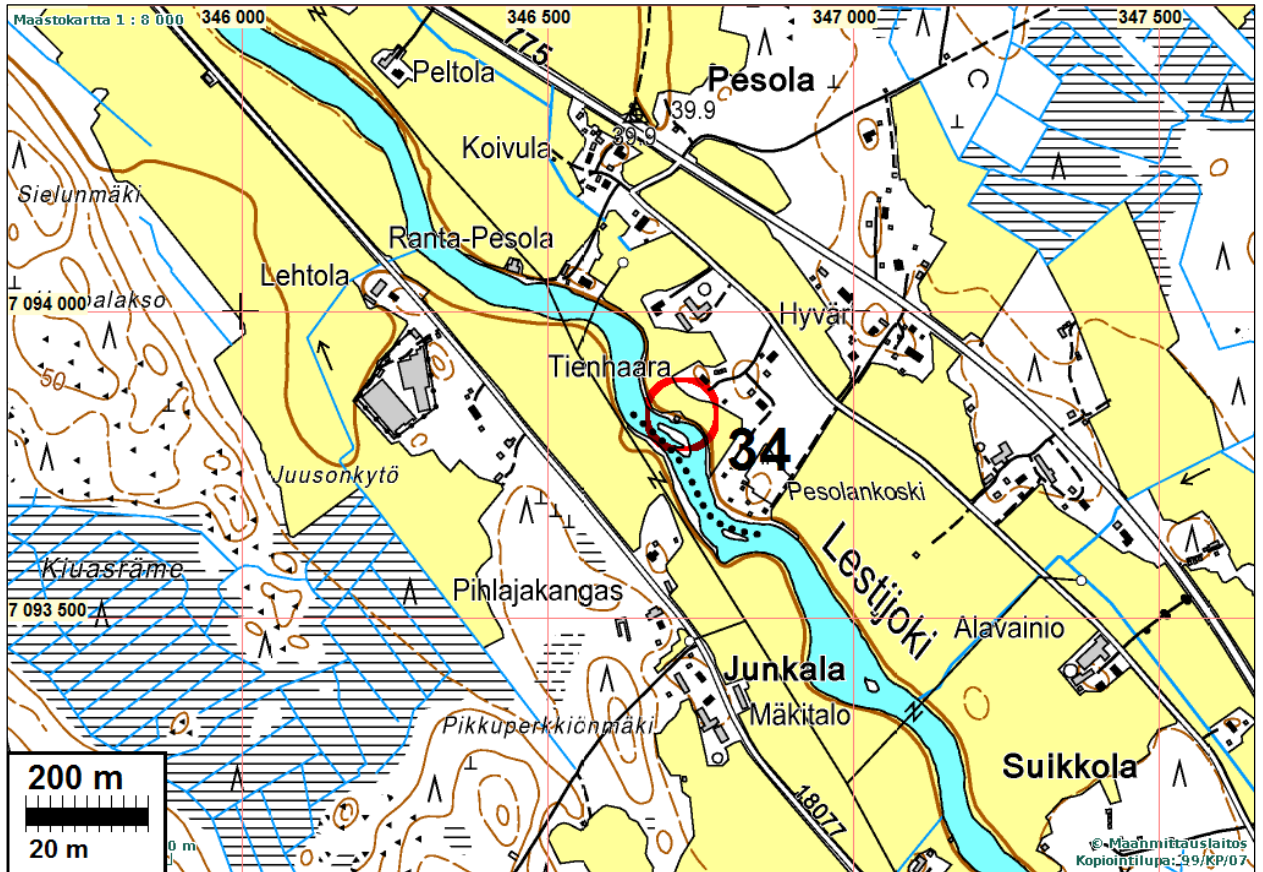
Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 4,4 km luoteeseen

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Pesolassa Kannustieltä (nro 775) erkanevan Niemeläntienpihatien polun päässä Pesolankoskella. koneita. Kohteessa sijaitsee myllyrakennus, joka on sisältä tyhjä. Ulkona maassa on myllyn vanha hammasratas, jonka halkaisija on 148 cm ja paksuus 20 cm. Vuodelta 1910 on arkistoasiakirja, jossa Stefanas Pesola ym. anovat lupaa edelleen käyttää Pesolan koskessa olevaa myllyä. Mylly on ollut viimeksi käytössä noin 1950-luvulla. Sitä on kunnostettu pari vuotta sitten: kerrosten välinen lattia, tikat, ikkunat, ovet. Myllyssä oli vesiturbiini ja pärehöylä sekä pato pitkälle koskeen. Ihmiset omalla vuorollaan kävivät jauhattamassa siellä jyväänsä. Mylly oli sodan jälkeen vielä pari vuotta käytössä, sitten tuli sähkömyllyt ja myllyä ei enää tarvittu. Suullisen perimätiedon mukaan pojat tuhosivat ilkityökseen myllyä ja heittivät sen osia jokeen. Myllyn kiviperustus on sen vanhimpia osia. Sisältä mylly on tyhjennetty. Alakerroksessa on maa, kiviä ja uoma lattiana. Osa ikkunoista on yksinkertaisia lasittomia aukkoja hirsiseinässä. Tikapuut yläkertaan ovat uudet kuten myös yläkerroksen lattia. Yläkerroksessa itänurkkaan on sisälle tehty noin parin metrin alue, jossa on pysty-

laudoitusta. Yläkerroksen ovi ja lasi-ikkunat on tuotu myllyyn hyötykäyttöön, esim. oven läheisyyteen on laitettu myöhemmin kaksiruutuinen ikkuna. Uomaa ei ole kivetty muuta kuin myllyn kohdalta. Koskessa on vielä jäänteitä myllypadosta. Nykytilanne: Myllystä on runko säilynyt. Sisällä ei ole koneita.

Yleiskartta s. 13

KANNUS 35 PITKÄSENKOSKI

Mjtunnus: 1000010996

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7098 473 E: 342 224

X: 7097 482 Y: 2489 204

P: 7101 447 I: 3342 332

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 10,8 km luoteeseen

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Pyörteessä, Junkolantieltä erkanevan pihatien päässä (talo nro1169) Pitkäsenkoskella. Pitkäsenkosken uomassa sijaitsee selkeä ja hyväkuntoinen myllyn perustus. Uoman saari on kooltaan pieni ja koostuu kivistä, mahdollisesti ihmisen tekemä. Uoman saarella on perustuskiviä kahdessa kerroksessa ja uoman ylitse on asetettu yksi suurempi kivi, jota pitkin pääsee uoman saareen. Perustus ei ole yhtä selkeä rannassa kuin uoman saarella. Uoman suuta on padottu. Uoman läheisyydessä on kasvillisuuden alla myllykivi, jonka halkaisija on 100 cm ja paksuus 25 cm. Myllyn perustuksesta 29,1 m etelään sijaitsee osana myllypatoa olleita kiviä. Vedenpinnan kohotessa kohde peittyy veden alle. Ennen koskea kohteessa on myös betonisillan jäänteet. Vuodelta 1852 on kartta, johon on merkitty suunnitellun myllyn paikka. Mylly on rakennettu vuoden 1852 tienoilla myllynrakentamiseen annetun luvan myötä. Kartan yhteydessä myllystä on katselmuskirjat. Mylly on toiminut vielä vuonna 1915. Kohteessa oleva silta on merkitty vielä vuonna 1978 Maanmittaushallituksen karttaan. Nykytila: Käytöstä pois jäänyt mylly, josta on jäljellä perustus. Silta ei ole käyttökelpoinen, vaan siitä on ainoastaan betoniperustus jäljellä.

Yleiskartta s. 12, kartta s. 93

KANNUS 45 TOKOLANKOSKI

Mjtunnus: 1000011006

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: työ- ja valmistuspaikat: vesimyllyt

Koordin: N: 7095 575 E: 343 981

X: 7094 669 Y: 2491 096

P: 7098 547 I: 3344 090

Tutkijat: Minna Lehtola 2007 inventointi

Sijainti: Kannuksen kirkosta 7 km luoteeseen

Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Kohde sijaitsee Tokolassa Junkalantien Tokolansillan läheisyydessä Tokolankoskella. Toiminnassa oleva, vanhan myllyn kiviperustukselle rakennettu lautarunkoinen sähkömylly. Koskessa on myös jäänteitä myllypatoista. Suur-Lohtaja II teoksen mukaan Tokolankoskella olisi ollut mylly jo vuonna 1786. Se esiintyy vielä vuonna 1855 myllyveroluettelossa eli se on ollut käytössä 1800-luvulla. Vuonna 1873 sahanomistaja Otto Herman Roos syytti talokasta Matti Tokolaa myllypadon korottamisesta. Kanne kuitenkin raukesi, koska väitettä ei voitu näyttää toteen. Padossa on aukko, joka aukaistiin uittoa varten. Nykyinen sähkömylly on rakennettu vuonna 1977 sitä edeltäneen myllyn tilalle, kiviperustusta hyväksikäyttäen. Myllyssä säilytetään vanhan myllyn tuuttia ja koteloa. Ne ovat vuodelta 1909. Lisäksi myllyllä on hammasratas (1935) ja turbiinin alaosa. Nykyinen koneistus on ostettu Toholammilta vuonna 1977 ja generaattori on hankittu Tampereelta. Nykytila: Toiminnassa oleva sähköä tuottava voimalaitos.

Yleiskartta s. 12

Vanhat tiet ja talot

Vanhoilta, v. 1845-1846 pitäjänkartoilta paikannettiin tutkimusalueelle sijoittuvat vanhat talojenpaikat. Lisäksi talojenpaikkoja paikannettiin isojaon toimituskartoilta niiltä osin kuin aluetta kuvaavia kartoja oli Kansallisarkistosta löydettävissä. Nämä kartat ovat vuosilta 1799-1818. Em. pitäjänkartat perustuvat suurelta osin mm. näihin isojakokarttoihin. Käytetty karttamateriaali:

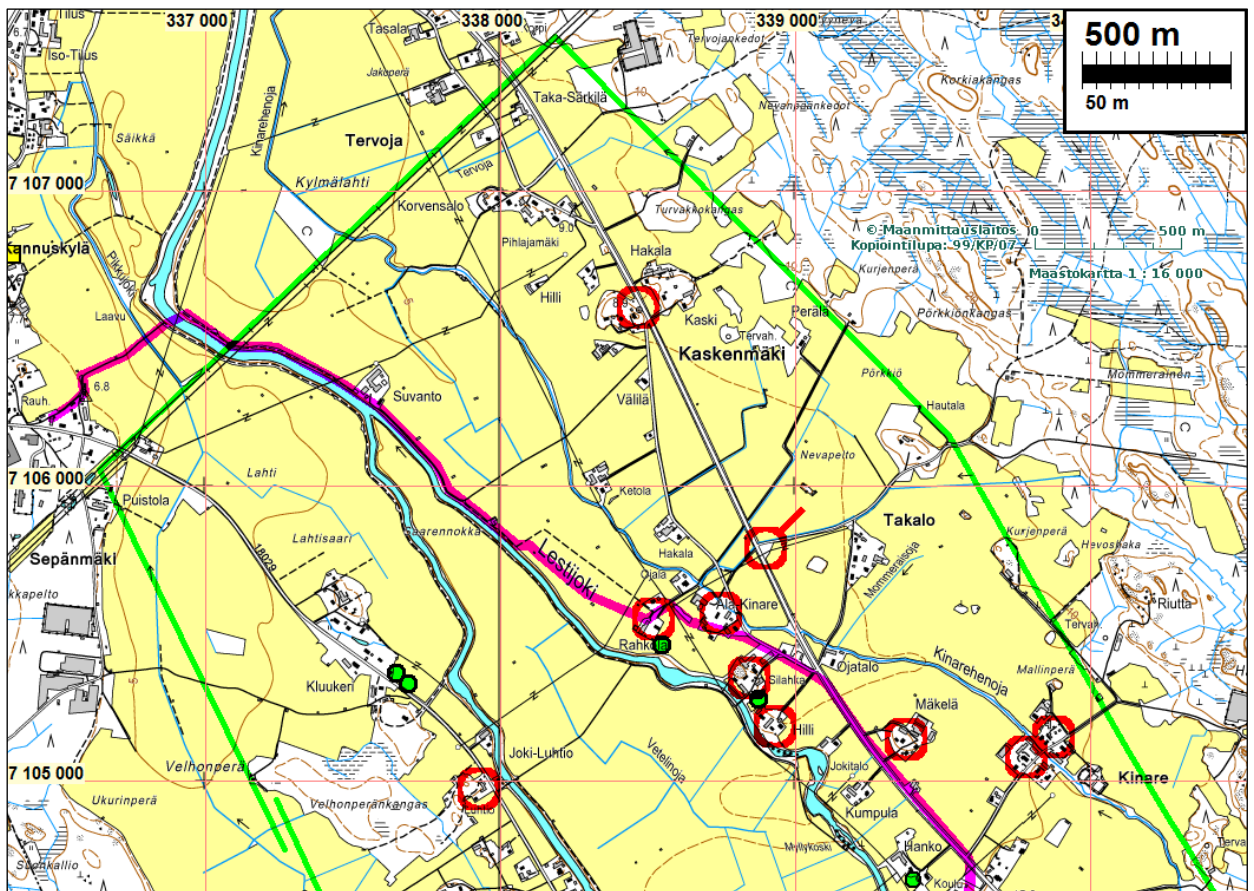
Välikannus	E2 9/1-8	
	E2c 1/1-14	
Ylikannus	E2a 4/1-27	Toholampi
Toholampi	E2a 29/1	
	E2a 20/1	
	E2a 13/1-2	
Lestijärvi	E2 7/1-11	
Himanka	E2b 1/1-30	
	E2 4/1-5	
	E2b 2/1-37	
	E2c 13/1-15	
	E2c 15/1-5	

Lestijokilaakson asutushistoriasta on erinomainen ja varsin tarkka, Hans-Peter Schulzin tekemä yleisesitys netissä: <http://museot.keski-pohjanmaa.fi/asutus/index.htm>. Sen tietoja ei ole tässä toistettu. Sen perusteella pyrittiin tarkastelemaan niitä alueita ja paikkoja joista voisi löytyä merkkejä kaikkein vanhimmasta, 1500-1600 lukujen asutuksesta – erityisesti Väli-Kannuksessa. Pelloissa ja metsissä ei sellaisia havaittu. Lähes kaikki kartoilta paikannetut talonpaikat ovat edelleen asuttuja – tilakeskuksia tai rakennuksia puutarhoineen ym. Näitä ei tarkemmin katsot-

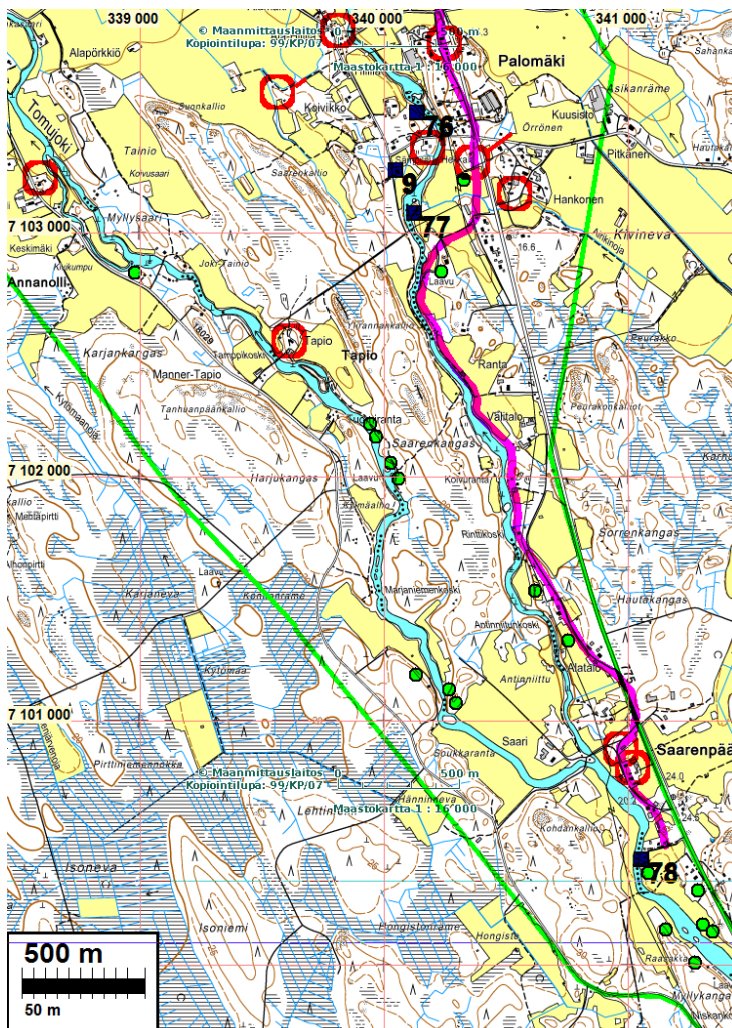
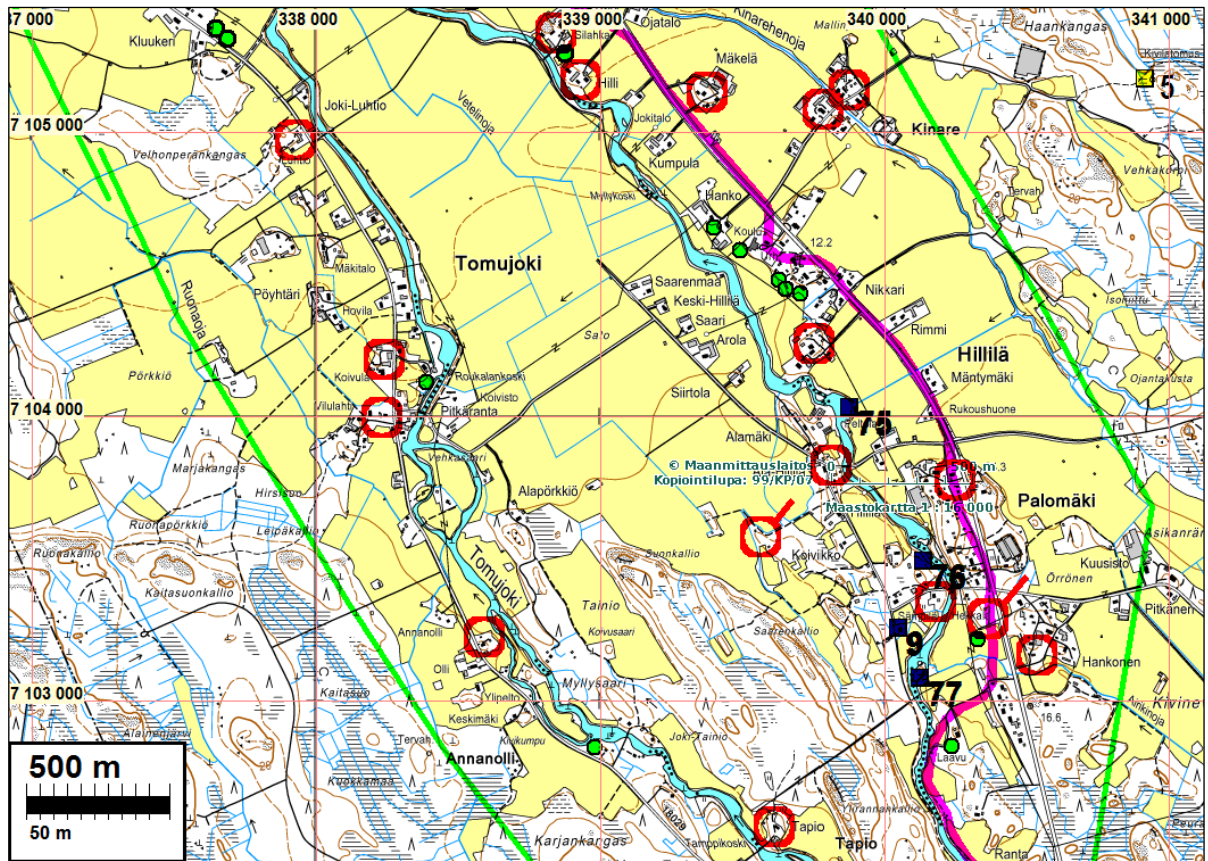
tu. Sen sijaa harvat täysin autoituneet talonpaikat käytiin tarkastamassa. Mitään konkreettisia jälkiä niissä ei havaittu paitsi kahdessa paikassa, jossa oli jäljellä melko tuoreet talon rauniot vasta hiljattain päättyneestä asutuksesta. Koska kyseessä ovat yksittäistalot ja torpat, useimmat, elleivät kaikki, vielä suhteellisen nuoria (1700-1800-l), ei mitään niistä katsottu muinaisjännöksiksi – varsinkin kun ainakin maan pinnalle näkyviä jälkiä taloista ei enää ollut – useimmat nykyisissä pelloissa.

Kartoilta paikannettiin myös Himangasta Lestijärvelle kulkenut maantie (minne se on tienä päätyntä ainakin 1700-luvun lopulla, sen ajan yleiskarttojen perusteella). Kyseessä ei ole valtakunnallisesti ja tuskin maakunnallisestikaan merkittävä tie, mutta sillä saattaa olla – ainakin paikoin – paikallista merkitystä. Tielinjan joitain hylättyjä osia tarkasteltiin, mutta pisimmät ja yhtenäisemmät hylätyt osat kulkevat nykyisessä pellossa, eikä niistä ole mitään näkyvää ja tuskin rakenteitakaan jäljellä. Suurimmalta osaltaan vanha tie on edelleen käytössä paikallistienä, tilustienä ja joissain paikoin metsätienä – edelleen ajokuntoisena. Vanhaa tielinjaa (edellyttäen että tie on merkittävä) voidaan pitää muinaisjännöksinä. Tässä tapauksessa emme kyseistä tietä sellaisena pitäneet. Vanhan tielinjan voi silti ottaa huomioon kaavoituksessa ja pyrkiä säilyttämään sen linjat ja ominaispiirteet.

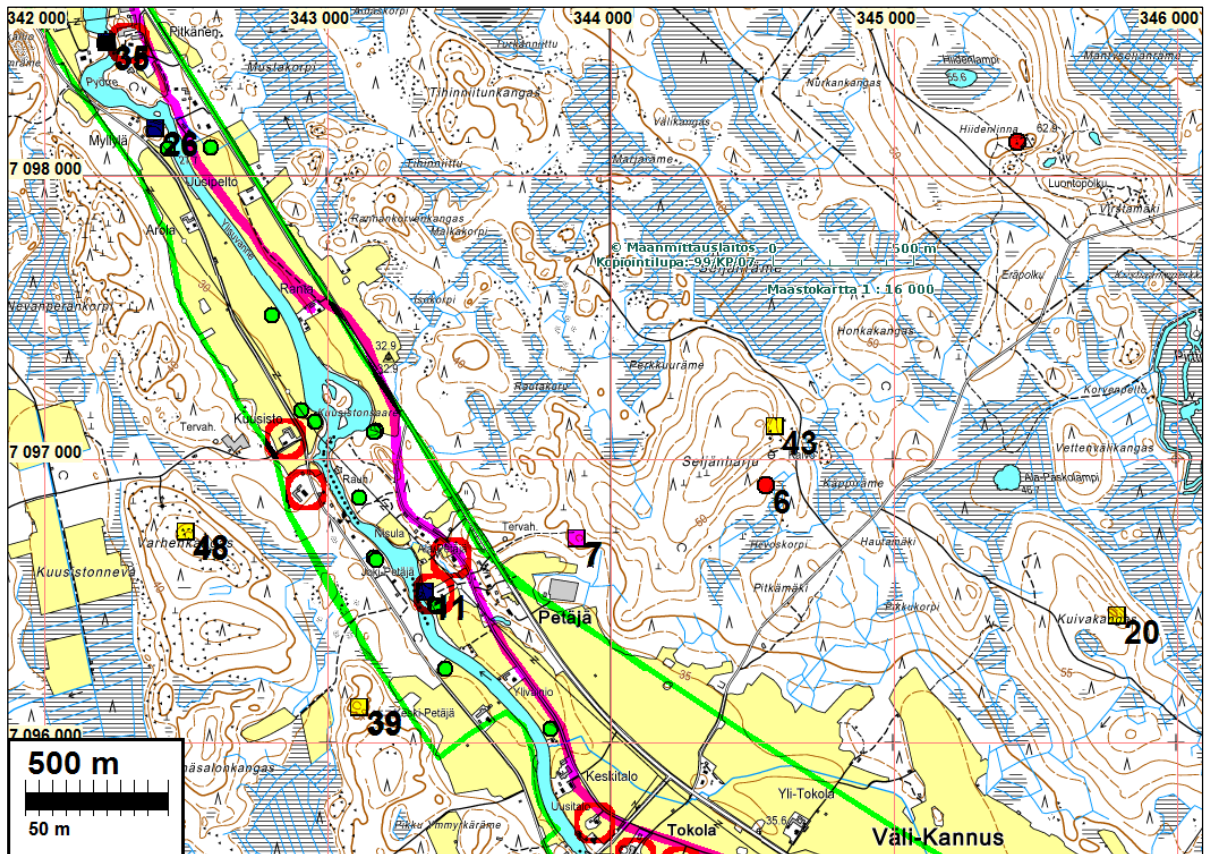
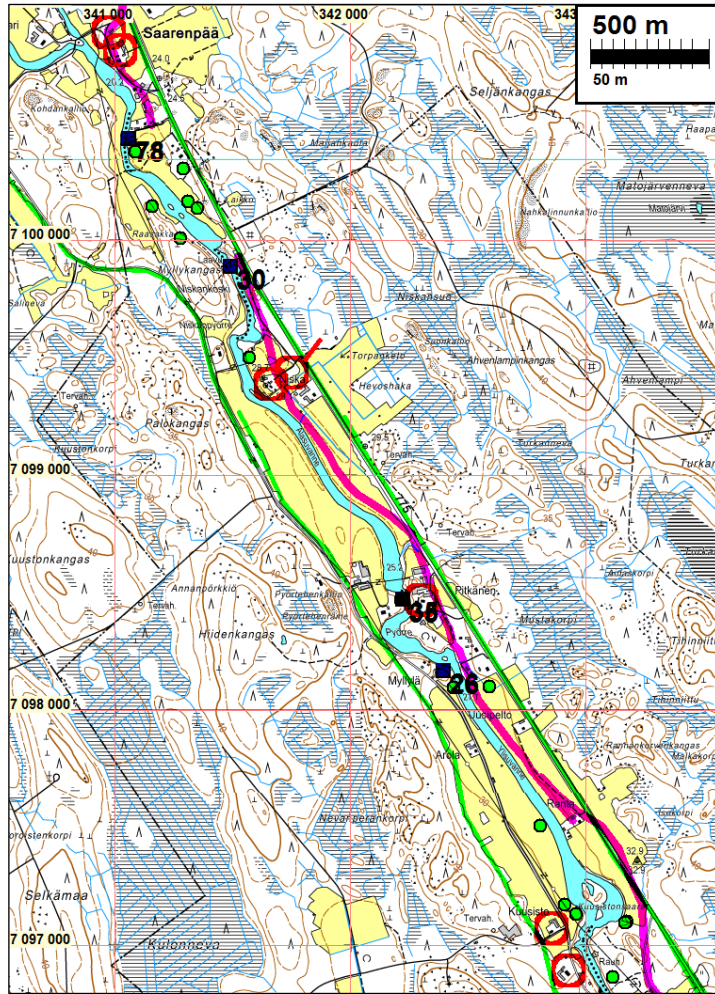
Kartat alkaen Himangasta etelään. Niille on merkitty vanha 1700-1800 –luvun kartoista rekonstruoitu tielinja sinipunaisella. 1799-1845 talonpaikat punaisella ympyrällä ja autiot talonpaikat punaisella ympyrällä josta viiva yläoikealle.

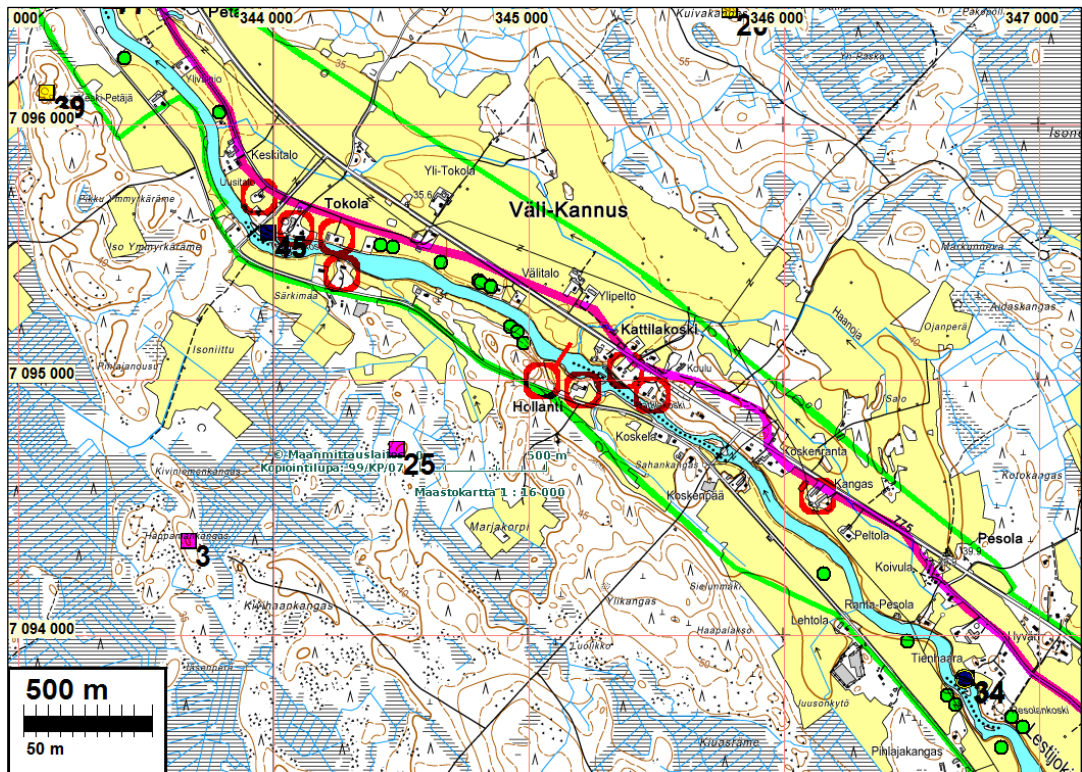

Takalon länsipuolella aivan Himanka-Kannus -tien kupeessa olevalla autiolla talonpaikalla on edelleen talon raunio.

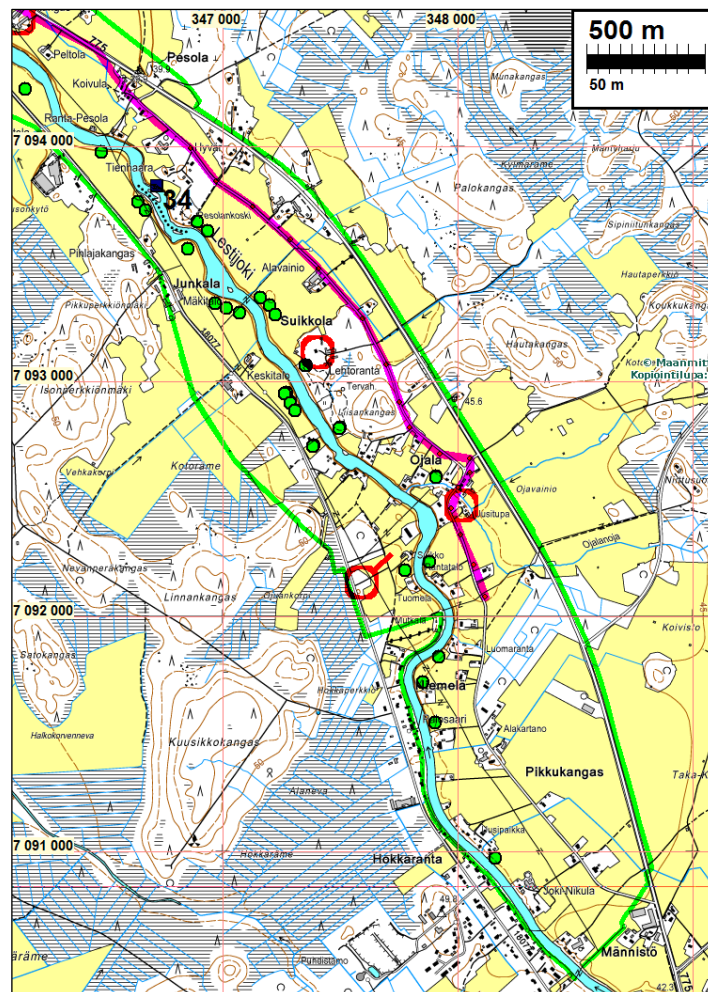

Palomäen länsipuolella, Lestijoen länsipuolella on autoitunut yksittäistalon paikka (1845 kartalta). Paikalla ei ole minkäänlaisia tunnistettavia merkkejä asutuksesta. Kantatien varressa, Palomäen eteläosassa on vanha talonpaikka joka vaikuttaa tasatulta ja monin tavoin ”käännetyltä”. Talonraunio lienee 1900-luvulta.

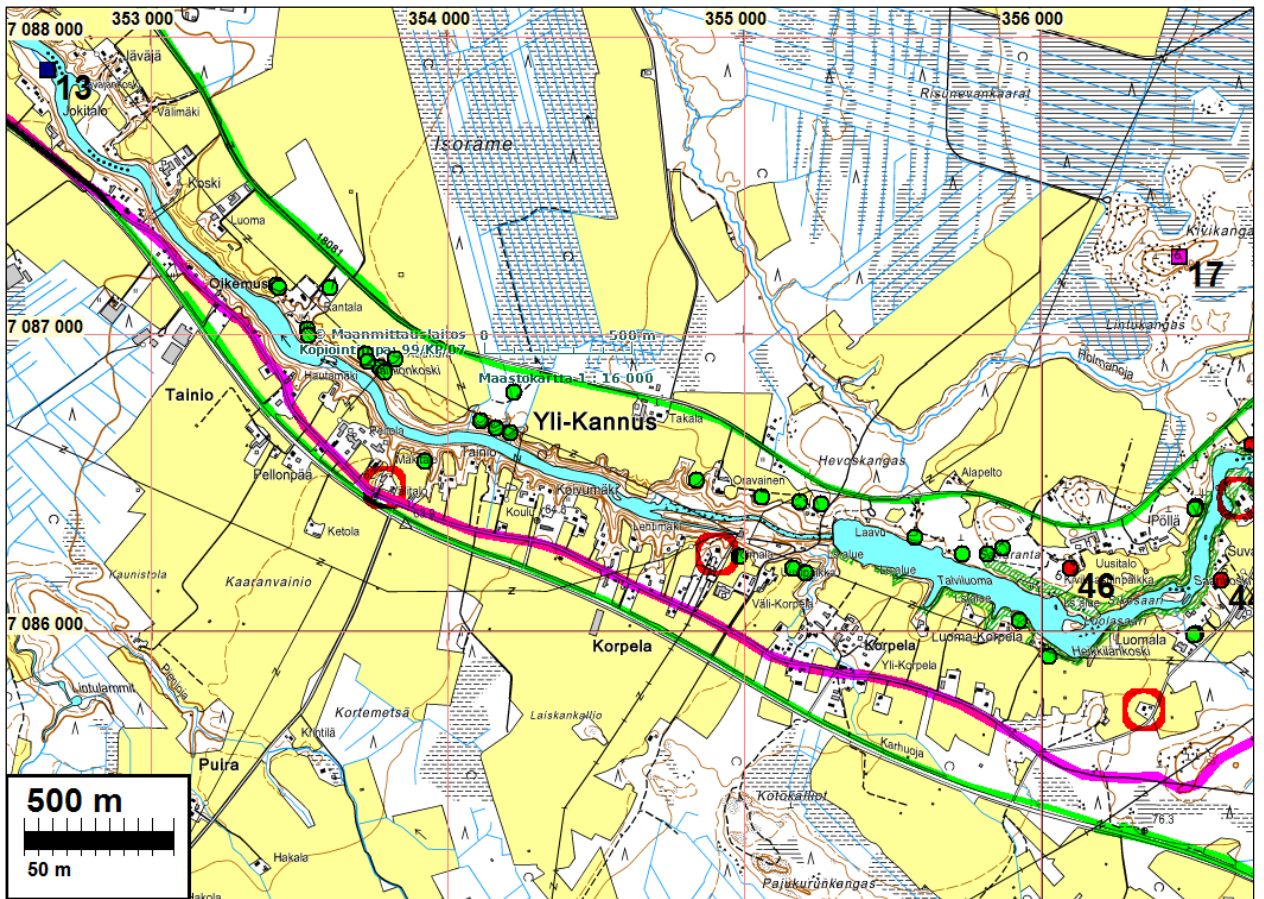
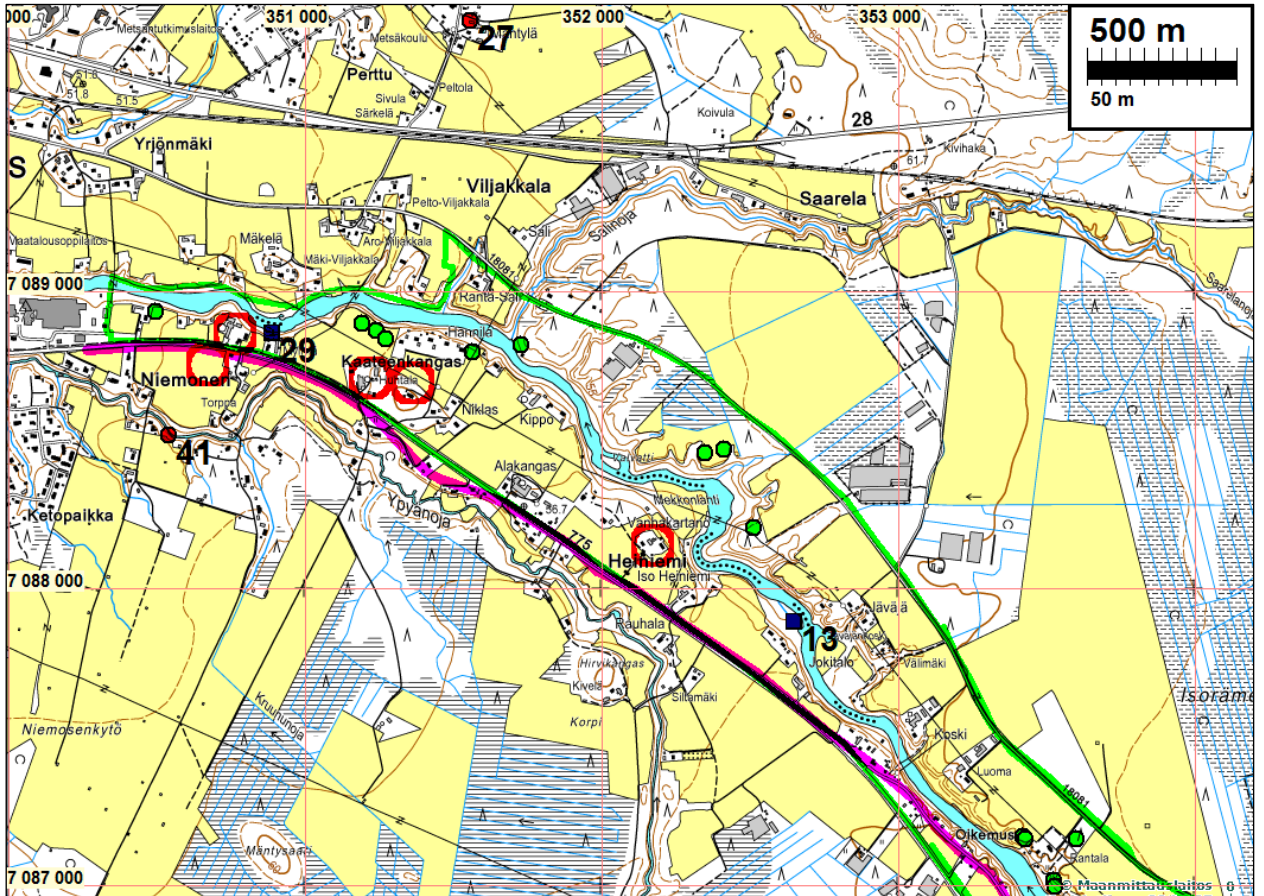

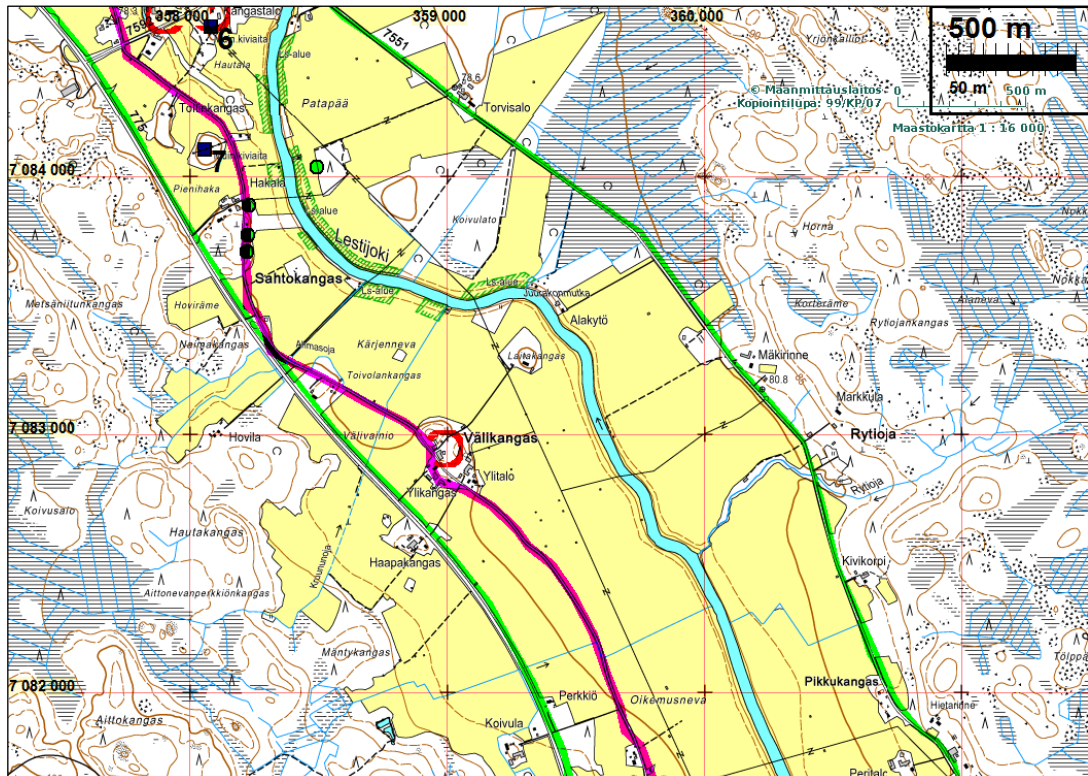
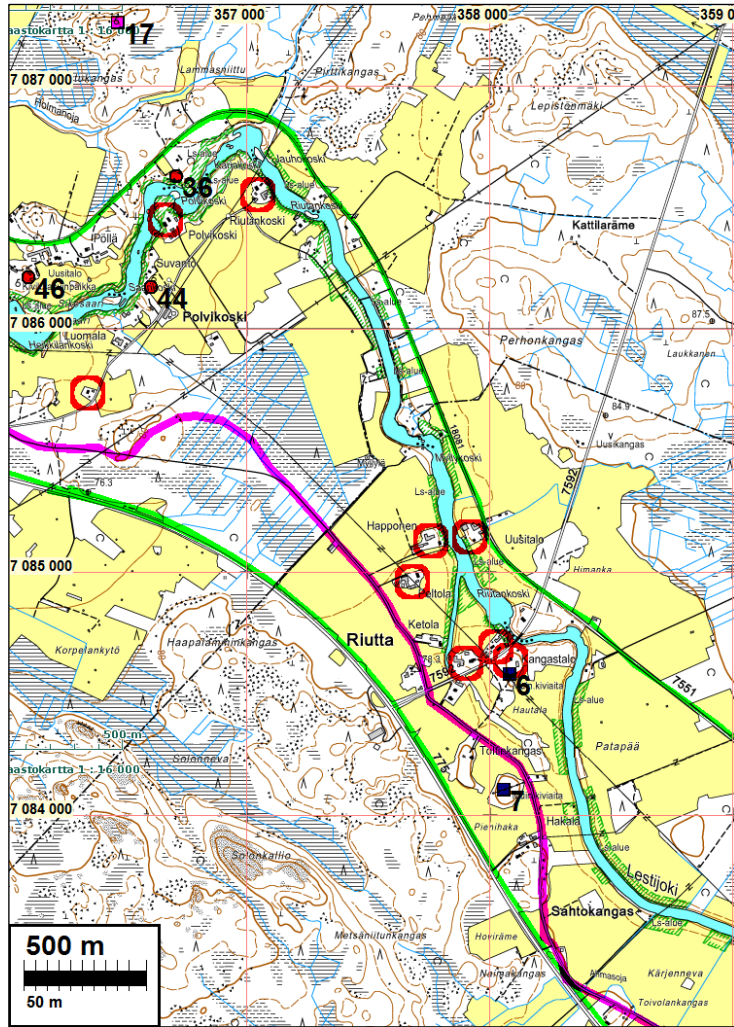

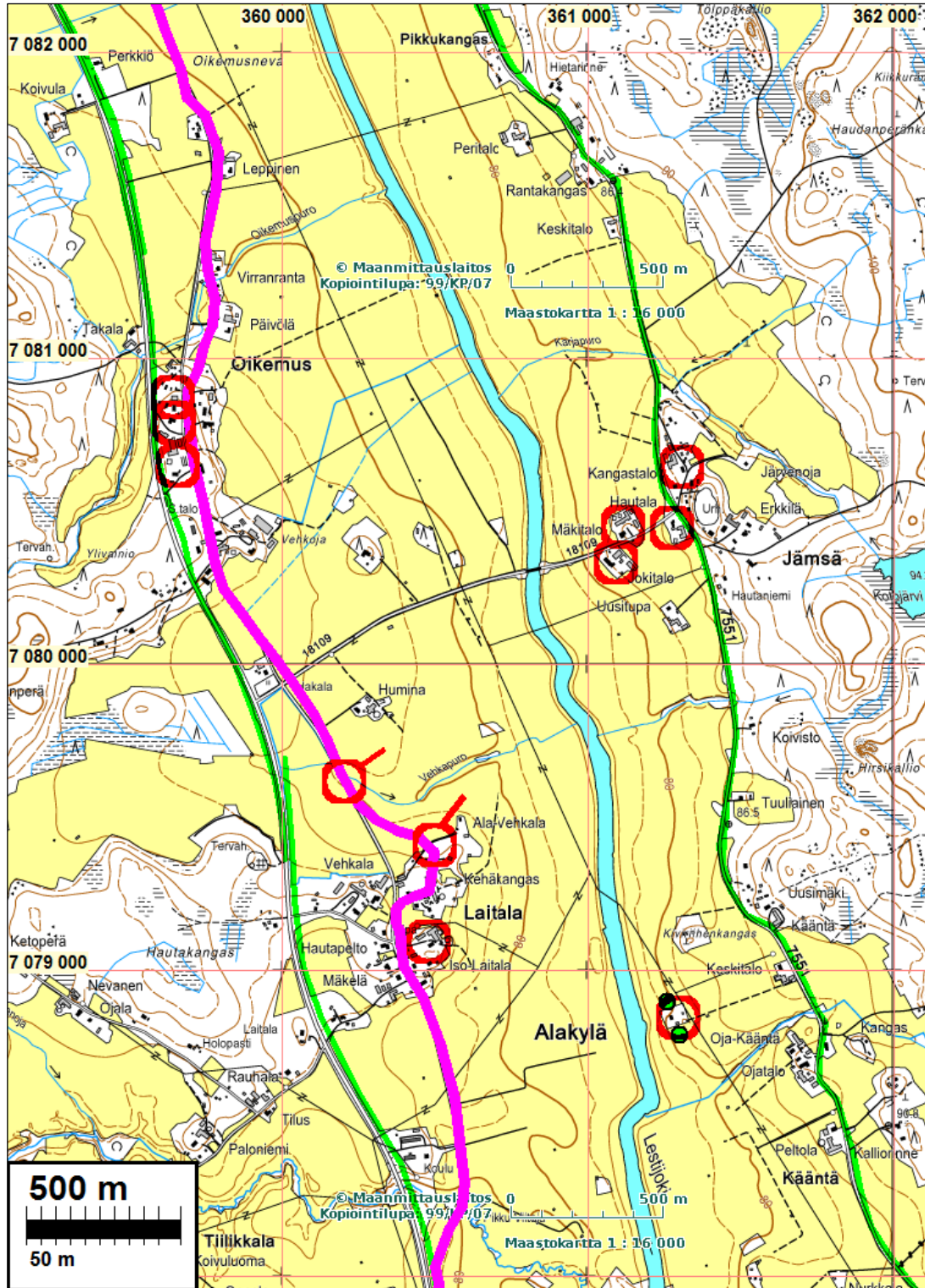
Hollaniin toinen, läntisempi talonpaikka on autoio. Ks. kohde [103 Hollanti 2](#)

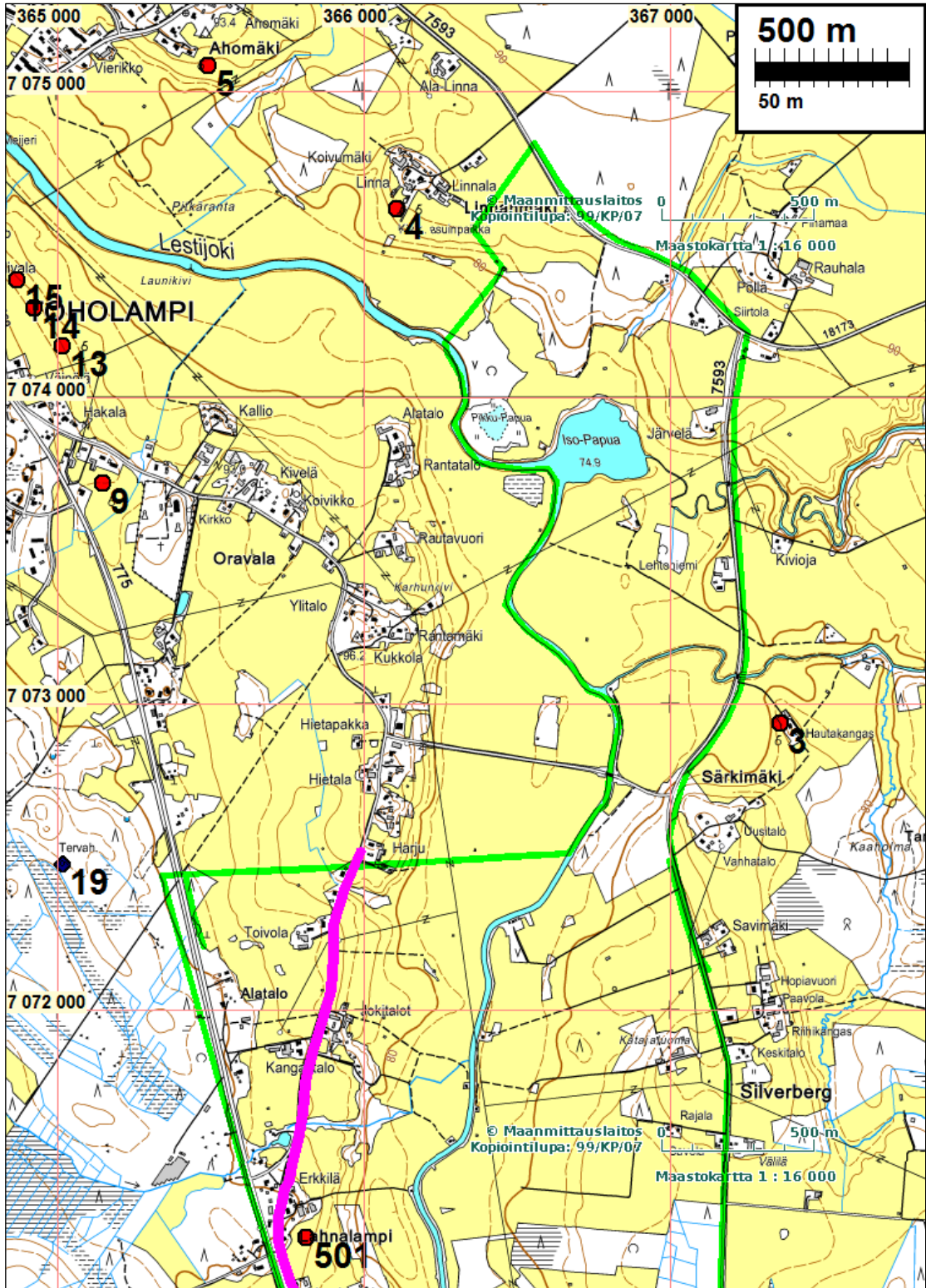
Joen länsipuolella on 1845 kartan perusteella autoitunut talonpaikka nykyisessä metsikössä. Emme havainneet paikalla mitään asutukseen viittaavaa

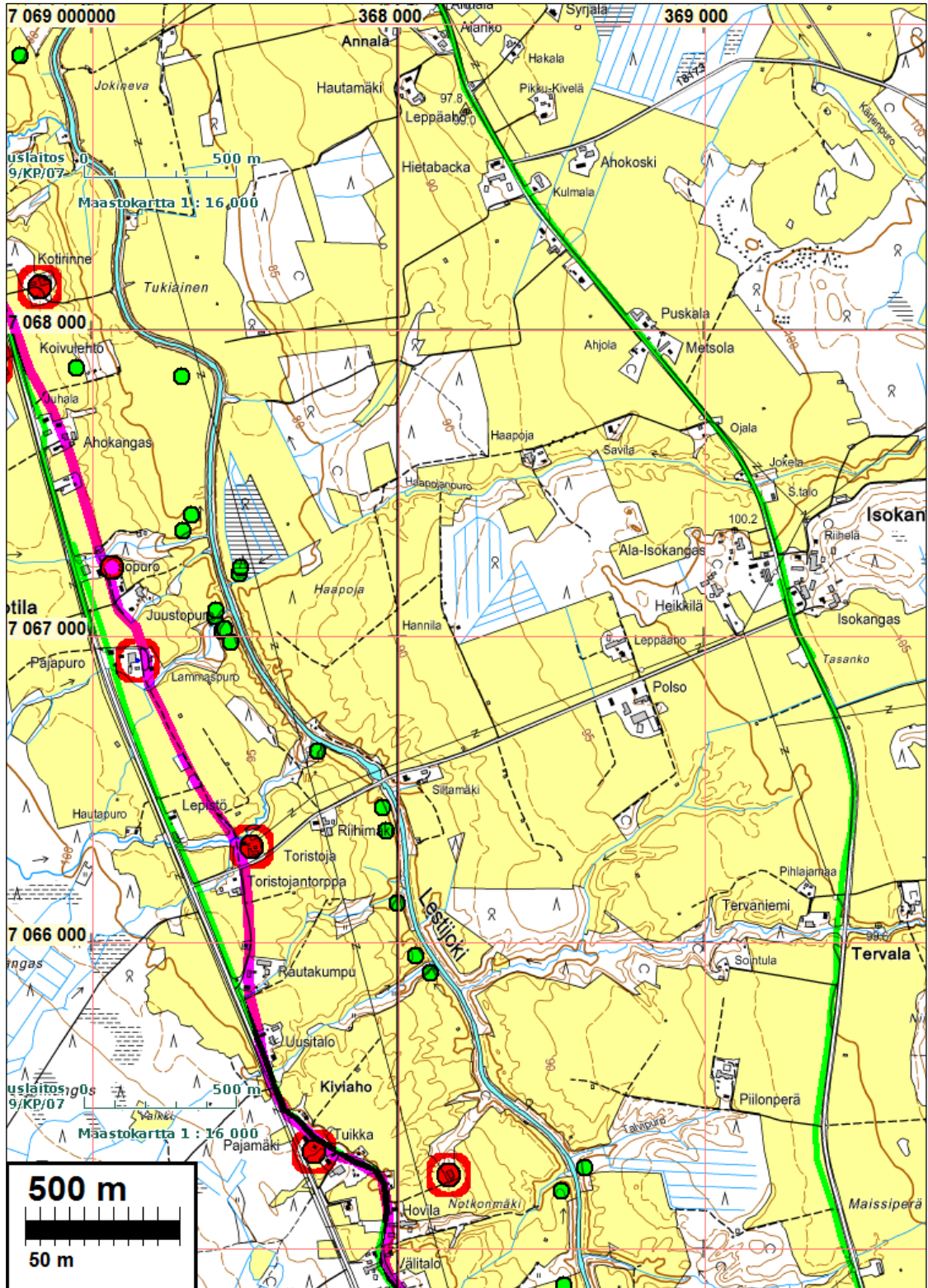

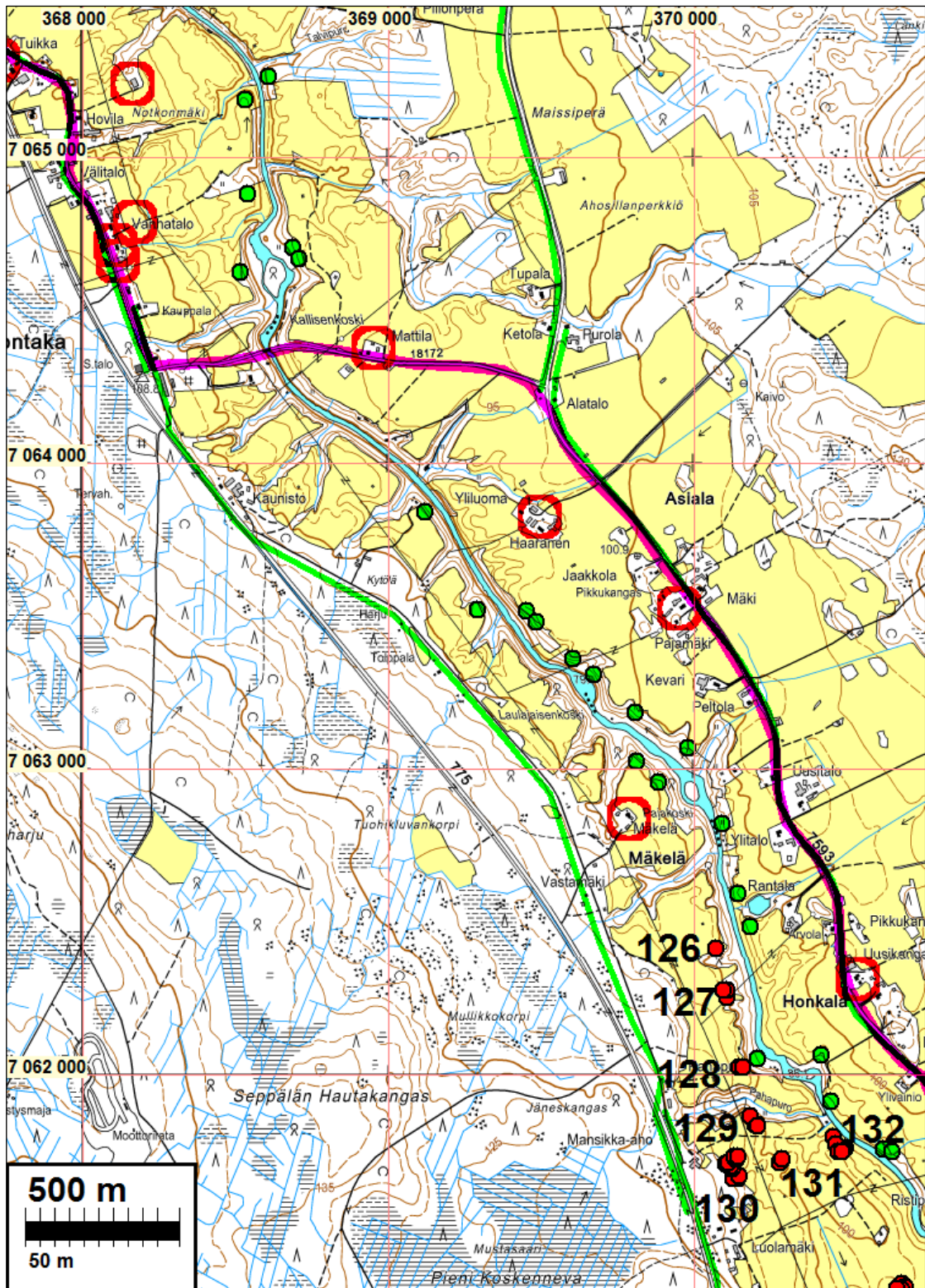

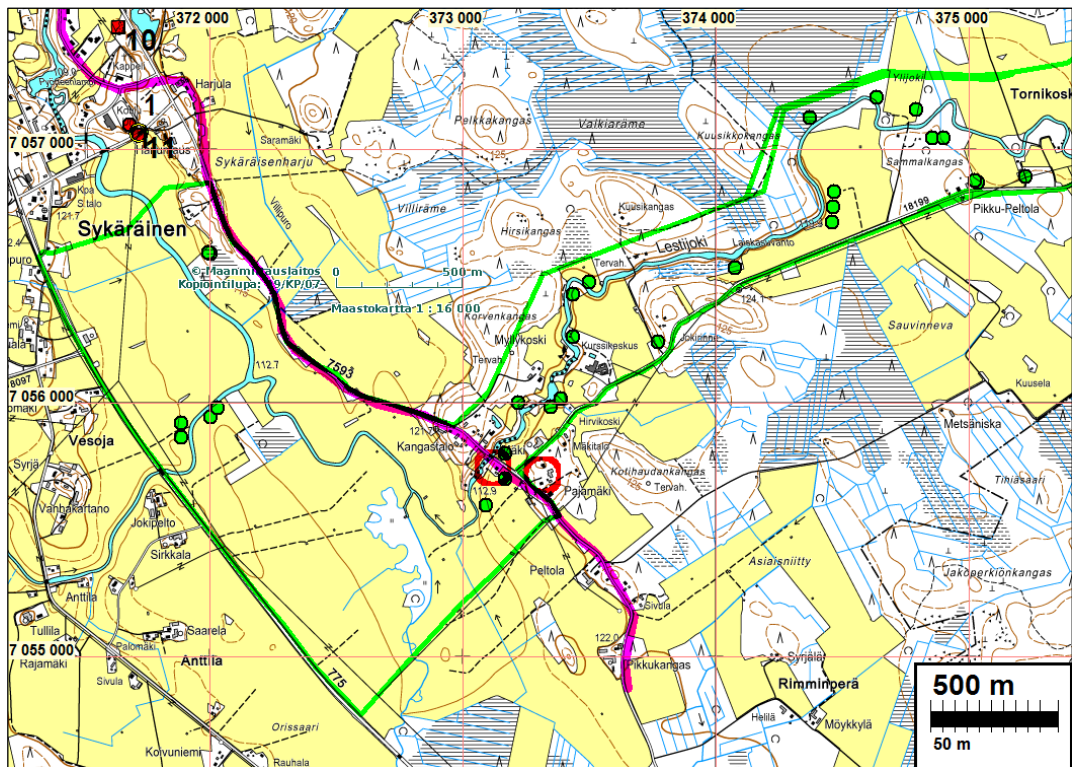
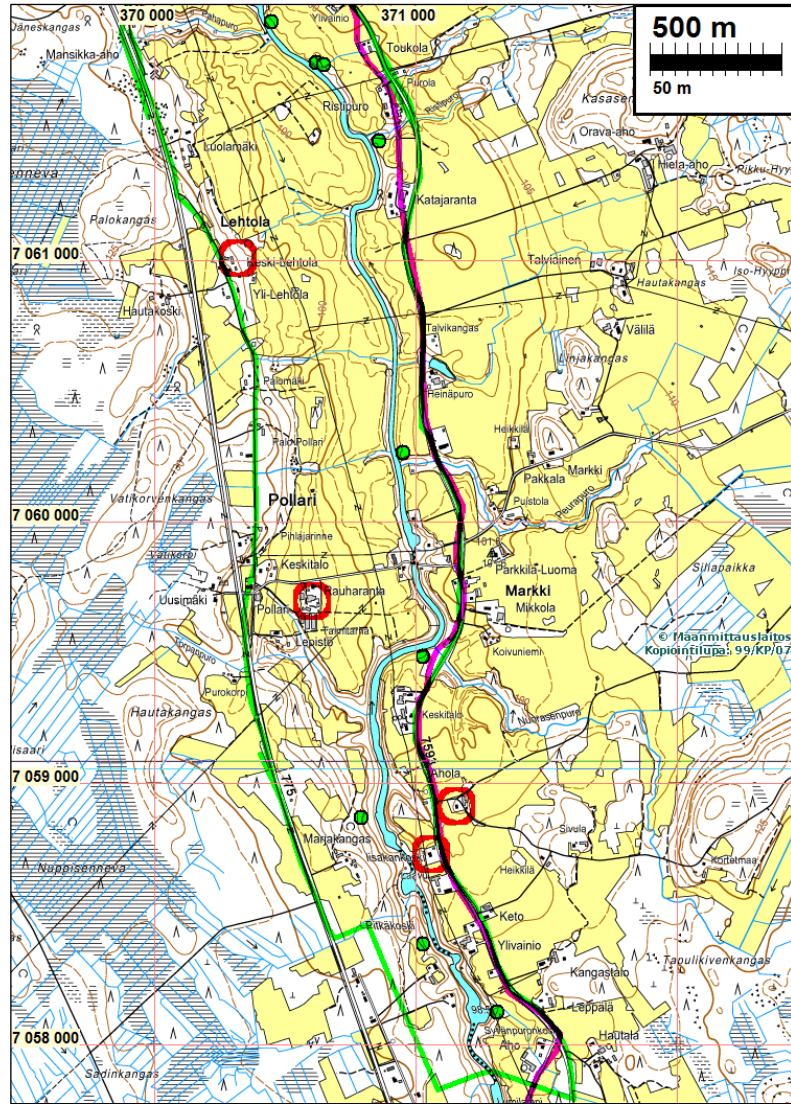
Kaksi autoitunutta talonpaikkaa (1818 kartalta) Laitalassa. Toinen pellossa ja siitä ei mitään havaintoa. Myös vanha tie hävinnyt peltoon sillä kohden. Myöskään toisesta talonpaikasta ei selkeitä merkkejä maastossa.

Tälle kartalle on merkitty myös kivikautiset asuinpaikat punaisella pallolla.

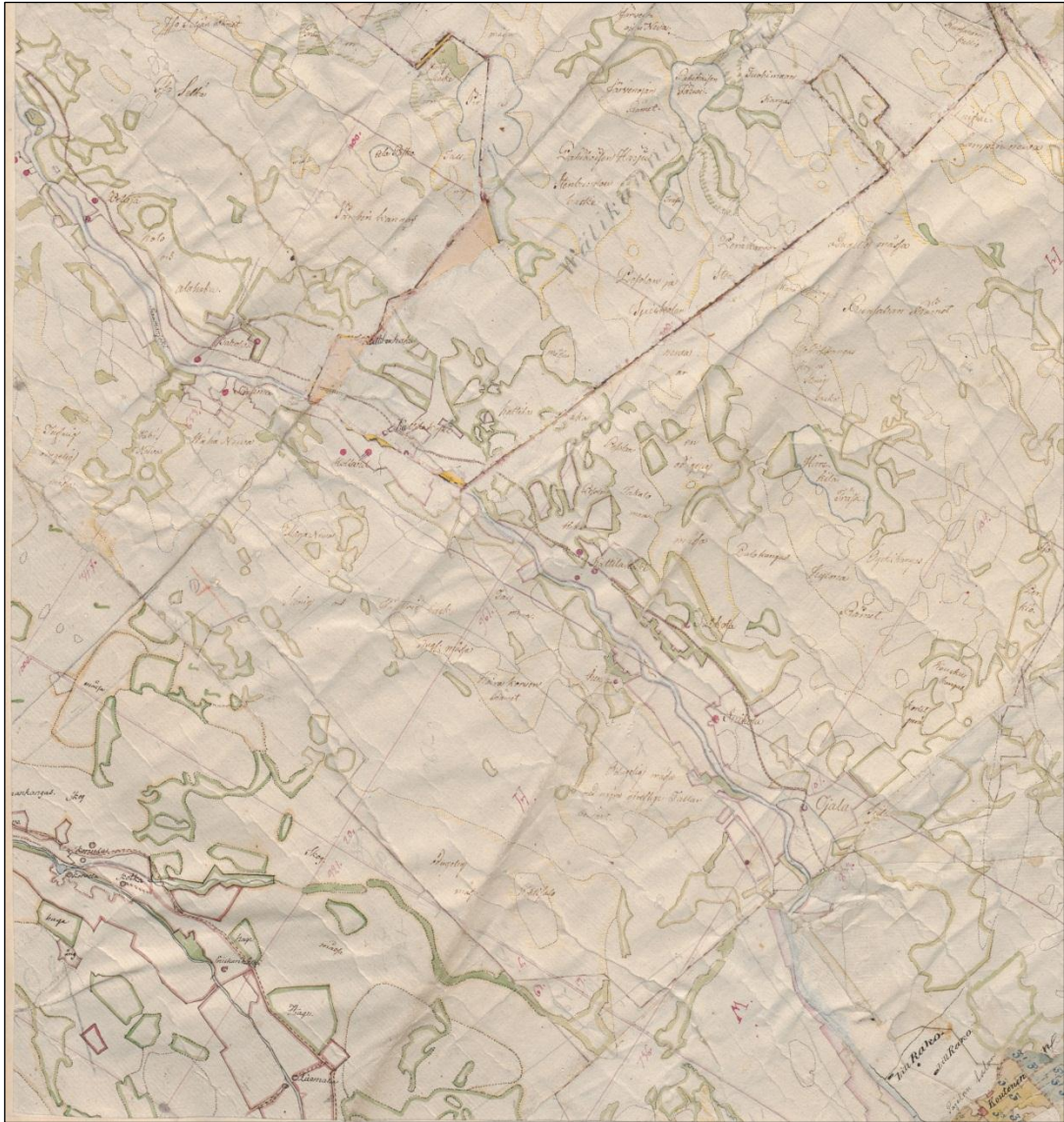
Vanhat kartat

Pitäjänkartat

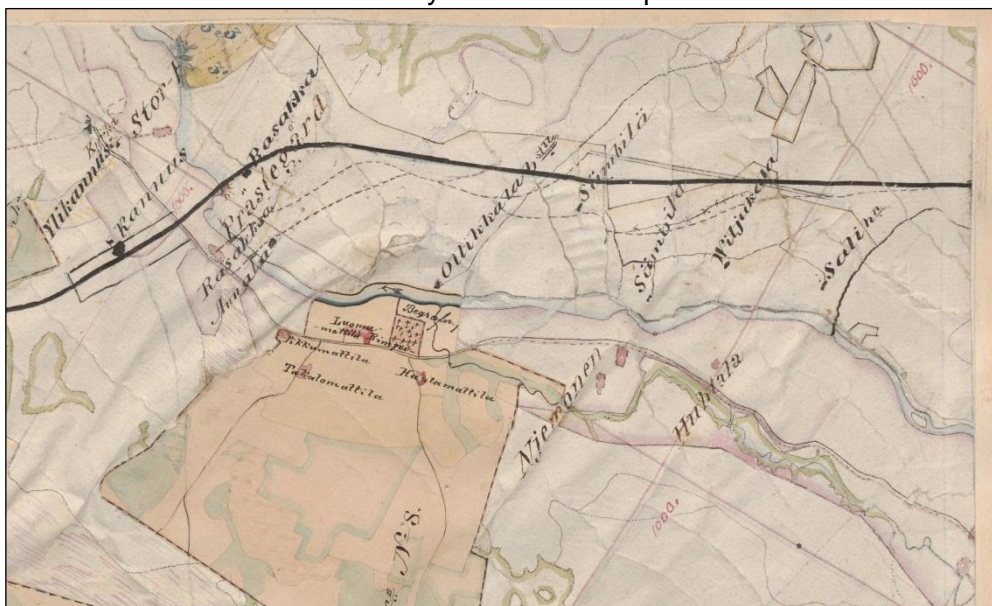
Pitäjänkartat netistä, Kanallisarkiston digitaaliarkistosta, <http://digi.narc.fi/digi/>

Pitäjänkarttaote Himanka 1845

Pitäjänkartta, Kannus, Väli-Kannus.
Kannuksen nyk. keskustan itäpuolelta

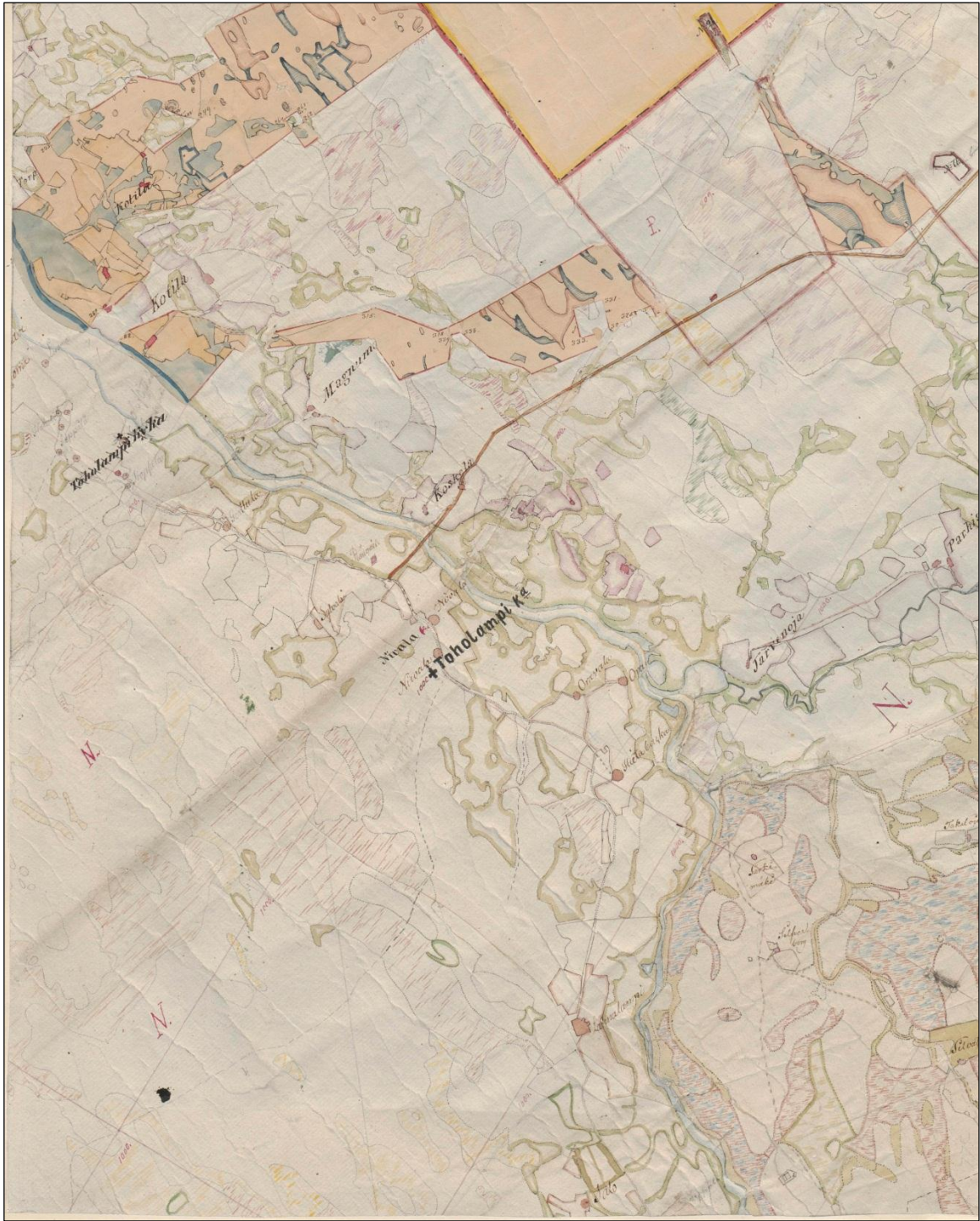
Kannuksen ja Toholammin rajalta
Toholammin pohjoisosaa

Toholampi

Toholampi 1846

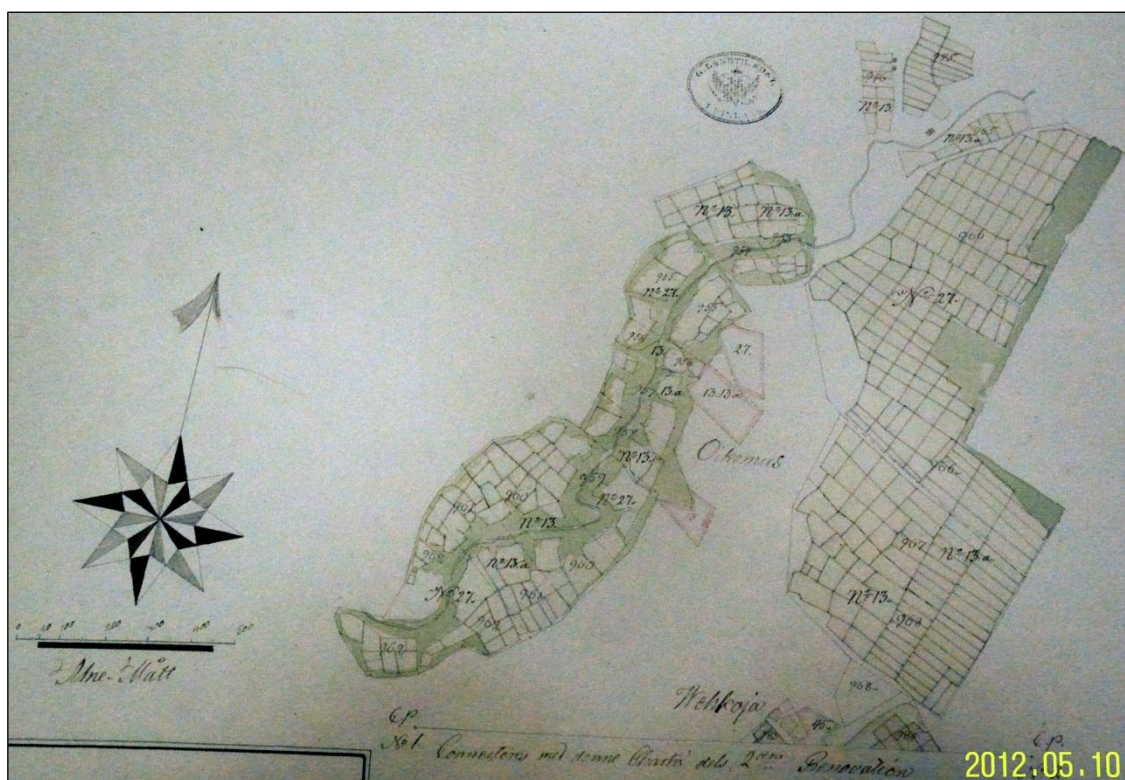

Toholammin Lestijärven raja

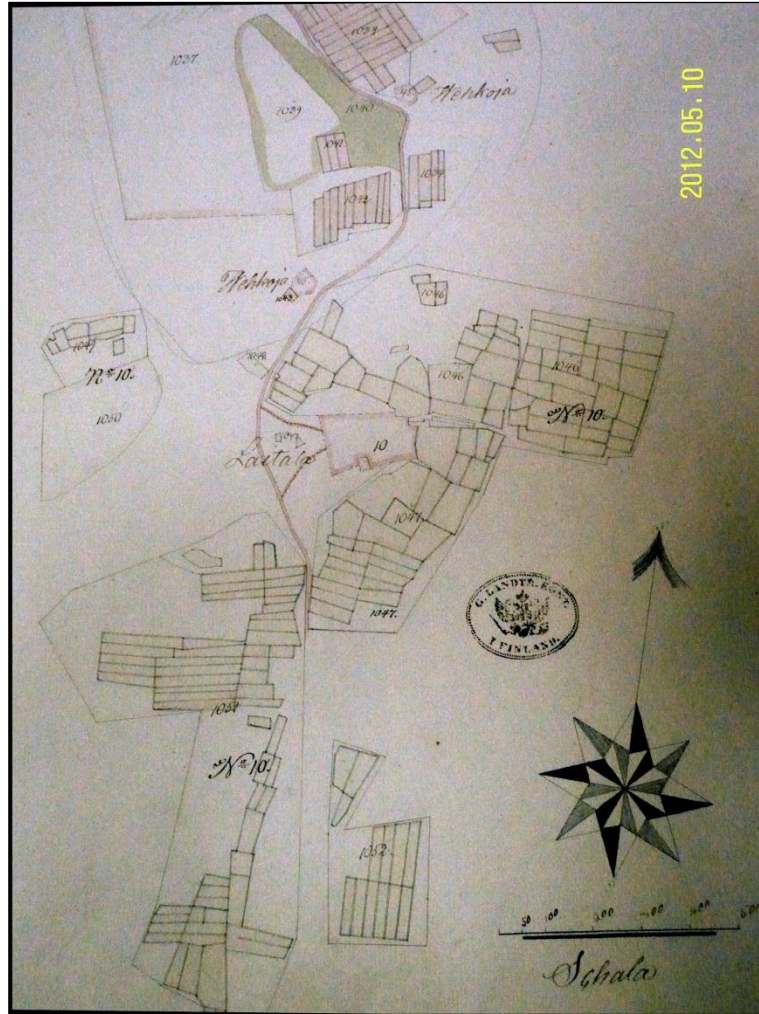
Otteita isojakokartoista Toholammelta

Isojakokartat kuvattiin kansallisarkistossa. Kuvausolosuhteet olivat poikkeuksellisen huonot, minkä lisäksi kamera osoittautui eriltä osin vialliseksi, mistä syystä kuvien laatu on huono. Kaikkia käsiteltyjä karttoja ei kuvattu tai kuvia ole tässä raportissa.

Toholampi Oikemus 1814

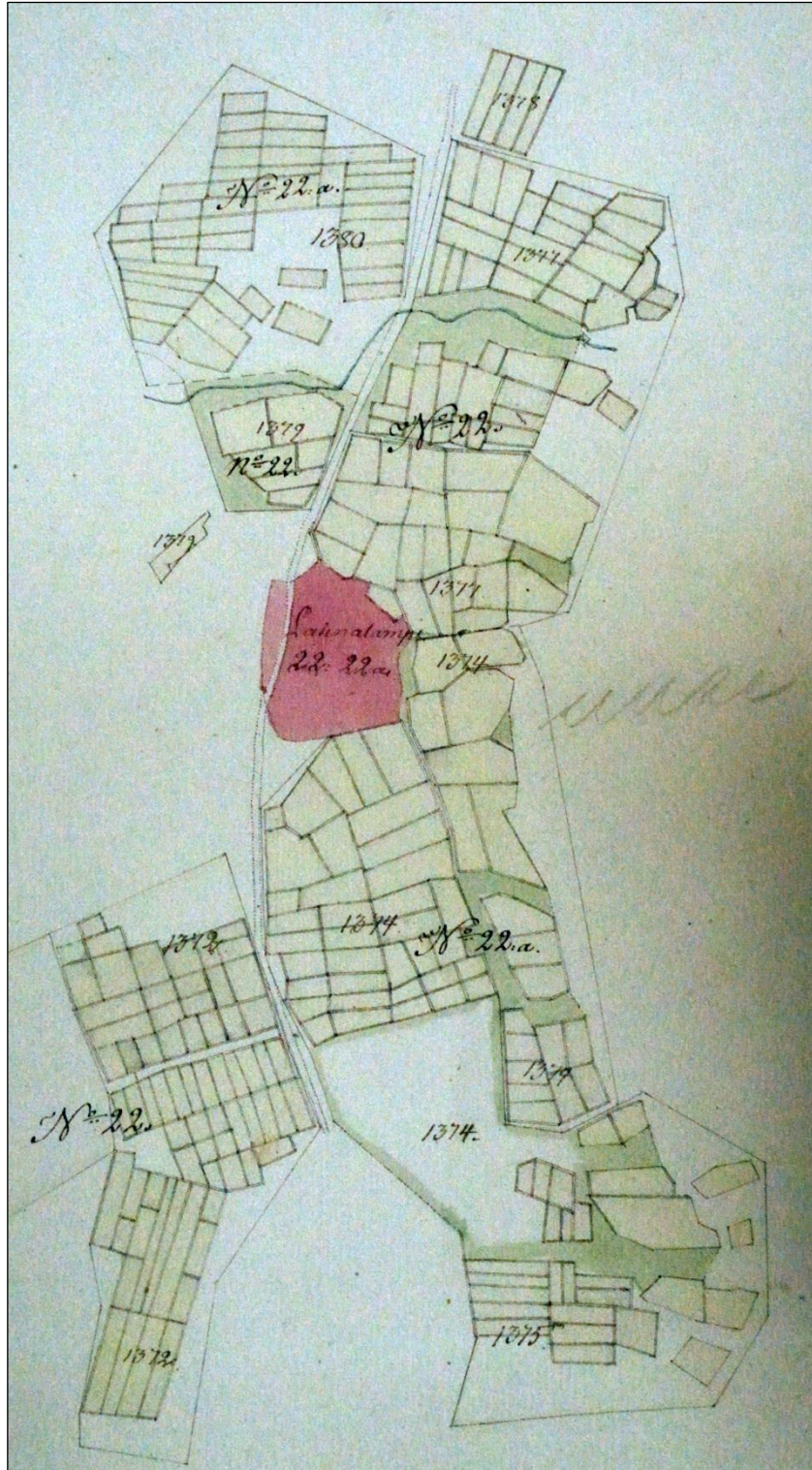
2012.05.10

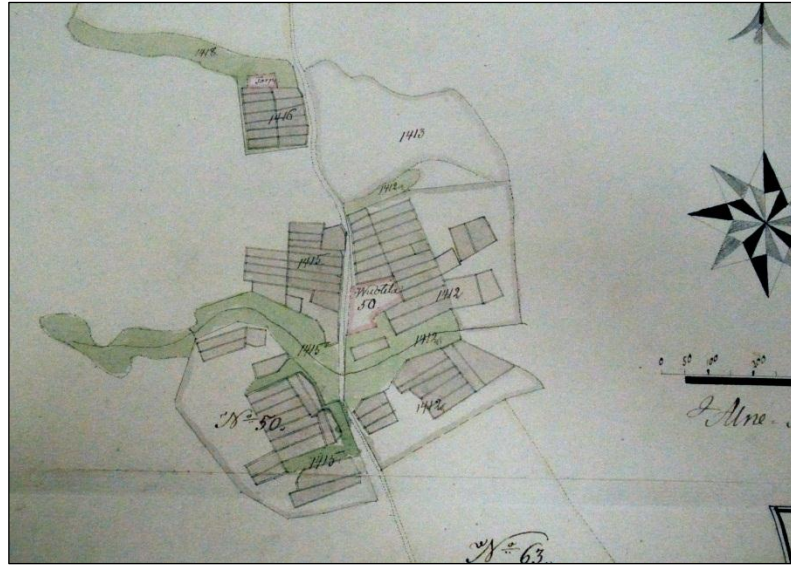
Toholampi Laitala (Oikemus) 1814

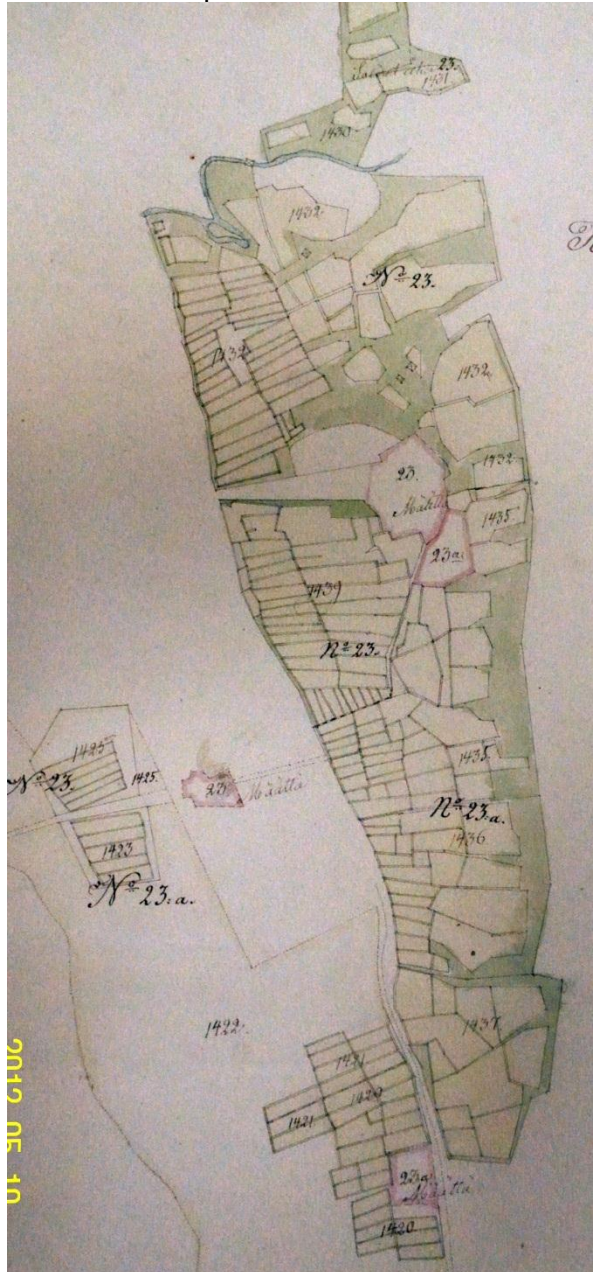
Toholampi Häkkillä-Kaattari 1818

Toholampi Lahnalampi 1817

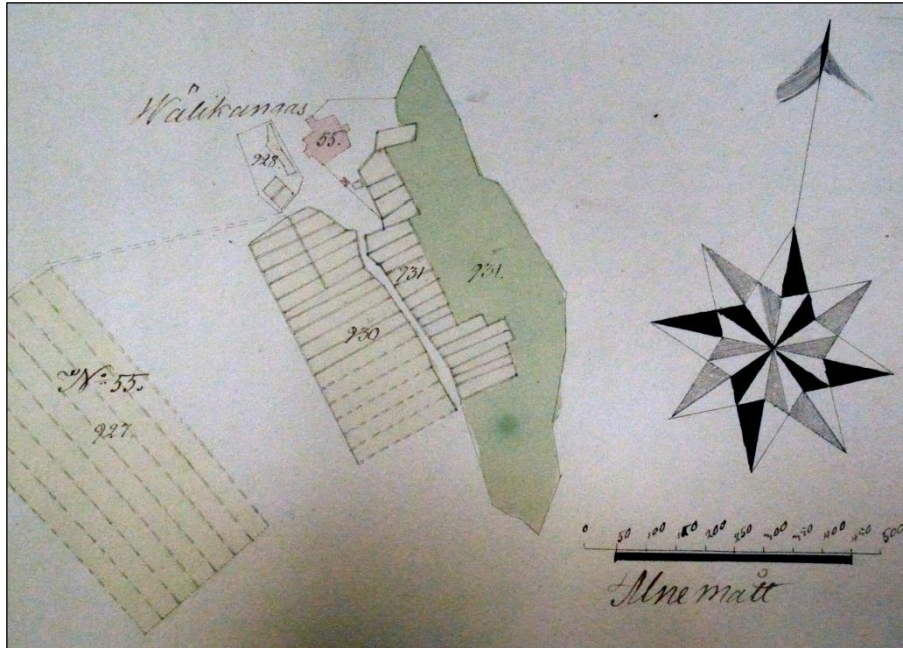
Toholampi Mäntälä Vuotila 1817

Toholampi Mäntälä 1817

Toholampi Riutta 1799

Toholampi Riutta Välikangas 1799